

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ Επιθεώρηση

ΑΔΙΣΠΟ

100 Χρόνια από την Έναρξη
των Βαλκανικών Πολέμων
& την Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης

9 Χρόνια ΑΔΙΣΠΟ
2003-2012

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Διοικητής ΑΔΙΣΠΟ
Υππχος (Ι) Θεόδωρος Μπόμπος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σμχος (Ι) Αθανάσιος Πολυμένης
Σμχος (Ι) Θεόδωρος Παπάζογλου
Σμχος (Ι) Τριαντάφυλλος Ματαφτσής
Αντχος Δημήτριος Σπύρου ΠΝ
ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ

ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΙΚΟΝΑΣ

Αλχίας (ΠΖ) Ελένη Κισκίνη
ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Σμχος (Ι) Θεόδωρος Παπάζογλου

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Χρήστος Γιανναράς
Ασμχος (Ι) Χαρίτων Χαρούσης
Τχης (ΤΧ) Μαδούρος Σπυρίδωνας
Τχης (ΜΧ) Κωστογλούδης Κωνσταντίνος
Αντχος Σπυρίδων Πολλάτος ΠΝ
Έδρα Ασφάλειας Στρατηγικής
Έδρα Επιχειρησιακής Σχεδίασης
Έδρα Διακλαδικού Αμυντικού
Προσανατολισού
Έδρα Διακλαδικών Επιχειρήσεων-Ασκήσεων

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΤΥΕΣ

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Πρεσβείες, Προξενεία, Μουσεία,
Γενικά Επιτελεία,
Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, ΣΕΘΑ,
Στρατιωτικές Σχολές,
Σπουδαστές ΑΔΙΣΠΟ,
ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Γεωργικής Σχολής 29, ΤΚ 55535 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 472603, FAX 2310 471710
e-mail: grammateia@adispo.auth.gr

Διανέμεται Δωρεάν

Το Περιοδικό
“Διακλαδική Επιθεώρηση”
δημοσιεύεται και στο διαδίκτυο
στον ιστοχώρο του ΓΕΕΘΑ
www.geetha.mil.gr
(επιλογή: οργάνωση/..ΑΔΙΣΠΟ)

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Στη Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:
- Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των Σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ, που αφορούν τις ΕΔ, Καθηγητών Πανεπιστημίων και γενικά Πνευματικών Προσωπικοτήτων, για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.
 - Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια, ημερίδες και διημερίδες, που διοργανώνει η Σχολή.
 - Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.
- Οι εργασίες πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση - βιβλιογραφία, να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα και να μην υπερβαίνουν τις 4000 λέξεις.
- Δε δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες, εργασίες που δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.
- Δημοσίευση εργασίας δε σημαίνει αποδοχή απόψεων του συγγραφέα της από την ΑΔΙΣΠΟ.
- Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδα.
- Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα.
- Η οποιαδήποτε εργασία πρέπει να παραδίδεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.
- Δεν επιστρέφεται το υλικό, ανεξάρτητα αν δημοσιευθεί ή όχι.

πρόλογος

του Υπτιχου (Ι) κ. Θεόδωρου Μπόμπου
Διοικητή Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου

Αγαπητοί αναγνώστες,

Σας καλωσορίζω στο 24ο τεύχος της Διακλαδικής Επιθεώρησης.

Το περιοδικό της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) έχει σκοπό να σας παρουσιάσει ένα επιλεγμένο μέρος του εκπαιδευτικού έργου που πραγματοποιείται στη Σχολή, η οποία συμπληρώνει την πρώτη της δεκαετία διακλαδικής εκπαίδευσης, σε συνέχεια του αντίστοιχου πολύτιμου έργου και των παραδόσεων πολλών δεκαετιών των Σχολών Πολέμου των τριών Κλάδων μας Δυνάμεων.

Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας οργανώθηκε ένα εκπαιδευτικό σύστημα με στόχο την "επιχειρησιακή γνωριμία" των ανώτερων Αξιωματικών των τριών Κλάδων που φοιτούν στη Σχολή και βέβαια τη συνεργασία τους σε όλους τους τομείς της προετοιμασίας και της διεξαγωγής των επιχειρήσεων. Με αυτό τον τρόπο η διακλαδικότητα, στοιχείο απαραίτητο και αναντικατάστατο για τις σύγχρονες Ένοπλες Δυνάμεις διεθνώς, καλλιεργήθηκε συστηματικά στη σκέψη και πλαισίωσε την πράξη των σπουδαστών.

Πρόσφατα είχαμε την ευκαιρία συμμετοχής στις επετειακές εκδηλώσεις της συμπλήρωσης εκατό χρόνων από την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων, διοργανώνοντας και οι ίδιοι σχετική με το θέμα διημερίδα. Κατά τη διάρκεια αυτών των πολέμων, αν και η διακλαδικότητα δεν υπήρχε ως έννοια, η συνέργεια και ο συντονισμός των Ενόπλων Δυνάμεων, σε συνέχεια διοριστικών πολιτικών αποφάσεων και ικανών στρατιωτικών ελιγμών, διπλασίασε τη γεωγραφική έκταση της Ελλάδας, καθιστώντας την κυρίαρχο στην περιοχή των Βαλκανίων.

Σε αυτή την περίοδο διαπιστώθηκαν και επιβεβαιώθηκαν περίτρανα γι' ακόμη μια φορά, η σημασία και τα αποτελέσματα της επαρκούς στρατιωτικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των Αξιωματικών, καθώς και της αποτελεσματικής αναδιοργάνωσης του στρατεύματος, με παράλληλη εφαρμογή των τότε σύγχρονων αρχών, μεθόδων και τεχνικών των στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Ανάλογα ποικίλο επελέγη να είναι και το περιεχόμενο του τεύχους αυτού, καθώς πραγματοποιείται μια περιήγηση μεταξύ θεμάτων σημαντικών για την κατά το δυνατόν συνολική επιμόρφωση τόσο των σπουδαστών, όσο και οποιουδήποτε ενδιαφέρεται για τα στρατιωτικά θέματα. Επιπρόσθετα, αναλύονται θέματα ιστορικά και επίκαιρα, θέματα που καθόρισαν την τύχη τόσο των Βαλκανικών Πολέμων, όσο και του συνόλου των στρατιωτικών επιχειρήσεων διαχρονικά.

Αγαπητοί αναγνώστες, κλείνοντας θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι όλοι μας καταβάλλουμε ποιοτική και αποτελεσματική προσπάθεια, ώστε παρά τις αντιξοότητες της εποχής, να παρέχουμε στην Πατρίδα το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα, που δεν είναι άλλο από την αποφοίτηση σε κάθε εκπαιδευτική σειρά, Αξιωματικών υψηλού επιπέδου, με όραμα, επιχειρησιακές και ηγετικές ικανότητες, έτοιμων να ανταποκριθούν ανά πάσα στιγμή στα κελεύσματα των καιρών.

Καλή σας ανάγνωση!

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Υποπτεράρχος (Ι) Θεόδωρος Μπόμπος γεννήθηκε στο Ναύπλιο Αργολίδος το 1959. Εισήλθε στη Σχολή Ικάρων το 1977 και μετά την αποφοίτησή του ως Ανθυποσμηναγός Ιπτάμενος, υπηρέτησε σε Μονάδες μαχητικών αεροσκαφών και στο Αρχηγείο Τακτικής Αεροπορίας (ΑΤΑ).

Διετέλεσε Διοικητής της 337ΜΠΚ και του Εθνικού Κέντρου Αεροπορικού Ελέγχου (ΕΚΑΕ), ενώ συμπλήρωσε συνολικά 5500 ώρες πτήσης.

Υπηρέτησε σε θέσεις εξωτερικού, στο Combined Air Operations Center 5 (CAOC-5) για τις επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ στη Βοσνία και ως Αεροπορικός Ακόλουθος στην Πρεσβεία της Ελλάδος στη Σόφια της Βουλγαρίας.

Έχει παρακολουθήσει όλα τα προβλεπόμενα σχολεία και εκπαιδεύσεις για το βαθμό που φέρει, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.

Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού στη Φιλοσοφία με τίτλο σπουδών "Master's degree in Philosophy" (taught in English).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

1

Ημερήσια διαταγή
παραλαμβάνοντας Διοικητού
(ΑΔΙΣΠΟ) Υποπτεράρχου (Ι)
Θεόδωρου Μπόμπου

6

Εννιάχρονα
Γενέθλια ΑΔΙΣΠΟ
Χαιρετισμός
Διοικητού

8

4 Ημερήσια διαταγή
παραδίδοντας Διοικητού
(ΑΔΙΣΠΟ) Ταξίαρχου
Δημήτριου Κουτρουμάνη

12 Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ
Κήρυξη Έναρξης
Δημερίδας
από Διοικητή

Αριστείδης Μωραϊτίνης

Ο μεγαλύτερος Άσος της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας
Γράφει ο Ασμός (Ι) Χαρίτων Χαρούσης (Σπουδαστής 10ης ΕΣ)

18

Διοίκηση Μέσω Στόχων και Μέτρησης της Αποδοτικότητας
Περίληψη Διατριβής του Τχη (ΤΧ) Μαδούρου Σπυρίδωνα
(1ο Βραβείο Διατριβής 9ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ)

36

“Το διεθνές και διαχρονικό ενδιαφέρον
για την αρχαία Ελλάδα”
του Χρήστου Γιανναρά

30

Εμφάνιση, Αίτια, Εξέλιξη του Θρησκευτικού Φονταμενταλισμού και
Επιρροή του στις Διεθνείς Σχέσεις (Παγκοσμιοποίηση - Τρομοκρατία)
Περίληψη Διατριβής του Τχη (ΜΧ) Κωστογλούδη Κωνσταντίνου
(2ο Βραβείο Διατριβής 9ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ)

54

Η Αντιμετώπιση του Φαινομένου της Πειρατείας στο
Κέραρ της Αφρικής υπό το Πρίσμα του Διεθνούς Δικαίου -
Νομικές Προεκτάσεις
Περίληψη Διατριβής του Αντχου Σπυρίδωνα Πολλάτου ΠΙΝ
(3ο Βραβείο Διατριβής 9ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ)

68

Δραστηριότητες ΑΔΙΣΠΟ

86 Οι κ. Α/ΓΕΕΘΑ,
Α/ΓΕΣ, Α/ΓΕΝ και
Α/ΓΕΑ στην ΑΔΙΣΠΟ

Αποφοίτηση
9ης ΕΣ
ΑΔΙΣΠΟ

88

Παράδοση-
Παραλαβή
Διοικήσεως
ΑΔΙΣΠΟ

91

Ο ΥΦΕΘΑ στην
ΑΔΙΣΠΟ

100

Επισκέψεις - Διαλέξεις

102

Παρουσίαση 10ης
ΕΣ - Αγιασμός

93

Άσκηση: ΤΑΣ
"Χειρισμός
Κρίσεων"
<< T-101 >>

110

Γενέθλια
ημέρα ΑΔΙΣΠΟ

95

111

Επισκόπηση
Μηνός
Οκτωβρίου

Διημερίδα
ΑΔΙΣΠΟ 2012

97

Επισκέψεις
ΑΔΙΣΠΟ

112

Ημερήσια διαταγή παραδίδοντας Διοικητού Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) Ταξίαρχου Δημήτριου Κουτρουμάνη, της 31ης Αυγούστου 2012

Αξιωματικοί, ανθυπασιπιστές, υπαξιωματικοί, στρατευμένοι και πολιτικό προσωπικό της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου.

Με απόφαση της ηγεσίας, παραδίδω σήμερα τα καθήκοντα του Δκτού της Σχολής στον Υππχο (Ι) Θεόδωρο Μπόμπο.

Από την πρώτη μέρα που ανέλαβα τα καθήκοντά μου, αρχικά ως Υποδιοικητής και στην συνέχεια ως Διοικητής, λειτούργησα πάντοτε με "γνώμονα" την αποστολή της Σχολής, που είναι "η παροχή στους σπουδαστές διακλαδικής εκπαίδευσης επιχειρησιακού και στρατηγικού επιπέδου καθώς και η επιμόρφωση σε βασικά θέματα γεωστρατηγικής και διεθνούς επικαιρότητας".

Εκτιμώ ότι το έτος που πέρασε υπήρξε ιδιαίτερα δημιουργικό.

Δεν θα επιχειρήσω να κάνω απολογισμό του έργου αυτή την στιγμή, καθόσον απολογισμό κάνουμε κάθε μέρα, ώστε να διορθώνουμε τα λάθη και να καλύπτουμε παραλείψεις με σκοπό να γινόμαστε καλύτεροι.

Όμως, θα ήταν παράλειψη αν δεν επισημάνω ότι ένας σημαντικός αριθμός θεμάτων, με κύριο στόχο την αναβάθμιση της εκπαίδευσης είτε υλοποιήθηκαν είτε δρομολογήθηκαν προς επίλυση. Ενδεικτικά να αναφέρω:

- Την διερεύνηση της συνεργασίας με την ακαδημαϊκή κοινότητα.
- Την αναβάθμιση της εκπαίδευσης με την αναθεώρηση του οδηγού σπουδών, την χρήση της τηλεεκπαίδευσης, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και την εφαρμογή πρότυπου ερωτηματολογίου απόφοιτων σπουδαστών.
- Την υποβοήθηση του έργου των σπουδαστών με τη σύνταξη πρότυπων ερωτηματολογίων - οδηγών στη μελέτη των Διακλαδικών Κανονισμών και Δογμάτων.
- Την τυποποίηση της καταγραφής ιδεών καινοτομίας και μετεξέλιξης της σχολής.

Βεβαίως τα παραπάνω δεν είναι έργο δικό μου αλλά των Διευθυντών των Εδρών εκπαίδευσεως και των εκπαιδευτών, οι οποίοι εργάσθηκαν φιλότιμα ακόμα και σε χρόνο πέραν του προγράμματος ωρών, υπηρεσίας και εκπαίδευσεως για να πετύχουν το βέλτιστο αποτέλεσμα.

Αξιωματικοί σπουδαστές:

- Η φοίτησή σας εδώ στη Σχολή είναι μια μοναδική περίοδος στη στρατιωτική σας ζωή. Απαλλαγμένοι από κάθε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση, ασχοληθείτε αποκλειστικά με την προσωπική σας εκπαίδευση και επιμόρφωση.
- Η κοινή εκπαίδευσή σας και από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων, επιτάσσει να καλλιεργήσετε το πνεύμα της διακλαδικότητας λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις παραδόσεις του κάθε κλάδου. Η Διακλαδικότητα στηρίζεται στην αλλαγή νοοτροπίας και στην πλήρη κατανόηση των επιμέρους κλαδικών δυνατοτήτων. Μόνο έτσι μπορούν να αποφευχθούν

αγκυλωμένες θέσεις, προκαταλήψεις και να αναπτυχθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη και σύμπνοια μεταξύ των αξιωματικών των Κλάδων.

- Μην ξεχνάτε ότι σε λίγα χρόνια, εσείς, θα κληθείτε να αναλάβετε υψηλόβαθμες θέσεις στις Ένοπλες Δυνάμεις. Θα κληθείτε να λάβετε ή να εισηγηθείτε κρίσιμες αποφάσεις. Για να το κάνετε αυτό σωστά θα πρέπει να είστε πρώτα απ'όλα άριστοι και ενημερωμένοι επαγγελματίες. Η χώρα μας σας έχει ανάγκη. Όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, όπου θα πρέπει πρώτα απ'όλα να πείσετε τους εταίρους μας για την επαγγελματική σας επάρκεια και ικανότητα.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να συγχαρώ τους Ελληνοκύπριους σπουδαστές, τους Σπουδαστές των σωμάτων Ασφαλείας (Ελληνικής Αστυνομίας και Πυροσβεστικού Σώματος), καθώς και τους φιλοξενούμενους αλλοδαπούς αξιωματικούς για την αξιόλογη και επιτυχή προσπάθεια που καταβάλλουν, και την συνεισφορά τους, με την εποικοδομητική κατάθεση των γνώσεων απόψεων και εμπειριών των, σε κάθε θέμα που αναλύεται στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Αξιωματικοί, ανθυπασιπιστές, υπαξιωματικοί, στρατευμένοι και πολιτικό προσωπικό.

Αποτελεί χρέος τιμής για μένα να τονίσω ότι χωρίς την εργατικότητα και τον επαγγελματισμό σας δεν θα ήταν δυνατόν να συντελεσθεί το έργο, που επιγραμματικά ανέφερα προηγουμένως.

Να ευχαριστήσω τους άμεσους συνεργάτες μου, το Δντή Σπουδών Ταξίαρχο (Ι) Αθανάσιο Μακαντάση, τους Διευθυντές των Εδρών και τη Διεύθυνση Υποστήριξης της Σχολής, για την εξαιρετη επαγγελματικής τους κατάρτιση, την άριστη συνεργασία και υποστήριξη την οποία μου παρείχαν, καθώς και όλο το στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό για τις προσπάθειές τους, προκειμένου η Σχολή να ανταποκριθεί στο έργο της. Σας καλώ και υπό τη νέα Διοίκηση να συνεχίσετε τις προσπάθειές σας με τον ίδιο ζήλο και υπευθυνότητα.

Στον περιλαμβάνοντα Διοικητή Υπτχο (Ι) Θεόδωρο Μπόμπο εξάίρετο συνάδελφο, εύχομαι ολόψυχα υγεία, δύναμη και καλή επιτυχία στα νέα του καθήκοντα.

Τελειώνοντας ως ένδειξη τιμής και σεβασμού προς το μεγαλείο των Ενόπλων Δυνάμεων κλίνω ευλαβικά το γόνυ στις πολεμικές σημαίες και τους αθάνατους νεκρούς των αγώνων του Έθνους.

Ταξίαρχος Δημήτριος Κουτρουμάνης
Διοικητής

Ημερήσια διαταγή παραλαμβάνοντος Διοικητού Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) Υποπτεράρχου (Ι) Θεόδωρου Μπόμπου, της 31ης Αυγούστου 2012

Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί, Στρατευμένοι και πολιτικό προσωπικό της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου, σε εκτέλεση σχετικής Διαταγής της Ηγεσίας των Ενόπλων μας Δυνάμεων, αναλαμβάνω σήμερα τη Διοίκηση της Σχολής, από τον Ταξίαρχο Δημήτριο Κουτρουμάνη.

Γνωρίζοντας ότι αποστολή της Σχολής είναι η παροχή διακλαδικής εκπαίδευσης στα στελέχη των ΕΔ, δεσμεύομαι ότι θα καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να επιτευχθεί μεταξύ των σπουδαστών κοινή αντίληψη, αμοιβαία εμπιστοσύνη και εμπέδωση διακλαδικού πνεύματος με την απόκτηση κοινής εμπειρίας.

Πιστεύω ακράδαντα ότι η φοίτηση στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου, αποτελεί για τους Αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων κομβικό σημείο στη σταδιοδρομία τους, καθότι μέσα από την παρεχόμενη εκπαίδευση επιτυγχάνεται η βαθύτερη κατανόηση του πολέμου, με τη συνολική και διεξοδική εξέταση των ποικίλων και αστάθμητων παραμέτρων του και έτσι προάγεται η ικανότητα τους στη σχεδίαση, διεύθυνση και διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων. Πρέπει να βεβαιωθούμε ότι κάθε σπουδαστής μετά την αποφοίτηση του, θα έχει αποκτήσει ένα υψηλό επίπεδο γνώσεων τόσο σε θέματα εθνικού ενδιαφέροντος, διεθνών οργανισμών, διμερών και διεθνών σχέσεων όσο και σε θέματα γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής.

Πρέπει να αναπτύξουν την ικανότητα για έγκαιρη ανάλυση, ακριβή τεκμηρίωση και λογική ανάπτυξη του συνόλου των στρατιωτικών θεμάτων που αναμένεται να χειριστούν, όσο σύνθετα και περίπλοκα κι αν είναι.

Για την επιτυχή εκπλήρωση της αποστολής της Σχολής, απαιτείται το εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό να καταβάλλει συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση του επιπέδου των παρεχομένων γνώσεων και την προσαρμογή της εκπαίδευσης στα νέα δεδομένα με νέες μεθόδους, λαμβάνοντας υπόψη τη ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη η οποία επιδρά σημαντικά στην ταχύτητα με την οποία θα εξελίσσονται οι μελλοντικές επιχειρήσεις.

Ας οδηγήσουμε λοιπόν όλοι μαζί τους Σπουδαστές προς μια ουσιαστική επιχειρησιακή συλλειτουργία και ας τους παρακινήσουμε να εκμεταλλευθούν στο έπακρο το δεκάμηνο που ακολουθεί, προκειμένου να αποκτήσουν το πολύπλοκο αλλά απαιτούμενο γνωσιακό υπόβαθρο που θα τους καταστήσει ικανούς Διοικητές ή Επιτελείς.

Ας προκαλέσουμε το δυναμικό και την αποδοτικότητά τους στο νέο για αυτούς πεδίο της διακλαδικής συνεργασίας.

Ας τους διευκολύνουμε να εκμεταλλευθούν τις μοναδικές συνθήκες της Σχολής, ώστε να σκεφτούν με ευρύτητα πνεύματος και νηφαλιότητα, έξω και πέρα από τις όποιες δεσμεύσεις, αγκυλώσεις ή προκαταλήψεις έχουν μέχρι τώρα συναντήσει.

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η αποτελεσματικότητα όλων μάς έχει άμεση σχέση με την ακτινοβολία της Σχολής, τόσο σε διεθνές επίπεδο λόγω της παρουσίας Σπουδαστών από φίλιες και σύμμαχες χώρες, όσο και στον ακαδημαϊκό κόσμο μέσω της πολύτιμης συνεργασίας με πανεπιστημιακούς φορείς.

Ο σημαντικότερος παράγοντας για την επιτυχή εκπλήρωση της αποστολής μας, είναι να αποδείξουμε ότι η συνεργασία μεταξύ των Κλάδων αποτελεί σημαντικότερο πολλαπλασιαστή ισχύος, απολύτως αναγκαίο στην δύσκολη δημοσιονομικά και προκλητική γεωστρατηγικά περίοδο που διανύουμε.

Πρέπει να ενστερνιστούμε ότι η διακλαδικότητα καλλιεργείται και δεν διατάσσεται!

Είναι δική μας ευθύνη να καταστήσουμε τους Σπουδαστές κοινωνούς των δυνατοτήτων, των θεμάτων και των προβληματισμών των υπολοίπων, ώστε όταν απαιτηθεί, να μπορέσουν όλοι μαζί να αποτελέσουν μια δύναμη με συνοχή και συνάφεια, ικανή να συντρίψει κάθε επιβουλή.

Καλλιέργεια λοιπόν της διακλαδικότητας με σεβασμό στα στοιχεία και τις παραδόσεις που χαρακτηρίζουν κάθε κλάδο των Ενόπλων μας Δυνάμεων, με κύριους άξονες την ισονομία, την αξιοκρατία και την ανταμοιβή της αποτελεσματικότητας.

Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί, Στρατευμένοι και Πολιτικό Προσωπικό της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου, θα παρακολουθώ από κοντά το έργο σας και θα είμαι συμπαραστάτης σας σε κάθε πρωτοβουλία με στόχο την υλοποίηση των στόχων μας.

Θα στέκομαι δίπλα σας, σε κάθε προσπάθεια για βελτίωση του απαιτητικού εκπαιδευτικού έργου, αλλά και απέναντι σε οποιαδήποτε ροπή προς την οπισθοδρόμηση.

Σεβόμενος απόλυτα το άριστο έργο που έχει μέχρι σήμερα επιτελεστεί, τόσο από τους προκατόχους μου, όσο και από το σύνολο του προσωπικού της Σχολής, σας καλώ να συνεχίσετε τις προσπάθειες σας, χωρίς καμία ολιγωρία, αδιαφορία ή αναβλητικότητα.

Στον απερχόμενο Διοικητή, Ταξίαρχο Δημήτριο Κουτρουμάνη εύχομαι ολόψυχα υγεία, δύναμη και καλή επιτυχία στα νέα του εξειδικευμένα και απαιτητικά καθήκοντα.

Τελειώνοντας, υποκλίνομαι με σεβασμό στους ηρωικά πεσόντες συναδέλφους και αποτίω φόρο τιμής σε εκείνους που με το αίμα τους πότισαν την Ελληνική γη, έβαψαν τις Ελληνικές Θάλασσες και άφησαν ότι πολυτιμότερο είχαν στους Ελληνικούς αιθέρες.

Υποπτεράρχος (Ι) Θεόδωρος Μπόμπος
Διοικητής

Εννιάχρονα Γενέθλια ΑΔΙΣΠΟ την 1η Οκτωβρίου 2012

Χαιρετισμός Εορτής από το Διοικητή της
ΑΔΙΣΠΟ Υπτχο (Ι) Θεόδωρο Μπόμπο

Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί, Στρατευμένοι και πολιτικό προσωπικό της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου, αγαπητοί προσκεκλημένοι.

Η 1η Οκτ του 2003 αποτελεί ημέρα ορόσημο για τη Σχολή, καθώς με το Ν.3186/2003 αποφασίσθηκε η ίδρυση και λειτουργία της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου, που δημιουργήθηκε από την συγχώνευση των Σχολών Πολέμου των τριών κλάδων των Ενόπλων μας Δυνάμεων, του Στρατού Ξηράς, του Πολεμικού Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας, μιας Σχολής που λειτουργεί στο χώρο και τις εγκαταστάσεις ενός ιστορικού για τη στρατιωτική εκπαίδευση ιδρύματος, της πρώην Ανωτάτης Σχολής Πολέμου.

Στη διάρκεια αυτών των εννέα χρόνων, από την Σχολή αποφοίτησαν 1779 Αξικοί, από τους οποίους οι 1660 αποδόθηκαν στις Ένοπλες Δυνάμεις, 117 στην Εθνική Φρουρά της Κύπρου και 22 στα Σώματα Ασφαλείας.

Στο πλαίσιο των πολύ σημαντικών δεσμών με φίλιες και συμμαχικές χώρες, από τη Σχολή αποφοίτησαν 69 στελέχη ξένων Ενόπλων Δυνάμεων.

Κατά τη διάρκεια της μέχρι τώρα λειτουργίας της ΑΔΙΣΠΟ, δημιουργήθηκε ένα περιβάλλον ευνοϊκών συνθηκών για:

- Διακίνηση ιδεών και προβληματισμών,
- Ουσιαστική γνωριμία των επιχειρησιακών χαρακτηριστικών και των παραδόσεων μεταξύ των Κλάδων των ΕΔ και
- Θεμελίωση ουσιαστικής συνεργασίας των τριών Κλάδων που να ξεκινά από την επιχειρησιακή συλλειτουργία και να φτάνει μέχρι το προσωπικό επίπεδο.

Έτσι, σε συνδυασμό με την προσπάθεια του προσωπικού της Σχολής, τους πανεπιστημιακούς μας συνεργάτες και προσκεκλημένους, τους ενεργούς και εν-αποστρατεία Αξικούς-διαλέκτες, τα στελέχη διεθνών οργανισμών, τους Διπλωμάτες και άλλες εξέχουσες προσωπικότητες του Ακαδημαϊκού, του Πολιτικού και του Στρατιωτικού χώρου, επιδιώχθηκε η επάρκεια επιμόρφωσης σε ακαδημαϊκό και επιχειρησιακό επίπεδο των Σπουδαστών επί δέκα (10) (συμπεριλαμβάνοντας και την τρέχουσα) εκπαιδευτικές σειρές, σε κάθε απαραίτητο τομέα για τη δημιουργία Ανώτερων Αξιωματικών που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των σύγχρονων ΕΔ.

Επιπρόσθετα, μέσα από ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνολικό, συνεκτικό, έγκυρο και επίκαιρο, επιδιώχθηκε η υιοθέτηση κοινού επιχειρησιακού "μήκους κύματος", με στόχο όχι απλά το συνδυασμό των ενεργειών των Αξικών των τριών κλάδων, αλλά μια συνολική και συνισταμένη ενέργεια με ισχύ υπερ-πολλαπλάσια των μεμονωμένων, ικανή να αντιμετωπίσει κάθε επιβουλή.

Ενισχύθηκαν οι ικανότητες των Σπουδαστών για επαρκή ανάλυση, αλλά και σύνθεση των δεδομένων που συναντώνται στην προετοιμασία, τη σχεδίαση και τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στα μελλοντικά τους καθήκοντα ως επιτελείς και Διοικητές σε όποιο επίπεδο επιτελείου ή Διοίκησης και αν απαιτηθεί.

Διδάχθηκε η ευρεία προσέγγιση του πολέμου, με ενσωμάτωση του συνόλου των επιχειρησιακών παραμέτρων, τονίστηκε η σημασία της ευρωπαϊκής-συμμαχικής και διεθνούς διάστασης στο στρατιωτικό σκεπτικό και επιδιώχθηκε η αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων του στρατεύματος, μέσα από την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων.

Σήμερα η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου λειτουργεί ως επιστημονικός και επιτελικός φορέας για θέματα διακλαδικότητας, άμυνας, ασφάλειας και γεωπολιτικής στρατηγικής, εθνικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

Η υψηλού επιπέδου παρεχόμενη εκπαίδευση εξασφαλίζει την άριστη κατάρτιση των Αξιωματικών που αποφοιτούν από τη Σχολή.

Άλλωστε ιστορικά η Ελλάδα στηρίζονταν πάντοτε στους άριστους και όχι στους πολλούς.

Η σημασία του έργου που επιτελεί η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου υποδηλώνεται και στη ρήση του εμβλήματος της Σχολής "ΕΝ ΤΗ ΕΝΩΣΕΙ Η ΙΣΧΥΣ".

Η φράση αυτή έχει ληφθεί από τη λαϊκή σοφία, ενώ απαντάται μεταφρασμένη σε πολλές άλλες γλώσσες ανά την υφήλιο, και σημαίνει ότι με την "ένωση των δυνατοτήτων δημιουργείται η δύναμη", η οποία είναι αναγκαία για να εκτελέσουν το καθήκον τους και να φέρουν σε πέρας την αποστολή τους οι Ένοπλες Δυνάμεις.

Θα ήταν σοβαρή μου παράλειψη, εάν δεν αναφερόμουν στην πολύτιμη καθοδήγηση του ΓΕΕΘΑ, που εκπροσωπείται σήμερα από τον κ. Υπαρχηγό, την υποστήριξη του Γ'ΣΣ, καθώς και τη συνδρομή στο έργο της Σχολής των Πανεπιστημιακών και άλλων επιστημονικών μας συνεργατών, άλλα και τη βοήθεια των τοπικών φορέων της περιοχής της Θεσσαλονίκης.

Αποτελεί δε ιδιαίτερη τιμή για τη Σχολή, η παρουσία εκπροσώπων όλων των συνεργατών μας στο σημερινό εορτασμό της γενέθλιας ημέρας και της συμπλήρωσης εννέα (9) ετών λειτουργίας της ΑΔΙΣΠΟ

Κλείνοντας θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι, τόσο το προσωπικό της Σχολής όσο και οι σπουδαστές της καταβάλουν ποιοτική και αποτελεσματική προσπάθεια, ώστε παρά τις αντιξοότητες της εποχής, να παρέχουν το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα, που δεν είναι άλλο από την αποφοίτηση σε κάθε εκπαιδευτική σειρά Αξιωματικών υψηλού επιπέδου, με Όραμα, επιχειρησιακές και Ηγετικές ικανότητες, έτοιμων να ανταποκριθούν, ανά πάσα στιγμή στα κελεύσματα των καιρών.

Υποπτέρarchος (Ι) Θεόδωρος Μπόμπος
Διοικητής

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ

Θέμα: "100 χρόνια από την Έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων και την Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης"

Ομιλία-Κήρυξη Έναρξης Διημερίδας από το Διοικητή της ΑΔΙΣΠΟ

Κύριε Υφυπουργέ Εθνικής Άμυνας, Στρατηγέ Διοικητά του Γ' Σώματος Στρατού & NDC GR, κύριοι Υπαρχηγοί του ΓΕΝ και του ΑΤΑ, Στρατηγοί, κύριοι Ναύαρχοι και Πτέραρχοι.

Αξιότιμοι Καθηγητές και Εισηγητές, Αγαπητοί συνάδελφοι εν ενεργεία και εν αποστρατεία, Αγαπητοί Σπουδαστές της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου και Φοιτητές των Πανεπιστημίων, Αξιότιμοι Προσκεκλημένοι, σας καλωσορίζουμε στην Λέσχη Αξιωματικών της Φρουράς Θεσσαλονίκης και στην Διημερίδα της ΑΔΙΣΠΟ με θέμα:

"100 Χρόνια από την Έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων και την Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης" που διοργανώνεται σε συνεργασία με τα δύο Πανεπιστήμια της πόλης μας, το Αριστοτέλειο και το Μακεδονίας.

Η επιλογή του θέματος έγινε για να αναδείξει σε όλους μας τη σπουδαιότητα των Βαλκανικών Πολέμων στη συνέχιση της μακραίωνης ιστορίας του Ελληνικού Έθνους.

Η εκατονταετία από τους Νικηφόρους Βαλκανικούς Πολέμους που γιορτάζουμε φέτος μοιάζει μακρινή και έχει ως αποτέλεσμα να ξεθωριάζει στις μνήμες μας σημαντικά γεγονότα, όμως δεν μπορούμε να ξεχάσουμε και δεν ξεχνάμε:

- πως δημιουργήθηκε μια νέα Ελλάδα διπλάσια σε έκταση, αποδίδοντας την Ελευθερία σε πληθυσμούς ηπειρωτικούς και νησιωτικούς συνδεδεμένους ανάκαθεν με τον κεντρικό κορμό της πατρίδας μας,
- πως η Ελλάδα ξέπλυνε το άγος της ταπεινωτικής ήττας του Ελληνικό-Οθωμανικού Πολέμου του 1897.
- Δεν μπορούμε ακόμη να ξεχάσουμε την ολοκληρωτική αλλαγή που επέφεραν οι Βαλκανικοί Πόλεμοι στη δομή του ελληνικού κράτους σχεδόν σε όλα τα επίπεδα, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό.

Πέρα όμως από το εθνικό πλαίσιο οι Βαλκανικοί Πόλεμοι ανάγονται σε σημαντικότατο ιστορικό γεγονός και στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς διότι:

- ανατράπηκε η συνοχή του κράτους των Οθωμανών και υποδαυλίστηκε η συνέχειά του με τη συνδρομή και τους συσχετισμούς συμφερόντων των Μεγάλων Δυνάμεων της εποχής.
- έγινε αναδιάταξη της ισχύος των υφιστάμενων Μεγάλων Δυνάμεων και εμφανίσθηκαν νέες.
- και μπορούν να χαρακτηρισθούν ως το προανάκρουσμα του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου.

Θα ήταν παράλειψή μου εάν δεν αναφερόμουν έστω και επιγραμματικά στην αποτελεσματική και νικηφόρα εξέλιξη του χερσαίου αγώνα στα μέτωπα της Θεσσαλίας, της Μακεδονίας, της Ηπείρου και της Θράκης, του ναυτικού αγώνα και της απελευθέρωσης των νήσων του Αιγαίου (εξαιρουμένων των Δωδεκανήσων που παρέμειναν υπό Ιταλική διοίκηση), καθώς και τη συγκρότηση της πρώτης αεροπορικής Μονάδας στον ελληνικό χώρο, του "Λόχου Αεροπορίας" και τη διεξαγωγή των πρώτων αεροπορικών επιχειρήσεων σε συνεργασία με τους δύο Κλάδους (τότε) των Ενόπλων Δυνάμεων.

Ηγετικές μορφές όπως του Διαδόχου Κωνσταντίνου, του Πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου, του Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη και πολλών ακόμα Ηγητόρων και Πολιτών καθόρισαν την πορεία των γεγονότων αλλά και τη μετέπειτα πορεία της Ελλάδος.

Πολλές πτυχές των προαναφερθέντων θεμάτων θα παρουσιασθούν από τους εκλεκτούς ομιλητές μας και θα αναλυθούν μέσω των ερωτήσεων - αποριών - διευκρινήσεων που θα επακολουθήσουν.

Με αυτές τις αρχικές σκέψεις κηρύττω την έναρξη της Διημερίδας με την ευχή να αναδείξουμε την μεγαλειώδη για την Ελλάδα περίοδο αλλά και την προτροπή να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα, σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο, σε μία περίοδο που δοκιμαζόμαστε καθημερινά.

Καλή επιτυχία!

Επισκόπηση Διημερίδας

"100 Χρόνια από την Έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων και την Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης"

Την πρώτη ημέρα των εργασιών υπό τον συντονισμό του Καθηγητή ΑΠΘ κ. Βασιλείου Γούναρη καλύφθηκε η Ιστορική διάσταση του θέματος και κυρίως οι δύο μορφές αγώνα, ο χερσαίος και ο ναυτικός, με ιδιαίτερη μνεία στις πρώτες αεροπορικές επιχειρήσεις.

Στην πρώτη ενότητα ο κ. Βασίλειος Νικόλτσιος, Διευθυντής του Ιδρύματος του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα & Συνταγματάρχης(Φ) ε.α., παρουσίασε το θέμα "Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, ο Χερσαίος Αγώνας και οι πρώτες Αεροπορικές Επιχειρήσεις" και ακολούθησε ο Αντιναύαρχος ε.α. κ.Ιωάννης Παλούμπης ΠΝ με την ανάλυση του θέματος "Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, ο Ναυτικός Αγώνας".

Με τις δύο αυτές εισηγήσεις δόθηκαν τα ερεθίσματα μέσω των Ιστορικά τεκμηριωμένων αναφορών για την περαιτέρω εμβάθυνση και ανάλυση των Βαλκανικών πολέμων.

Στο δεύτερο κύκλο εργασιών της πρώτης ημέρας δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στις παραμέτρους που προσέδωσαν μια ευρύτερη ιστορική διάσταση στον αγώνα του Έθνους μας για τη διεύρυνση του Ελληνικού κράτους και την ενσωμάτωση σε αυτό υπόδουλων πληθυσμών.

Ο κ. Ζήσης Φωτάκης, Λέκτορας της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων, ανέπτυξε το θέμα "Η Ελληνική Ναυτική Ισχύς και το Διεθνές Περιβάλλον 1897-1913". Περιγράφηκε με αδρές γραμμές η Ναυτική Ισχύς των υπόλοιπων Δυνάμεων της εποχής σε σχέση με αυτό που όφειλε να αναπτύξει και να αντιπαραθέσει η Ελληνική πλευρά.

Στη συνέχεια με την ανάπτυξη της εισηγήσεως "Το μέτωπο της Ηπείρου: Επιτυχίες και Διλήμματα" από την κα. Ελευθερία Μαντά, Λέκτορα Νεότερης Ιστορίας Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΠΘ, ενοποιήθηκε η διάσταση του Μακεδονικού Μετώπου με αυτή του εξαιρετικών δυσχερειών αλλά νικηφόρου αποτελέσματος δυτικού μετώπου.

Στο τέλος της πρώτης ημέρας ο Υποστράτηγος ε.α. Ιωάννης Πασχαλίδης παρουσίασε τις "Ψυχολογικές Επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων" δίνοντας έμφαση στον παράγοντα που σήμερα χαρακτηρίζεται ως πολλαπλασιαστής ισχύος των πολεμικών αναμετρήσεων.

Τη δεύτερη ημέρα υπό τον συντονισμό του Καθηγητή ΑΠΘ Ιωάννη Μουρέλου έγινε μετάβαση από το ιστορικό και περιγραφικό στο πολιτικό και διεθνές-πολιτικό πλαίσιο επιστημονικών αναλύσεων καθώς και των προοπτικών που μας παρέχουν για το χθες, το σήμερα και το αύριο της πατρίδας μας.

Συγκεκριμένα ο πρώτος εισηγητής κ. Σπυρίδων Σφέτας, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΠΘ, αναφέρθηκε στο ζήτημα "Από την Ελληνοβουλγαρική συμμαχία του 1912 στην Ελληνοσερβική συμμαχία του 1913: Επιλογές και αναπροσαρμογές της ελληνικής βαλκανικής πολιτικής".

Ακολούθησε η κα. Χριστοπούλου Μαριάννα, Διδάκτωρ Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας ΑΠΘ, παρουσιάζοντας "Υπελογίσαμεν, Κύριοι, ψυχρώς τα πράγματα...": Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η ελληνική εξωτερική πολιτική (1911-1913)".

Η τελευταία εισήγηση του πρώτου κύκλου της δεύτερης ημέρας ήταν "Η Γερμανική Εξωτερική Πολιτική κατά την περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων: Σε αναζήτηση νέων ισορροπιών στην Νοτιοανατολική Ευρώπη" από τον κ. Βάιο Καλογριά, Διδάκτορα Ιστορίας Πανεπιστημίου Μάιντς, μέλος του ΣΕΠ Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου και Μεταδιδακτορικό ερευνητή ΠΑΜΑΚ (τμημ. Βαλκανικών Σλαβικών & Ανατολικών Σπουδών).

Έχοντας καλυφθεί σε αρκετό βαθμό και σε διαφορετικές διαστάσεις τα γεγονότα του παρελθόντος στο τελευταίο κύκλο των εργασιών της διημερίδας έγινε προσπάθεια σύνδεσης του ιστορικού γεγονότος με το σήμερα και το αύριο της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Έτσι στο κύκλο των Εισήσεων ο κ. Νικόλαος Ραπτόπουλος, Λέκτορας ΠΑΜΑΚ, ανέλυσε την παράμετρο "Τα Βαλκάνια και η Γεωπολιτική τους σημασία υπό το φως του Νέο-Οθωμανισμού, εκατό χρόνια μετά".

Ακολούθησε ο κ. Σπυρίδων Ν. Λίτσας, Επίκουρος Καθηγητής ΠΑΜΑΚ, όπου παρουσίασε μια καινούρια έννοια με την εισήγησή του "Θεσσαλονίκη και Προοπτικές Μέλλοντος: Η Διάσταση της «Κομβικής Πόλης»".

Την διερευνητική αυτή προσπάθεια ολοκλήρωσε ο κ. Ηλίας Κουσκουβέλης, Καθηγητής & π. Πρύτανης ΠΑΜΑΚ, όπου έθεσε και ανέλυσε τον προβληματισμό "Θεσσαλονίκη: Εκατό (100) Χρόνια Χαμένες Ευκαιρίες".

Το κλείσιμο των εργασιών της Διημερίδας έγινε με την Επετειακή Ομιλία του κ. Ταχιάου Αντώνιου-Αιμίλιου, Ομότιμου Καθηγητή Θεολογικής Σχολής τμημ. Θεολογίας ΑΠΘ, και την αναφορά του στην "Απελευθέρωση της Μακεδονίας: Μετάβαση από αρχαίες παραδόσεις σε νέες πραγματικότητες".

Η επιτυχής ολοκλήρωση της Διημερίδας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους προβληματισμούς που τέθηκαν από τους εξαιρετους εισηγητές αλλά και στην αλληλεπίδραση που αυτοί είχαν με το μεγάλο αριθμό των συμμετεχόντων, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, σπουδαστών της Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ. αλλά και φοιτητών των Πανεπιστημίων της πόλης μας.

Η ολοκληρωμένη "εικόνα" της Διημερίδας θα αποτυπωθεί στα υπό έκδοση Πρακτικά της.

Αριστείδης Μωραϊτίνης Ο μεγαλύτερος Άσσος της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας

Γράφει ο Ασμχος (Ι) Χαρίτων Χαρούσης (Σπουδαστής 10ης ΕΣ)

Φέτος συμπληρώθηκε ένας αιώνας από την αξιοποίηση του αεροπλάνου στην Ελλάδα για πολεμικούς σκοπούς. Η επέτειος αυτή συμπίπτει με την έναρξη των Βαλκανικών πολέμων, με τη λήξη των οποίων η Ελλάδα σχεδόν διπλασιάστηκε σε εδάφη και πληθυσμό. Η μεγάλη προσπάθεια οργάνωσης αεροπορικής δύναμης ξεκίνησε το 1912 με τη μορφή ξεχωριστής Στρατιωτικής και Ναυτικής Αεροπορίας, κάθε μια από τις οποίες είχε τους δικούς της πρωταγωνιστές και αφετηρία τους Βαλκανικούς πολέμους. Ανάμεσα σε αυτούς τους πρωτοπόρους ξεχωρίζει η φυσιογνωμία του Αριστείδη Μωραϊτίνη, όχι μόνο ως πρωτοπόρου της Ναυτικής Αεροπορίας αλλά και ως αεροπόρου με τις περισσότερες νίκες σε εναέρια μάχη από οποιονδήποτε άλλο έδρασε στις τάξεις της Ελληνικής Αεροπορίας.

Η συμμετοχή του Μωραϊτίνη στους Βαλκανικούς Πολέμους

Στην Ελλάδα η χρήση αεροπλάνων για πολεμικούς σκοπούς είχε ξεκινήσει από το Δεκέμβριο του 1911, όταν στάλθηκαν στη Γαλλία για εκπαίδευση στην αεροπλοΐα οι Υπολοχαγοί Καμπέρος και Μουτούσης και ο Ανθυπίαρχος Αδαμίδης, παράλληλα με την προμήθεια τεσσάρων αεροσκαφών Farman III με κινητήρα Gnome των 50hp. Τα αεροσκάφη παρουσιάστηκαν επίσημα τον Ιούνιο του 1912 σε στρατιωτικά γυμνάσια στο Π. Φάληρο, στα οποία δέσποσε η εμβληματική φυσιογνωμία του Καμπέρου, που δίκαια θεωρείται ο πατριάρχης και θεμελιωτής της Στρατιωτικής Αεροπορίας. Το Ναυτικό συμμετείχε σ' αυτά τα γυμνάσια με το αντιτορπιλικό "Νίκη", που λειτούργησε ως πλοίο ασφαλείας όταν ο Καμπέρος πέταξε με ένα τροποποιημένο με πλωτήρες Farman από την Αθήνα στην Ύδρα, στις 24-6-1912, και επέστρεψε την επομένη. Αν και η βρετανική αποστολή που βρισκόταν στην Ελλάδα από το Μάιο του 1911 υπό τον Υποναύαρχο Lionel Grand Tufnell και βοηθούσε στην αναδιοργάνωση του Ναυτικού είχε παραδοσιακές αντιλήψεις για το ναυτικό πόλεμο, τον επόμενο Νοέμβριο το Ναυτικό προμηθεύτηκε ένα υδροπλάνο τύπου Astra Hydroplane με κινητήρα Renault των 100hp, το οποίο στις 17-11-1912 έλαβε το όνομα "Ναυτίλος".

Η τύχη του Ναυτίλου δεν ήταν η αναμενόμενη. Έφτασε στο Μούδρο, το ναύσταθμο της Λήμνου στις αρχές Δεκεμβρίου του 1912 πάνω στο επίτακτο πλοίο "Βαρβάρα" έχοντας ως πλήρωμα τον γάλλο μηχανικό και χειριστή Guinard, οι υπηρεσίες του οποίου, ελλείψει εκπαιδευμένου προσωπικού, είχαν μισθωθεί από το Ναυτικό κατά την πάγια τακτική των πρώτων χρόνων της εξέλιξης του αεροπλάνου. Παρά τις προσδοκίες οι επανειλημμένες προσπάθειες αποθαλάσωσης του υδροπλάνου απέτυχαν. Λόγω της ανεπάρκειας του υδροπλάνου τύπου Astra μεταφέρθηκε στη Λήμνο ένα υδροπλάνο Maurice Farman Hydravion και κινητήρα Renault των 70hp. Πιλότος του ήταν ο φημισμένος από τις πρώτες αεροπορικές επιχειρήσεις στο μέτωπο της Ηπείρου Υπολοχαγός Μουτούσης.

Το άστρο του φημισμένου από τις πρώτες αεροπορικές επιχειρήσεις στο μέτωπο της Ηπείρου αεροπόρου της Στρατιωτικής Αεροπορίας έμελλε να συναντηθεί σε μια σπάνια αρμονία με αυτό του πρωτοπόρου της Ναυτικής

Αεροπορίας Μωραϊτίνη. Ο Αριστείδης Μωραϊτίνης του Κωνσταντίνου γεννήθηκε στην Αίγινα το 1891. Το Σεπτέμβριο του 1906 εισήλθε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, απ' όπου αποφοίτησε τον Ιούλιο του 1910 με το βαθμό του Σημαιοφόρου του Ελληνικού Βασιλικού Ναυτικού. Οι Βαλκανικοί πόλεμοι τον βρήκαν να υπηρετεί ως Ύπαρχος στο торπιлобόλο T15 με πεδίο δράσης τη Λήμνο. Εκεί έμελλε να συναντήσει επιχειρησιακά το πρώτο αεροπλάνο της σύντομης αλλά γεμάτης εξαιρετικής δράση καριέρας του. Ο ανήσυχος Σημαιοφόρος είχε ήδη έρθει σε επαφή με το "Ναυτίλο", καθώς το торπιлобόλο T15, είχε οριστεί ως πλοίο ασφαλείας και ρυμουλκό του υδροπλάνου κατά τις δοκιμές του.

Η πρώτη στον κόσμο αποστολή Ναυτικής Συνεργασίας

Τις κρίσιμες αυτές ημέρες, στις 5-1-1913 έλαβε χώρα η ναυμαχία της Λήμνου, μετά από την οποία ο τουρκικός στόλος αποσύρθηκε στο αγκυροβόλιο του Ναγαρά, μέσα στα στενά των Δαρδανελίων. Η αναμέτρηση με τον ελληνικό στόλο κάθε άλλο παρά είχε τελειώσει. Για το λόγο αυτό και για την αποφυγή αιφνιδιασμού ήταν σημαντικό να αποκτηθούν πληροφορίες για τη θέση και την κατάσταση των τουρκικών πλοίων και φυσικά τις προθέσεις του νέου (μετά τη ναυμαχία της Λήμνου) Αρχηγού του τουρκικού ναυτικού. Για το σκοπό αυτό διατάχθηκε αναγνωριστική αποστολή με το αεροσκάφος Maurice Farman Hydravion και πιλότο τον Υπολοχαγό Μουτούση. Στην αποστολή συμπεριλήφθηκε και Αξιωματικός του Ναυτικού ως παρατηρητής, προκειμένου να αναγνωρίσει τα πλοία. Αυτός δεν ήταν άλλος από το Σημαιοφόρο Μωραϊτίνη, ο οποίος, παρά το γεγονός ότι δεν είχε πετάξει ποτέ, είχε εκφράσει με σθένος στον Κυβερνήτη του θωρηκτού "Αβέρωφ" Αντιπλοίαρχο Δούσμανη την επιθυμία του να συμμετέχει στην αποστολή. Τελικά πέταξε στην αποστολή με έγκριση του ίδιου του Ναυάρχου Κουντουριώτη.

Ο Αριστείδης Μωραϊτίνης με στολή Σημαιοφόρου του Ναυτικού.

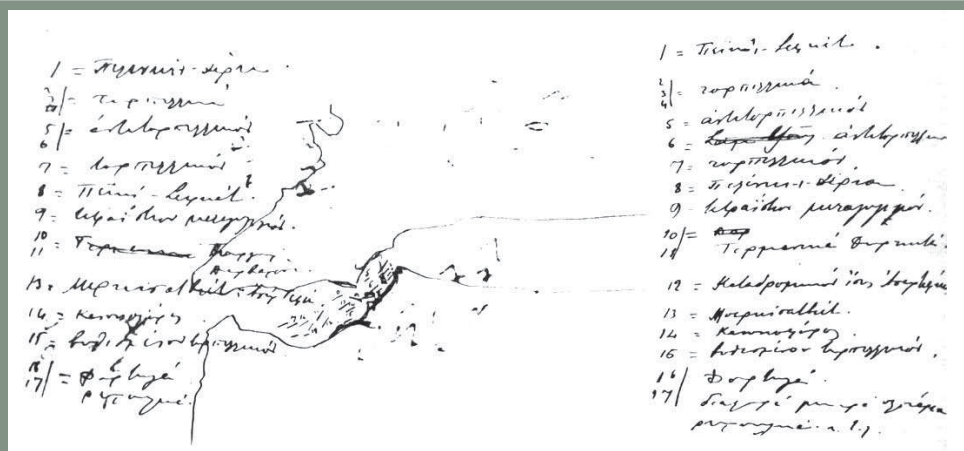

Το торπιлобόλο T15, στο οποίο ο Μωραϊτίνης διετέλεσε Ύπαρχος την περίοδο της αποστολής αναγνώρισης στο Ναγαρά.

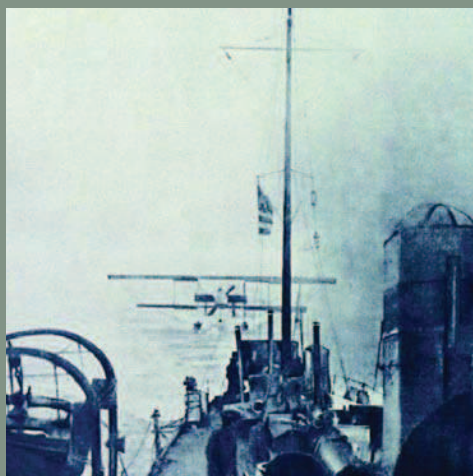
Το Maurice Farman με το οποίο εκτελέστηκε η πρώτη αποστολή Ναυτικής συνεργασίας στον κόσμο φωτογραφημένο στο Μούδρο μετά την αποστολή. Στους πλωτήρες διακρίνονται στα αριστερά της φωτογραφίας ο Μωραϊτίνης και στα δεξιά ο Μουτούσης.

Το πρωινό της 24-1-1912 (6-2-1912 με το νέο ημερολόγιο) στις 8:30 το πρωί και με πλοίο ασφαλείας το αντιτορπιλικό "Βέλος", το υδροπλάνο αποθαλασσώθηκε και πέταξε διαδοχικά πάνω από τον Ελλήσποντο, την Καλλίπολη και κατόπτευσε το αγκυροβόλιο στον όρμο του Ναγαρά, ακολουθώντας σκόπιμα τεθλασμένη πορεία, προς αποφυγή των τουρκικών παρατηρητηρίων. Στο Ναγαρά ο Μωραϊτίνης αναγνώρισε από ύψος 1200m το θωρηκτό "Χαϊρεδίν Βαρβαρόσα", τρία торπιлоβόλα και επτά αντιτορπιλικά, ένα από τα οποία φαινόταν ότι είχε εξωκείλει και επισκευαζόταν. Τα αποτελέσματα αυτά τα αποτύπωσε σε πρόχειρο σχεδιάγραμμα. Παρά το σφοδρό πυρ που δέχτηκε από τα πυροβολεία και τα

Το ιστορικό πρόχειρο σχεδιάγραμμα των θέσεων του τουρκικού στόλου που συνέταξε ο Μωραϊτίνης κατά την πρώτη παγκόσμια αποστολή ναυτικής συνεργασίας.

ατομικά όπλα των Τούρκων το υδροπλάνο παρέμεινε αλώβητο. Μετά την οπτική αναγνώριση ο Μωραϊτίνης έριξε τέσσερεις μικρές αυτοσχέδιες βόμβες, οι οποίες

Το υδροπλάνο Farman των Μουτούση-Μωραϊτίνη ρυμουλκείται από το καταδιωκτικό Βέλος μετά το πέρας της πρώτης στην ιστορία αποστολής ναυτικής συνεργασίας

προκάλεσαν επουσιώδεις ζημιές στην προβλήτα και ορισμένα σκάφη. Στη συνέχεια το υδροπλάνο πέταξε προς τη Λήμνο, αλλά στην περιοχή νοτιοδυτικά της Ίμβρου το πλήρωμα εξαναγκάστηκε σε προσθαλάσσωση λόγω βλάβης του κινητήρα. Με τη βοήθεια του αντιτορπιλικού "Βέλος" το υδροπλάνο ρυμουλκήθηκε στο Μούδρο, όπου έφτασε στις 15:30, ολοκληρώνοντας την πρώτη αποστολή ναυτικής συνεργασίας στην παγκόσμια ιστορία. Πρέπει να σημειωθεί ότι αν και τελικά η αποστολή, όπως προκύπτει από το φωτογραφικό υλικό και λόγω αποτυχίας του υδροπλάνου τύπου Astra, έγινε με ένα από τα Farman του Στρατού, το αεροπλάνο συνεχιζόταν να λέγεται "Ναυτίλος", γεγονός καθόλου παράξενο

για τους αδαείς περί τα αεροπορικά θέματα επιτελείς αλλά και δημοσιογράφους της εποχής ή ίσως για λόγους παραπλάνησης του εχθρού.

Η σημασία της αποστολής αυτής ήταν τεράστια. Πέρα από τις πολύτιμες πληροφορίες που συλλέχτηκαν, άνοιξε ο δρόμος για την αξιοποίηση του αεροπορικού όπλου σε μεγαλύτερο φάσμα αποστολών. Όμως, το μεγαλύτερο ίσως κέρδος ήταν ότι με αφορμή αυτή την αποστολή η καριέρα του Μωραϊτίνη άλλαξε πορεία, γεγονός που αποδείχτηκε καταλυτικής σημασίας για τη μετέπειτα εξέλιξη της Ελληνικής Αεροπορίας, όπως θα φανεί και στη συνέχεια.

Η εκπαίδευση του Μωραϊτίνη ως πιλότου

Η αντικατάσταση του Ναυάρχου Tufnell με τον Υποναύαρχο Mark E.F. Kerr άλλαξε τον προσανατολισμό του Ναυτικού. Ο τελευταίος έφερε άμεσα στην Ελλάδα τον Υποπλοίαρχο Collyns Price Pizey, αρχιεκπαιδευτή της σχολής αεροπορίας της Bristol μαζί με τέσσερεις ακόμα Βρετανούς αεροπόρους. Στον Pizey απονεμήθηκε ο βαθμός του Αντιπλοίαρχου και στους υπόλοιπους του Αρχικελευστή. Με τη βοήθειά τους συστάθηκε το Σώμα Αεροπλάνων του Βασιλικού Ναυτικού ή ΝΑΣ (Ναυτικό Αεροπορικό Σώμα) στις 20-4-1914, (που σε μερικά έγγραφα και πηγές αναφέρεται και ως NAY, δηλαδή Ναυτική Αεροπορική Υπηρεσία). Η νεοσύστατη Υπηρεσία συγκέντρωσε από την αρχή τη δυσπιστία τόσο των επιτελών του Ναυτικού, όσο και την απροθυμία των στελεχών του να υπηρετήσουν σ' αυτή, επειδή πίστευαν ότι μια τέτοια επιλογή δε βοηθούσε την υπηρεσιακή τους εξέλιξη. Παρά τα ελπιδοφόρα αποτελέσματα της αποστολής στη Μούδρο, η πλειοψηφία των ιθυνόντων δεν είχε πειστεί για τη χρησιμότητα των αεροπλάνων για πολεμική χρήση. Ο Μωραϊτίνης, που είχε ενθουσιαστεί με τις πτήσεις, δεν έχανε την ευκαιρία να παίρνει άτυπα ορισμένα μαθήματα από τον Pizey στη θαλάσσια περιοχή του Πόρου και επρόκειτο να είναι ένας από τους πρώτους Αξιωματικούς του Ναυτικού που θα εκπαιδευόταν ως πιλότος.

Με μια σειρά από νομοθετήματα το ΝΑΣ οργανώθηκε πολύ καλύτερα από τη Στρατιωτική Αεροπορία, καθώς έτυχε καλύτερης υποστήριξης από τους επικεφαλής του Ναυτικού. Για τον εξοπλισμό του ΝΑΣ το Ναυτικό έθεσε παραγγελία στη Μ. Βρετανία για 7 υδροπλάνα Sopwith Greek Seaplane με κινητήρα 80hp, το πρώτο από τα οποία έφτασε στην Ελλάδα το Μάιο του 1914.

Ο Μωραϊτίνης και ο εκπαιδευτής του Pizey πάνω στο Sopwith Greek Seaplane.

Το πρώτο υδροπλάνο του ΝΑΣ τύπου Sopwith Greek Seaplane, με το οποίο εκπαιδεύτηκε αρχικά ο Μωραϊτίνης.

Τα υπόλοιπα τελικά δεσμεύτηκαν λόγω της έναρξης του Α΄ ΠΠ. Στην περιοχή της Ελευσίνας κατασκευάστηκαν εγκαταστάσεις και υπόστεγα και οργανώθηκε σχολείο εκπαίδευσης, όπου ο Μωραϊτίνης ολοκλήρωσε την εκπαίδευσή του τον Οκτώβριο του 1914, μαζί με άλλους δύο Αξιωματικούς. Κατόπιν, λόγω ακαταλληλότητας της βαλτώδους περιοχής της Ελευσίνας, το ΝΑΣ μεταφέρθηκε στο Π. Φάληρο, όπου ο Μωραϊτίνης ανέλαβε αρχικά καθήκοντα εκπαιδευτή πτήσεων και μετά την αποχώρηση των Βρετανών συμβούλων, το Μάιο του 1915, ανέλαβε τη διοίκηση του ΝΑΣ, φροντίζοντας για την εκπαίδευση δύο ακόμα σειρών αεροπόρων, ενώ το υλικό της Σχολής είχε ενισχυθεί με 4 γαλλικά Henry Farman F22. Επίσης το ΝΑΣ διέθετε και ένα αμφίβιο Sopwith Bat-Boat, το οποίο είχε τόσο δύστροπη πτητική συμπεριφορά που είχε κερδίσει το προσωνύμιο "γάιδαρος" και μόνο ο Pizey και ο Μωραϊτίνης μπορούσαν να το αποθαλασώσουν, οι υπόλοιποι το πετούσαν από τη στεριά!

Ο Pizey πέθανε από δυσεντερία στις 11-6-1915 και ο θάνατός του, σε συνδυασμό με τη μετάθεση του Μωραϊτίνη μαζί με άλλους έμπειρους αεροπόρους και τεχνικούς το φθινόπωρο του 1915, είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των δραστηριοτήτων του ΝΑΣ.

Η εμπλοκή στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Η αναγέννηση του ΝΑΣ έγινε με αφετηρία την προσχώρηση του Μωραϊτίνη και των περισσότερων Αξιωματικών του ΝΑΣ στο κίνημα Εθνικής Αμύνης του Βενιζέλου, που εκδηλώθηκε στη Θεσσαλονίκη το Σεπτέμβριο του 1916. Το προσωπικό του ΝΑΣ παρουσιάστηκε στον Αρχηγό του συμμαχικού στόλου στο Κερατσίνι και κατόπιν προωθήθηκε διαδοχικά στο Μούδρο, τη Θάσο και τη Θεσσαλονίκη. Για δεύτερη φορά η Μοίρα του ΝΑΣ θα συνέπλεε με τη βρετανική πλευρά, καθώς το προσωπικό του προωθήθηκε στην αεροπορική βάση στο Μούδρο και στο αεροδρόμιο Καζαβιτίου Θάσου, όπου άρχισε εκ νέου την εκπαίδευση με τη βοήθεια των Βρετανών. Από τον Οκτώβριο του 1916 ο Μωραϊτίνης ανέλαβε εκ νέου τη διοίκηση του ΝΑΣ, που επιχειρούσε ενταγμένο στη 2η Βρετανική Πτέρυγα.

Η εκπαίδευση γινόταν με αεροσκάφη Farman και Sopwith για τις αποστολές βομβαρδισμού και δίωξης αντίστοιχα. Μέχρι το επόμενο καλοκαίρι είχαν εκπαιδευτεί περί τους 30 πιλότους, που ήταν στελέχη του Ναυτικού ή ιδιώτες. Η ανάγκη για άμεση εμπλοκή του προσωπικού στις επιχειρήσεις οδήγησε τον Υποπλοίαρχο πλέον Μωραϊτίνη στην υιοθέτηση πρακτικών ρεαλιστικής επιχειρησιακής εκπαίδευσης. Με άλλα λόγια μέρος της εκπαίδευσης γινόταν με τη συμμετοχή σε πραγματικές αποστολές, αμέσως μόλις οι εκπαιδευόμενοι πετούσαν την πρώτη τους πτήση SOLO. Ο ίδιος ηγούνταν προσωπικά ως αρχηγός σχηματισμού, δίνοντας το παράδειγμα και μεταλαμπαδεύοντας εμπειρία στα στελέχη που άρχισαν να πυκνώνουν τις τάξεις του ΝΑΣ. Το πεδίο δράσης της ιδιότυπης αυτής ομάδας αεροπόρων ήταν κυρίως η Αν. Μακεδονία και η Θράκη, όπου Γερμανοί και Βούλγαροι είχαν αναπτύξει σημαντικές αεροπορικές δυνάμεις και εγκαταστάσεις.

Στις 18-3-1917 (31-3-1917 με το νέο ημερολόγιο) ο Μωραϊτίνης με αεροσκάφος Farman και παρατηρητή τον Ανθυπολοχαγό Ψύχα εκτέλεσε μια παράτολμη όσο και ιδιαίτερα επιτυχημένη αποστολή, βομβαρδίζοντας το

αεροδρόμιο Ζέρεβιτς στη Δράμα. Ο βομβαρδισμός έγινε από ύψος 150m με αποτέλεσμα την καταστροφή των υποστέγων των αεροσκαφών. Στη συνέχεια της αποστολής βομβάρδισε το σιδηροδρομικό σταθμό Δράμας με βόμβα των 100lbs, η οποία έπεσε στο σημείο συγκέντρωσης τριών αμαξοστοιχιών που έπαθαν σημαντική ζημιά. Παραμένοντας αλώβητος από τα αντιαεροπορικά πυρά επέστρεψε στη Θάσο χωρίς δυσκολία. Η επιτυχία είχε μεγάλο αντίκτυπο στις τάξεις των Βρετανών, που του έδωσαν το προσωνύμιο "The Fearless Aviator", δηλαδή ο ατρόμητος αεροπόρος, ενώ απέσπασε έπαινο από τον Άγγλο Αντιναύαρχο Thursby.

Η απόδοση των αεροπόρων του ΝΑΣ οδήγησε στην έγκριση των Συμμάχων για τη δημιουργία της Ελληνικής Μοίρας Z, το Μάιο του 1917. Η Μοίρα διέθετε υπόστεγο και αεροσκάφη τύπου Farman και Bristol και αναλάμβανε αποστολές σε όλη την έκταση του Μακεδονικού Μετώπου. Παρά το γεγονός ότι οι Γερμανοί διέθεταν ανώτερα καταδιωκτικά τύπου Fokker, τα οποία ήταν μη αντιμετωπίσιμα με τα διαθέσιμα πτητικά μέσα, οι αποστολές εναντίον στόχων στη Μακεδονία συνεχίστηκαν αδιάλειπτα. Σε μια από αυτές στις 4-6-1917 ελληνικός σχηματισμός με επικεφαλής το Μωραϊτίνη συναντήθηκε με γερμανικό Fokker, ο πιλότος του οποίου προσπάθησε ανεπιτυχώς να καταρρίψει το αεροπλάνο του τύπου Camel. Τελικά στράφηκε κατά του Farman των Αργυρόπουλου / Ψύχα, με αποτέλεσμα την κατάρριψή του και το θάνατο του Αργυρόπουλου. Ο Μωραϊτίνης ηγήθηκε κατόπιν πολλών σχηματισμών τον Ιούνιο του 1917 σε μια συνδυασμένη επιχείρηση με τους Βρετανούς εναντίον στόχων στην Αν. Θράκη, και πάνω από την Καλλίπολη, όπου κατάφερε αιφνιδιαστικό πλήγμα στα πυροβολεία του Τσανάκ - Καλέ από ύψος 250m περνώντας μέσα από τις δέσμες των προβολέων και πυκνά αντιαεροπορικά πυρά. Σε μια ακόμα επιτυχημένη αποστολή στις 2-8-1917 με αφετηρία τη Θάσο κατέρριψε ένα γερμανικό υδροπλάνο, πετώντας με καταδιωκτικό Sopwith Pup.

Η εκπαιδευτική διαδικασία, απαλλαγμένη από την πολιτική αστάθεια των κινημάτων της εποχής κορυφώθηκε με την είσοδο της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο

Απόκομμα της εφημερίδας "ΠΑΤΡΙΣ" με ανταπόκριση από τον βομβαρδισμό Βουλγαρικών εγκαταστάσεων στη ΔΡΑΜΑ από αεροπόρους της Ναυτικής Αεροπορίας. Μνημονεύονται οι Μωραϊτίνης - Ψύχας.

Επιχρωματισμένη φωτογραφία της Z Μοίρας του ΝΑΣ έτοιμη για επιθεώρηση στην αεροπορική βάση Μούδρου.

Έλληνες και Βρετανοί Αξιωματικοί στην αεροπορική βάση του Μούδρου το Σεπτέμβριο του 1917. Διακρίνεται ο Πλωτάρχης Μωραϊτίνης καθισμένος πρώτος από δεξιά.

νοι σε βρετανικές Μοίρες. Στην εκπαιδευτική διαδικασία δέσποζε η μορφή του Μωραϊτίνη που μοίραζε το χρόνο του μεταξύ Θάσου και Λήμνου, φροντίζοντας προσωπικά την κατάρτιση των νέων πιλότων.

Κατάσταση Goeben (Γκαίμπεν)

Το τουρκικό ναυτικό είχε ενισχυθεί από τον Αύγουστο του 1917 με δύο πολεμικά πλοία γερμανικής προέλευσης. Το θωρηκτό Goeben και το ελαφρύ καταδρομικό Breslau (που μετονομάστηκαν αντίστοιχα Yavuz Sultan Selim και Midilli σε τουρκική υπηρεσία), είχαν ενταχθεί στον τουρκικό στόλο με γερμανικά πληρώματα και παρέμεναν ανενεργά στο λιμάνι της Κωνσταντινούπολης σε αναμονή ανθράκευσης. Μόλις βρέθηκαν τα απαραίτητα καύσιμα για την κίνησή τους το βρετανικό Ναυαρχείο θορυβήθηκε, καθώς δεν υπήρχε πλοίο ανάλογης δυναμικότητας για την αντιμετώπισή τους και σε περίπτωση εξόδου τους στο Αιγαίο ο κίνδυνος για τη διακοπή του ρεύματος ανεφοδιασμού του Μακεδονικού Μετώπου ήταν μεγάλος. Το γεγονός απασχόλησε τους Συμμάχους και έμεινε γνωστό ως "κατάσταση Goeben". Παρά το γεγονός ότι το Goeben λόγω της παρενόχλησης από πολυάριθμα συμμαχικά αεροσκάφη χτύπησε σε νάρκη βγαίνοντας από τα στενά στις 20-1-1918, πρόλαβε να βυθίσει δυο βρετανικές κανονιοφόρους και να σκορπίσει τον όλεθρο στο λιμάνι της Ίμβρου. Ο Κυβερνήτης του, έχοντας χάσει τις γυροσκοπικές πυξίδες αποφάσισε να επιστρέψει για επισκευές χωρίς να χτυπήσει το Μούδρο, που ήταν η καρδιά του συμμαχικού στόλου και της αεροπορίας στην περιοχή.

Τα μόνα μέσα άμεσης αντίδρασης κατά των τουρκικών καταδρομικών ήταν τα αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας. Στις αποστολές αυτές έλαβε μέρος και όλη η δύναμη της ΝΑΣ. Το Breslau πέρασε επικεφαλής της τουρκικής δύναμης, προκειμένου το Goeben να έχει ευχέρεια χρήσης των αντιαεροπορικών του πυροβόλων, αλλά προσέκρουσε και αυτό σε νάρκη. Οι αποφασιστικές επιθέσεις των αεροπλάνων και δύο βρετανικών αντιτορπιλικών δεν επέτρεψαν στα δυο βαριά πλοία να αλληλοβοηθηθούν και να απεμπλακούν. Το Breslau στην προσπάθειά του να απαγκιστρωθεί χτύπησε 4 νάρκες και άρχισε να βυθίζεται, ενώ το Goeben έσπευσε να διαφύγει, καταδιωκόμενο από δεκάδες αεροπλάνα.

Πόλεμο στο πλευρό των Συμμάχων, στις 27-6-1917. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκαν σχολές στο Π. Φάληρο και την Ηλιούπολη της Αιγύπτου ενώ αντίστοιχο σχολείο λειτούργησε τον Ιούλιο του 1917 και στο Μούδρο. Πολλά στελέχη του Στρατού Ξηράς στελέχωσαν το ΝΑΣ, ενώ λόγω της φύσης των αποστολών, που αφορούσαν κυρίως χερσαίους στόχους και λόγω της υπεροχής των Βρετανών σε ναυτικές δυνάμεις, η ΝΑΣ χρησιμοποιούσε κυρίως αεροσκάφη στρατιωτικών προδιαγραφών και ελάχιστα υδροπλάνα. Σε αρκετές περιπτώσεις οι Έλληνες πετούσαν και με βρετανικά αεροσκάφη, ενταγμέ-

Το καταδρομικό κατάφερε τελικά να προσεγγίσει την ομπρέλα προστασίας των τουρκικών τορπιλοβόλων και των γερμανικών καταδιωκτικών. Ακολούθησε σφοδρή αερομαχία κατά την οποία ο Μωραϊτίνης, πιθανότατα πετώντας με αεροσκάφος Sorwith Camel, έσπευσε σε βοήθεια δύο βρετανικών υδροπλάνων Sorwith Baby που πετούσαν οι Ανθυποσμηναγοί R.W. Peel και W. Johnston που δέχονταν επίθεση από 10 γερμανικά και τουρκικά αεροσκάφη. Ο Μωραϊτίνης δεν πρόλαβε να αποτρέψει την κατάρριψη των Βρετανών όμως κατέρριψε με τη σειρά του δύο γερμανικά καταδιωκτικά. Στη συνέχεια επέστρεψε στην Ίμβρο για ανεφοδιασμό καυσίμων. Επανήλθε στη μάχη το ταχύτερο δυνατό και πάνω από το Goeben δέχτηκε επίθεση εχθρικών αεροσκαφών. Κατάφερε να καταρρίψει ένα από αυτά αλλά κατόπιν δέχτηκε ανυπεράσπιστος την επίθεση των υπολοίπων, καθώς τα πολυβόλα του έπαθαν εμπλοκή. Από την επίθεση αυτή το αεροπλάνο του δέχτηκε πολλαπλά πλήγματα και εμφάνισε βλάβη στον κινητήρα. Με επιδεξιότητα κατόρθωσε να διαφύγει και να επιστρέψει στην Ίμβρο. Απτόητος πήρε άλλο αεροπλάνο και επέστρεψε για τρίτη φορά στο σημείο της σύγκρουσης, περιπολώντας για δύο ώρες πάνω από τα Δαρδανέλια. Τις καταρρίψεις αυτές τις πραγματοποίησε πετώντας με καταδιωκτικά Sorwith Camel.

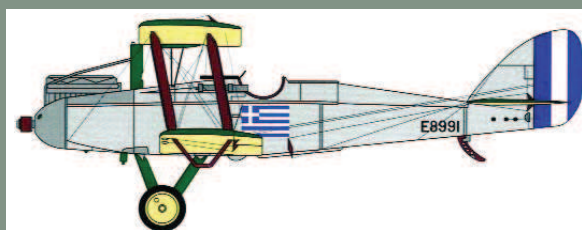
Η πορεία φυγής του Goeben σταμάτησε τελικά στα αβαθή του Ναγαρά, όπου το πλοίο προσάραξε για πέντε μέρες, μετά την προσπάθειά του να περάσει με τη μεγάλη ταχύτητα των 15 κόμβων. Οι Σύμμαχοι κινητοποιήθηκαν άμεσα με συνεχείς αεροπορικές επιθέσεις εναντίον του καταδρομικού. Στις επιθέσεις αυτές πρωταγωνίστησε και πάλι στην πρώτη γραμμή ο Μωραϊτίνης, που πετούσε ασταμάτητα καθοδηγώντας τους άντρες του. Η απίστευτη δράση του Μωραϊτίνη απέσπασε πληθώρα διακρίσεων από τους Συμμάχους. Του απονεμήθηκε η διάκριση D.S.O. (Distinguished Service Order) και η Βρετανική Κυβέρνηση του δώρησε ένα DH.9 ως προσωπικό του αεροπλάνο.

Η αναδιοργάνωση του ΝΑΣ και το τέλος του Α΄ ΠΠ

Μετά από αυτές τις επιτυχίες και με εμπνευστή τον Μωραϊτίνη, συνεχίστηκε με τη βοήθεια των Βρετανών η αναδιοργάνωση του ΝΑΣ, ενώ οι κύριες βάσεις του παρέμειναν στη Θάσο και το Μούδρο. Με νέο νόμο στις 24-3-1918 προβλεπόταν ριζική αναδιοργάνωση οπότε οργανώθηκαν με βάση τα βρετανικά πρότυπα τέσσερις Μοίρες που είχαν το χαρακτηριστικό Η (Hellenique) και τρεις αεροπορικές βάσεις με την παρακάτω διάταξη και αρχικό υλικό:

Ο Μωραϊτίνης και Ιπτάμενοι του ΝΑΣ στο αεροδρόμιο Μούδρου κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μπροστά από καταδιωκτικά Sorwith Camel F.1.

Γραφική αναπαράσταση του DH.9 που δώρισε η Βρετανική Κυβέρνηση στο Μωραϊτίνη.

- Ναυτική βάση Π. Φαλήρου, που είχε κυρίως εκπαιδευτικό ρόλο και διέθετε 10 εκπαιδευτικά αεροπλάνα και υδροπλάνα (3 Avro, 2 Short-184 και 5 Schneider).
- Αεροπορική Βάση Καζαβιτίου Θάσου με 7 αεροπλάνα μετρίων επιδόσεων (2 Farman, 3 Sopwith Bomber, 2 Sopwith Fighter).
- Αεροπορική Βάση Ρωμανό Μούδρου, έδρα της Διοίκησης του ΝΑΣ με 26 αεροπλάνα και υδροπλάνα (5 Farman, 4 Sopwith Bomber, 5 Sopwith Fighter, 5 Sopwith Pup, 6 B.E.-2c/e και 1 Sopwith Triplane, το οποίο ήταν δύσκολο αεροσκάφος και το πετούσε μόνο ο Μωραϊτίνης).
- Η1 Μοίρα στη Θάσο
- Η2 Μοίρα στο Μούδρο
- Η3 Μοίρα στο Σταυρό (Στρυμωνικός Κόλπος)
- Η4 Μοίρα στα Λεγραινά (Σούνιο)

Οι Μοίρες Η1, Η2 και Η3 σχημάτιζαν οργανωτικά Πτέρυγα

Λίγες βδομάδες μετά την "κατάσταση Goeben" οι Γερμανοί επιτέθηκαν σε συμμαχικές εγκαταστάσεις στην Ίμβρο και το Μούδρο. Οι Σύμμαχοι αντέδρασαν με βομβαρδισμούς εχθρικών βάσεων στη Σμύρνη και τη Δράμα. Για άλλη μια φορά ο Μωραϊτίνης έπραξε το απροσδόκητο. Χρησιμοποιώντας ένα υδροπλάνο Farman, προσθαλασσώθηκε στη Σμύρνη δίπλα στο ατμόπλοιο "Κωνσταντίνος", που ήταν αποκλεισμένο στο λιμάνι της Σμύρνης από γερμανικά πολεμικά. Με το χάραμα επιτέθηκε και βομβάρδισε τόσο ένα γερμανικό καταδρομικό, όσο και στρατιωτικές εγκαταστάσεις της περιοχής, αιφνιδιάζοντας τους πάντες, και αποχώρησε έγκαιρα πριν τον προλάβουν τα εχθρικά καταδιωκτικά.

Από το Μάιο του 1918 εντατικοποιήθηκε η εκπαίδευση των πληρωμάτων σε ανθυποβρυχιακές αποστολές με αεροσκάφη B.E.-2e και ένα DH.4, το οποίο πετούσε μόνο ο Πλωτάρχης πλέον Μωραϊτίνης, μέχρι να εκπαιδευτούν επαρκώς και άλλοι αεροπόροι. Στο μεταξύ συνέχισε να μετέχει σε επικίνδυνες αποστολές, όπως στο βομβαρδισμό του αεροδρομίου Ζέρεβιτς στις 21-6-1918 και κατά τη μεταστάθμευση της Η2 Μοίρας στον κόλπο Καλλονής Λέσβου, απ' όπου στις 19-7-1918 εκτελέστηκαν βομβαρδισμοί εναντίον των αεροδρομίων Μαγνησίας, Σαντζάκ Καλέ και στη Σμύρνη. Η αποστολή επαναλήφθηκε στις 21-7-1918 με στόχο το αεροδρόμιο Μενεμένης, τη γέφυρα της Μαγνησίας η οποία καταστράφηκε και το αεροδρόμιο Καζαμίρ Σμύρνης. Αποτέλεσμα της δράσης αυτής ήταν η εξαφάνιση της εχθρικής αεροπορίας από τον εναέριο χώρο των νησιών του Αν. Αιγαίου, που είχαν δεινοπαθήσει από τη δράση της.

Ο Μωραϊτίνης με τα διακριτικά του Πλωτάρχη.

Το Υπουργείο Ναυτικών διεμήνυσε στο Μωραϊτίνη μέσω του Γενικού Διοικητή Λέσβου ότι η ζωή του ήταν πολύτιμη για το μέλλον του ΝΑΣ και δε θα έπρεπε στο μέλλον να τη θέτει σε κίνδυνο. Χαρακτηριστική του δόγματος διοίκησης που εφάρμοζε ο Μωραϊτίνης ήταν η απάντηση που κοινοποίησε στο Υπουργείο Ναυτικών: "Λαμβάνω την τιμή να ευχαριστήσω υμάς θερμώς δι' ενδιαφέρον επιδειχθέν δια της αποστολής του υπ' αριθ. 120 υμετέρου εγγράφου, ούτινος όμως ουδόλως συμμερίζομαι το πνεύμα, δεδομένου ότι, ίνα άρχη τις στρατιωτικής δυνάμεως, δέον να μη επαρκείται εις το να εκδίδη διαταγάς, αλλά και να δίδη το παράδειγμα της εκτελέσεως".

Ο Μωραϊτίνης συνέχισε απτόητος τις πτήσεις, συμβάλλοντας από πρώτο χέρι στην περαιτέρω αναμόρφωση του ΝΑΣ. Φρόντισε προσωπικά για την εκπαίδευση των πληρωμάτων στα νεοπαραληφθέντα από το Σεπτέμβριο του 1918 DH.4 και DH.9, τα οποία έκρυβαν δυσκολίες στην προσγείωση, αλλά έδιναν νέα διάσταση στις επιχειρησιακές δυνατότητες του Σώματος.

Εμβληματική και ιδιαίτερα τιμητική ήταν και η αποστολή που απέσπασε ο Μωραϊτίνης λόγω του κύρους του στους Συμμάχους. Ως απόρροια της συνθηκολόγησης της Τουρκίας ελληνικό Σμήνος με επικεφαλής το θρυλικό Πλωτάρχη πέταξε από το αεροδρόμιο Ρωμανό της Λήμνου στο αεροδρόμιο του Αγ. Στεφάνου στην Κωνσταντινούπολη. Η εμφάνιση των Ελλήνων αεροπόρων στην Πόλη, αν και πραγματοποιήθηκε με κάθε διακριτικότητα έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από τον ελληνικό πληθυσμό.

Το τέλος ενός θρύλου

Το Νοέμβριο του 1918 και με την παύση των εχθροπραξιών ο ΝΑΣ άρχισε την αναδιπλωση. Στο τέλος του μήνα ο Μωραϊτίνης απογειώθηκε από το Π. Φάληρο με προορισμό τη Θεσσαλονίκη, προκειμένου να παραβρεθεί στην παράδοση αεροπορικού υλικού των Συμμάχων στις ελληνικές αεροπορικές υπηρεσίες. Μετά την απογείωση είχε ατύχημα που οδήγησε στην καταστροφή του αεροπλάνου. Συνέχισε το ταξίδι του σιδηροδρομικώς και όταν ολοκλήρωσε την παραλαβή του υλικού στη Θεσσαλονίκη, αναζήτησε τρόπο επιστροφής στην Αθήνα. Ο Διοικητής της Διασυμαχικής Αεροπορίας Ανατολής Ταγματάρχης Denain του διέθεσε το προσωπικό του αεροπλάνο, ένα Breguet-14. Το συγκεκριμένο αεροσκάφος ήταν δύσκολο στο χειρισμό και παντελώς άγνωστο στο Μωραϊτίνη. Επιπλέον απουσίαζε ο προσωπικός του μηχανικός Αρχικελευστής Άγγελος Φωκάς, που ήταν σοβαρά άρρωστος στην Αθήνα, όμως αρνήθηκε να παραλάβει ως συνοδό έμπειρο Γάλλο μηχανικό. Παρά τις περί του αντιθέτου προτροπές ο Μωραϊτίνης στις 22-12-1918 πέταξε με προορισμό την Αθήνα. Η σύντομη αλλά αξεπέραστη πορεία του στα πρώτα βήματα της Αεροπορίας στην Ελλάδα διακόπηκε αναπάντεχα στις πλαγιές του Ολύμπου, όπου εκτιμάται ότι έπεσε λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών, χωρίς ποτέ να βρεθεί κανένα ίχνος. Το γεγονός αυτό οδηγεί και σε σκέψεις ότι η απώλειά του συνέβη στο Θερμαϊκό κόλπο ή στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Κασσάνδρας και Πηλίου.

Ο αντίκτυπος για την απώλεια του σεμνού, ακούραστου, περήφανου και άφοβου οργανωτή της Ναυτικής Αεροπορίας ήταν πανελλαδικός. Ο Μωραϊτίνης συνδύαζε μοναδικά ηγετικά και οργανωτικά προσόντα, διορατικότητα και τόλμη, ενώ παράλληλα ήταν ιδιαίτερα μεθοδικός, μελετηρός και αποδέχτηκε κορυφαίος πιλότος και εκπαιδευτής. Η επιμονή, ο πατριωτισμός και ο αλτρουϊσμός του ήταν διάχυτα χαρακτηριστικά σε κάθε του πράξη. Το όραμά του προηγείτο της εποχής του και έφτανε μέχρι και τη δημιουργία αεροπορικής βιομηχανίας στην Ελλάδα ήδη από το 1917, ένα όραμα που τελικά υλοποιήθηκε με τη μορφή του ΚΕΑ (Κρατικό Εργοστάσιο Αεροπλάνων) το 1925. Η Ελλάδα ολόκληρη θρήνησε τον ήρωα, ο οποίος προήχθη μετά θάνατο σε Αντιπλοίαρχο. Προς τιμήν του ανεγέρθηκε ανδριάντας μπροστά στο Διοικητήριο της Βάσεως Παλαιού Φαλήρου και για πολλά χρόνια τελούνταν μνημόσυνο στο Μητροπολιτικό Ναό της Αθήνας.

Η επιχειρησιακή του δράση σε απλούς αριθμούς περιλαμβάνει συμμετοχή σε 20 αερομαχίες, 80 αποστολές βομβαρδισμού, 20 αποστολές διώξεως, 25

ανθυποβρυχιακές αποστολές, 27 αποστολές επιθετικής αναγνώρισης και συνολικά 4 επιβεβαιωμένες καταρρίψεις εχθρικών αεροσκαφών, γεγονός που τον κατατάσσει στην πρώτη θέση μεταξύ των "Άσων" από όλους τους πιλότους που πέταξαν με τα ελληνικά εθνόσημα. Οι ηθικές αμοιβές που αποκόμισε είναι αμέτρητες, με κυριότερες τις παρακάτω:

- Πολεμικός Σταυρός και έπαινος του Αρχηγού των Στρατιωτικών Δυνάμεων Αιγαίου Άγγλου Ναυάρχου Thursby για την επιδρομή στο αεροδρόμιο Ζέρεβιτς στις 31-3-1917.
- Βρετανικό Παράσημο διακεκριμένων πράξεων (D.S.O.) με δύο διεμβολές!
- Έκθεση του Διοικητή Πτέρυγας Αιγαίου Πλοιάρχου Scarlett όπου εξαιρείται η ανδρεία του.
- Έκφραση ευαρέσκειας του Ναυάρχου Κουντουριώτη.
- Συγχαρητήρια της Ελληνικής Κυβέρνησης και ανάλογη έκθεση του Βρετανικού Ναυαρχείου για τη δράση του στην κατάσταση Goeben.
- Συγχαρητήρια της Βρετανικής Κυβέρνησης και προσφορά ενός αεροσκάφους DH.9 που έφερε την επιγραφή " To the Commander A. Moraitinis, D.S.O".

Το DH.9 με αριθμό E8991 που δώρησαν οι Βρετανοί στο Μωραϊτίνη, φωτογραφημένο στο Μούδρο μετά το θάνατό του στις 21-1-1919.

Ο Μωραϊτίνης άφησε πίσω του αξεπέραστο έργο. Μέσα σε πέντε χρόνια κατόρθωσε να μετατρέψει το ΝΑΣ από απλή περιγραφή σε κάποιο προεδρικό διάταγμα σε αξιόμαχη και εμπειροπόλεμη δύναμη, που δέσποσε στις επιχειρήσεις του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου και ειδικότερα την περίοδο που στην Ελλάδα είχε ανακοπεί κάθε εξέλιξη στα αεροπορικά δρώμενα. Τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας έγιναν φανερά αμέσως μετά το θάνατό του, με την επιτυχή συμμετοχή του ΝΑΣ στις επιχειρήσεις στη Μ. Ασία. Παρά το γεγονός ότι το ΝΑΣ έδειχνε προσωποπαγής οργανισμός, συμπυκνωμένος γύρω από τη φυσιογνωμία με το βαρύ όνομα του Μωραϊτίνη, εκείνος είχε φροντίσει να μεταλαμπαδεύσει εμπειρία, γνώσεις και οργάνωση που απέδωσε καρπούς και μετά την απώλειά του. Με το αλάνθαστο αισθητήριό του έκρινε προσωπικά με τη μέθοδο της φυσιογνωμικής εξέτασης την καταλληλότητα των υποψήφιων πιλότων και η ιστορία τον δικαίωσε. Επιπλέον έθεσε τα δεδομένα για ένα πρότυπο διοίκησης που

ακολούθησαν πολλοί από τους ηγέτες της Αεροπορίας στα επόμενα χρόνια, οδηγώντας προσωπικά τα πληρώματά τους στη μάχη. Αν και η σύνεση επιβάλλει συχνά στον ηγέτη την πολυτέλεια των μετόπισθεν, αποδεικνύεται ιστορικά ότι οι πλέον επιτυχημένοι Διοικητές ήταν αυτοί που ο εχθρός έβλεπε το πρόσωπό τους και το προσωπικό τους τις πλάτες τους.

Σήμερα στο Δέλτα Φαλήρου, στο χώρο όπου στεγαζόταν το ΚΕΑ και άλλες υπηρεσίες της Αεροπορίας δεσπόζουν ένα εμπορικό κέντρο και η Ολυμπιακή Εγκατάσταση του Ταε Κβον Ντο. Ανάμεσά τους βρίσκεται το ιστορικό κτίριο Συγγρού που σήμερα στεγάζει το Μουσείο Ιστορίας της Πολεμικής Αεροπορίας. Ελάχιστοι γνωρίζουν ότι ο δρόμος που οδηγεί εκεί έχει το όνομα του Αριστείδη Μωραϊτίνη, ως ελάχιστο φόρο τιμής σε μια συγκλονιστική προσωπικότητα που επί της ουσίας θεμελίωσε τον έναν από τους Κλάδους που το 1930 συνενώθηκαν στη σημερινή ενιαία Πολεμική μας Αεροπορία.

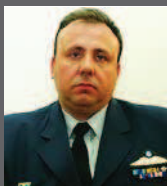
Βιβλιογραφία

Βιβλία - Άρθρα

- α. *Ιστορία της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας, τόμος Α΄, έκδοση ΓΕΑ, Αθήνα 1980.*
- β. *History Service of Greek Aviation, (Συνοπτική Ιστορία Τόμος Ι: 1908-1944), Υπηρεσία Ιστορίας Π.Α., Αθήνα 2000, ISBN 960-86135-5-8.*
- γ. *Ελληνικά Φτερά 1912-1932 - Ηλία Καρταλαμάκη, Αθήνα 1983.*
- δ. *Ναυτική Επιθεώρηση, τεύχος 569 - Ηλία Νταλούμη: Ναγαράς 24-1-1913, η πρώτη πτήση ναυτικής συνεργασίας.*

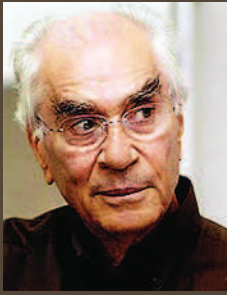
Δικτυακοί Τόποι

- α. <http://library.techlink.gr/ptisi/article.asp?mag=2&issue=163&article=4151>, Άρθρο του Σμηνάρχου ε.ά. Βασ. Ζαμπίκου.
- β. <http://www.historynet.com/air-attack-over-the-dardanelles-sidebar-september-98-aviation-history-feature.htm>, Άρθρο του Jon Guttman
- γ. http://www.pasoipa.org.gr/lefkoma/pilot_details/?id=54
- δ. <http://www.enkripto.com/2012/01/fearless-aviator.html>
- ε. <http://el.wikipedia.org>
- στ. <http://earlyaviators.com/emoraiti.htm>
- ζ. <http://aces.safarikovi.org/victories/greece-ww1.html>
- η. <http://limansolas.freesevers.com/Aces/Mwraitinhs.html>
- θ. http://www.cieldegloire.com/as_14_18_liste.php#grec

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Αντισμήναρχος (Ι) Χαρίτων Χαρούσης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1968. Εισήλθε στη Σχολή Ικάρων το 1987 και αποφοίτησε το 1991. Έκτοτε υπηρέτησε σε διάφορες Μοίρες αεροσκαφών (348 ΜΤΑ, 355ΜΤΜ, 383ΜΕΕΑ), σε επιτελικές θέσεις στην 113ΠΜ, το ΑΤΑ/ΕΚΑΕ και το ΓΕΑ και πρόσφατα ως Α.Ε. και κατόπιν Διοικητής του ΣΜΕΤ/113ΠΜ. Εκπαιδεύτηκε στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας και έχει συμμετάσχει σε αρκετές αποστολές αεροπυρόσβεσης με πολυεθνική δύναμη. Έχει πτητική εμπειρία περισσότερες από 2.800 ώρες πτήσης κυρίως σε μαχητικά αεροσκάφη RF-4E Phantom II, μεταγωγικά C-47 Dakota και πυροσβεστικά Bombardier CL-415. Ασχολείται με θέματα ιστορικού και αεροπορικού ενδιαφέροντος, συγγράφει σχετικά άρθρα και έχει δημοσιεύσει τρεις μονογραφίες με θέματα από την ιστορία της Πολεμικής Αεροπορίας.

του Χρήστου Γιανναρά
από το βιβλίο του
"Πολιτιστική Διπλωματία"

εκδόσεις "Ικαρος"

“Το διεθνές και διαχρονικό ενδιαφέρον για την αρχαία Ελλάδα”

Το σημερινό ελλαδικό κράτος διαθέτει ένα αφετηριακό συγκριτικό πλεονέκτημα για τον σχεδιασμό και την άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας: Το όνομα των Ελλήνων είναι μάλλον πανανθρώπινα γνωστό και με συνειρμούς αίγλης και κύρους χάρη στον αρχαιοελληνικό πολιτισμό. Και η ευνοϊκή προδιάθεση για το ελληνικό όνομα συνοδεύεται συχνά, κυρίως στα μορφωμένα κοινωνικά στρώματα, από ενδιαφέρον ουσιαστικό για τα επιτεύγματα της αρχαίας Ελλάδας.

Υπήρξαν και άλλοι σπουδαίοι πολιτισμοί στην αρχαιότητα (όπως των Κινέζων, των Ινδών, των Αιγυπτίων) που γοητεύουν τους ειδικούς μελετητές, αλλά δεν απέκτησαν ποτέ το διεθνές κύρος και την αίγλη του αρχαιοελληνικού: δεν θεωρήθηκαν πανανθρώπινου ενδιαφέροντος κτήμα. Ίσως η ελληνική αρχαιότητα εξακολουθεί να ενδιαφέρει ξεχωριστά και καθολικά όχι πρωτογενώς, αλλά επειδή συνδέεται στις συνειδήσεις με την ακαταμάχητη γοητεία που ασκεί διεθνώς το δυτικοευρωπαϊκό πολιτιστικό "παράδειγμα". Η δυναμική παγκοσμιότητας του ευρωπαϊκού πολιτισμού στη νεωτερικότητα συνδέεται σαφώς με τις εκπληκτικές διευκολύνσεις που εξασφαλίζει στον ανθρώπινο βίο αυτός ο πολιτισμός. Οι ατομικές κατασφάλισεις και διευκολύνσεις θεωρούνται απότοκα μιας ιδιαίτερα αποτελεσματικής οργάνωσης της ανθρώπινης σκέψης και της ανθρώπινης συλλογικότητας. Και αυτός ο τρόπος οργάνωσης ανάγεται, από τους ίδιους τους φορείς του νεωτερικού ευρωπαϊκού πολιτισμού, στις αρχαιοελληνικές του ρίζες. Μοιάζει κοινά παραδεκτό ότι στην αρχαία Ελλάδα συντελέστηκε κάτι μοναδικά καινοτόμο - που παραμένει (δύομισι χιλιάδες χρόνια τώρα) μια ιστορική έκπληξη. Μέσα σε τέσσερις ή πέντε αιώνες, από τον 9ο ως τον 4ο π.χ. (ή από τον Όμηρο ως τον Μέγα Αλέξανδρο), στις εκατέρωθεν του Αιγαίου ακτές και στο μεταξύ αρχιπέλαγος, πραγματοποιήθηκε άλμα εκπληκτικό στην εξελικτική ωρίμανση του ανθρώπου ως λογικού υποκειμένου.

Εμφανίζεται για πρώτη φορά η συστηματική κριτική σκέψη, η προσπάθεια ερμηνείας του κόσμου, της ύπαρξης και της συνύπαρξης, όχι με την έμμεση εικονιστική αλληγορία του μύθου, αλλά με τις γνωστικές δυνατότητες της οργανωμένης σκέψης, του κοινωνούμενου και κοινωνικά επαληθευόμενου λόγου της εμπειρίας, με συνεπή (στις απαιτήσεις κοινωνίας του λόγου) σύνταξη εννοιών και προτάσεων.

Η ερμηνευτική αυτή αξίωση διαμορφώνει έναν γλωσσικό κώδικα εκπληκτικής, ως σήμερα, εκφραστικής πληρότητας.

Συγκροτεί θεσμούς συλλογικού βίου που παραμένουν ανεπανάληπτα πρότυπα ανθρωπίνης οργανωμένης συμβίωσης.

Κορυφώνεται η ερμηνευτική αναζήτηση σε τέχνη (γλυπτική, αρχιτεκτονική, θεατρική, ζωγραφική) μοναδικής μέσα στην Ιστορία αρχετυπικής "σημαντικής".

Οι θεμελιακές αυτές καινοτομίες του αρχαιοελληνικού κόσμου θεωρήθηκαν (και είναι) πανανθρώπινο κτήμα και εφόδιο. Πολλοί λαοί και πολύ έγκαιρα, άντλησαν από τα αρχαιοελληνικά επιτεύγματα τις προϋποθέσεις για να αναπτύξουν τη γνώση-επιστήμη, την τέχνη, την πολιτική συμβίωση Ρωμαίοι, Άραβες, τα φύλα που κατέκτησαν την Ευρώπη καταλύοντας τη ρωμαϊκή κυριαρχία, οι Σλάβοι, οι Σκανδιναβοί, κ.α.

Αυτή η άντληση από το αρχαιοελληνικό κληροδότημα έγινε, πολύ συχνά, με αλλοιωμένους ή και αντεστραμμένους τους όρους κατανόησης των ελληνικών επιτευγμάτων. Ειδικά στην ευρωπαϊκή Δύση, με τον Θωμισμό αρχικά και αργότερα με τη λεγόμενη Αναγέννηση, τον Νεοκλασικισμό, τον Ουμανισμό και τελικά με τον Διαφωτισμό, η πρόσληψη της αρχαιοελληνικής παράδοσης προσαρμόστηκε σε προϋποθέσεις θεμελιακά αναιρετικές της ελληνικής ιδιαιτερότητας. Όμως συνοδεύτηκε (και συνοδεύεται ως σήμερα) η αλλοτριωτική αυτή πρόσληψη με την καύχηση ότι η Δύση και μόνο συνέχισε οργανικά και δημιουργικά την αρχαιοελληνική καινοτομία, μόνον αυτή αποδείχθηκε ιστορικά επάξιος κληρονόμος της αρχαίας Ελλάδας. Ότι οι κοινωνίες του βαλκανικού, μικρασιατικού και μεσανατολικού χώρου, που διατήρησαν μέσα στους αιώνες ελληνική συνείδηση και γλώσσα, "κληρονόμησαν επίσης κάποια στοιχεία της κλασικής παράδοσης, αλλά ούτε κατά προσέγγιση στο ίδιο επίπεδο με τη Δύση".

Ανεξάρτητα ωστόσο από το πρόβλημα ποιος και κατά πόσο διέσωσε την αυθεντικότητα της αρχαιοελληνικής παράδοσης, το γεγονός είναι ότι ο σφετερισμός αυτής της κληρονομιάς από τη Δύση λειτούργησε θετικά για τη διεθνοποίηση της φήμης και του κύρους του ελληνικού ονόματος. Σίγουρα το ενδιαφέρον των μεγάλων μαζών σε διεθνή κλίμακα επικεντρώνεται πρωταρχικά στον νεωτερικό πολιτισμό της Δύσης για τα καταναλωτικά αγαθά και για τους θεσμούς ατομοκεντρικής εξασφάλισης που παρήγαγε. Αλλά η απομίμηση του δυτικού προτύπου συνεπιφέρει, έστω με τρόπο επιδερμικό ή επιπόλαιο, και η συμμόρφωση με τον θαυμασμό των Δυτικών για το ελληνορωμαϊκό παρελθόν της Ευρώπης, συχνά και ένα εξειδικευμένο ενδιαφέρον για τις αρχαιοελληνικές καταβολές της δυτικής πολιτιστικής εξέλιξης.

Κάποιες δημοσιογραφικού χαρακτήρα επισημάνσεις θα μπορούσαν να εικονογραφήσουν ενδεικτικά το δεδομένο διεθνές "κλίμα" ενδιαφέροντος για την αρχαία Ελλάδα: Σε οποιοδήποτε πανεπιστημιακό βιβλιοπωλείο σήμερα πόλεων περισσότερο ή λιγότερο προηγμένων στον εκδυτικισμό (από το Τόκυο ως το Ρίο ντε Τζανέιρο και από το Ναϊρόμπι ως το Τζούνου της Αλάσκας) ο επισκέπτης θα βρει, μάλλον σε πρώτη ζήτηση, κάποια από τα έργα του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, του

1. "The legacies of the West from Classical civilization are many, including Greek philosophy, Roman law, Latin and Christianity, Islamic and Orthodox civilizations also inherited from Classical civilization but nowhere near to the same degree the West did": Samuel HUNTINGTON, *The clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. N.Y. (Simon and Schuster) 1996, σελ. 69-70.

Θουκυδίδη, του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη - σε μεταφράσεις ή και στο πρωτότυπο. Η συνεχής παρουσία αυτών των κειμένων στη διεθνή αγορά σημαίνει την ύπαρξη αναγνωστικού κοινού που εξακολουθεί να ενδιαφέρεται για το αρχαιοελληνικό κληροδότημα.

Ανάλογο ενδιαφέρον, έστω και σε επίπεδο επιδερμικού εντυπωσιασμού, μαρτυρεί ο αριθμός των εκατομμυρίων επισκεπτών κάθε φυλής και χρώματος που φθάνουν κάθε χρόνο στην Ελλάδα για να ξεναγηθούν στην Ακρόπολη των Αθηνών, στους Δελφούς, στην Ολυμπία ή στα αρχαιολογικά μουσεία. Ίσως κατανοούν ελάχιστα την αποκαλυπτική εκφραστική της ελληνικής τέχνης, αλλά είναι κοινό δυνάμει επιδεκτικό προκλήσεων ουσιαστικότερου ενδιαφέροντος για την αρχαία Ελλάδα.

Πλήθος ελληνικών λέξεων έχουν πια ενσωματωθεί σε όλες σχεδόν τις γλώσσες και είναι σε πανανθρώπινη χρήση (λέξεις και παράγωγα λέξεων όπως δημοκρατία, φιλοσοφία, πολιτική, μύθος, κόσμος, λόγος, ψυχή, κ.λ.π., κ.λ.π.).

Σε πάμπολλες πόλεις, σε κάθε γεωγραφικό μήκος και πλάτος, στοιχεία νεοκλασικής αρχιτεκτονικής παραπέμπουν στα αρχικά ελληνικά υποδείγματα.

Τα ανά τον κόσμο οργανωμένα κατά το δυτικό πρότυπο πανεπιστήμια διατηρούν έδρες Κλασικής Αρχαιολογίας, Αρχαιοελληνικής Φιλολογίας, Φιλοσοφίας, Ιστορίας. Οι έδρες προϋποθέτουν τα ανάλογα σπουδαστήρια, εξειδικευμένες βιβλιοθήκες, παρακολούθηση των σχετικών διεθνών περιοδικών.

Τα μουσεία των προηγμένων σε οικονομική ανάπτυξη χωρών επιδιώκουν και εναβρύνονται να κατέχουν (έστω και με άνομο τρόπο) δείγματα της αρχαιοελληνικής τέχνης. Οι κυβερνήσεις ευρωπαϊκών χωρών και των ΗΠΑ συντηρούν σχολές αρχαιολογικής έρευνας στην Ελλάδα.

Μεγάλος είναι στον διεθνή χώρο και ο αριθμός εξειδικευμένων στην ελληνική αρχαιότητα ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων, επιστημονικών εταιρειών και εδρών σε ακαδημίες επιστημών. Σημαντικός επίσης ο αριθμός, κάθε χρόνο, των επιστημονικών συνεδρίων με αντικείμενο τα συμπεράσματα της έρευνας και σπουδής επιμέρους πτυχών του αρχαιοελληνικού πολιτισμού.

Πλήθους η σχετική κατ' έτος βιβλιογραφική παραγωγή και εντυπωσιακή η δραστηριότητα μεγάλων εκδοτικών οίκων που προσφέρουν στο διεθνές κοινό τα κείμενα της αρχαιοελληνικής γραμματείας, στο πρωτότυπο ή σε μεταφράσεις. Πολύτιμες για την έγκαιρη εξοικείωση με τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό οι σχετικές παιδικές εικονογραφημένες εκδόσεις.

Έστω και σε περιορισμένη ευρύτητα σε σύγκριση με το παρελθόν, η αρχαιοελληνική μυθολογία, ιστορία, γραμματεία και τέχνη εξακολουθούν να έχουν θέση στα διδακτικά προγράμματα μέσης εκπαίδευσης πολλών ακόμα χωρών. Υπάρχουν εξειδικευμένα σχολεία "κλασικής παιδείας" με υποχρεωτική τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Στοιχεία αρχαιοελληνικής φιλοσοφίας εμπεριέχονται στη διδακτέα ύλη του φιλοσοφικού μαθήματος. Τα σχετικά με την αρχαία Ελλάδα σχολικά εγχειρίδια είναι πολλά και ποικίλα.

Στους ενδεικτικούς αυτούς εντοπισμούς θα πρέπει, τέλος, να προστεθεί ο σημαντικός αριθμός ανθρώπων που έχουν ως επαγγελματική απασχόληση, δηλαδή ως κεντρικό περιεχόμενο προσωπικού βίου, το ενδιαφέρον για την ελληνική ιδιαιτερότητα. Πρόκειται για διάσπαρτους στον διεθνή χώρο δυνάμει φιλέλληνες, αφού, κατά τεκμήριο, η ενασχόλησή τους πρέπει να δημιουργεί συναισθηματικούς δεσμούς η ευμενής διάθεση προς τον Ελληνισμό.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα (ίσως και άλλα, που εδώ παραλείπονται) μπορούν να αξιοποιηθούν μεθοδικά στην προοπτική δημιουργίας ευνοϊκού για το ελληνικό όνομα και τον Ελληνισμό κλίματος στον διεθνή χώρο - να αποτελέσουν αφετηρία και βάση σχεδιασμού πολιτιστικής διπλωματίας του ελλαδικού κράτους. Ό,τι άλλες χώρες επιδιώκουν και μεθοδεύουν με πολυδάπανες επενδύσεις για τη διεθνή πολιτιστική προβολή τους το ελληνικό κράτος το διαθέτει, τουλάχιστον ως αφετηριακή δυνατότητα, δίχως να το έχει σκόπιμα οργανώσει.

Δύσκολο πρόβλημα (ίσως το δυσκολότερο, όπως έχει στην πράξη αποδειχθεί) είναι η διάκριση του δυνητικού πλεονεκτήματος από το αυτονόητο κεκτημένο ή το απαιτητό δικαίωμα. Και είναι δύσκολη η διάκριση γιατί προϋποθέτει την απεμπλοκή από συλλογικές εμμονές σε επαναπαυτικές ψευδαισθήσεις, ψυχολογικές εγκυστώσεις σε καυχήσεις αυτονόητης υπεροχής, απωθημένες και "υπεραναπληρούμενες" ιστορικές ανασφάλειες.

Προϋποθέτει η διάκριση την εναργή και συνειδητή σε συλλογικό επίπεδο διασάφηση (στο επίπεδο του "κοινωνικού φαντασιακού"²⁾) των πραγματικών σχέσεων και των πραγματικών διαφορών αρχαίου και σύγχρονου Ελληνισμού. Την τεκμηριωμένη κρίση και επίγνωση για τη διαχρονική συνέχεια ή την ασυνέχεια της ελληνικής παράδοσης από την αρχαιότητα ως σήμερα. Την κριτική αξιολόγηση ή εκτίμηση αν και κατά πόσο ο σύγχρονος Ελληνισμός έχει απεμπολήσει ή δημιουργικά αξιοποιήσει το αρχαιοελληνικό πολιτιστικό κληροδότημα.

Τουλάχιστον η επίσημη κρατική ρητορεία στη σύγχρονη Ελλάδα (από την εποχή της Εθνεγερσίας ως σήμερα) δεν έχει δώσει δείγματα τέτοιου προβληματισμού. Θεωρείται μάλλον αυτονόητα δεδομένο ότι οι σημερινοί Έλληνες είναι οι συνεχιστές του πολιτισμού των αρχαίων προγόνων τους ή έστω, οι φυσικοί αποδέκτες του σεβασμού και της τιμής που η διεθνής κοινότητα οφείλει στον Ελληνισμό. Το γεγονός ότι το σύγχρονο ελλαδικό κράτος συγκροτήθηκε και λειτουργεί μεταπρατικά, με παθητικό μιμητισμό και πιστή αντιγραφή θεσμών και λειτουργιών των κρατών της Δύσης, ότι ο κοινωνικός και κρατικός βίος καθορίζεται σε κάθε πτυχή του από εισαγόμενες ιδεολογίες, αντιλήψεις, σχολές, μεθόδους, ιεραρχήσεις προτεραιοτήτων πρωτογενώς παραγόμενες στη Δύση, δικαιολογείται με ένα "ακαταμάχητο" επιχείρημα: Αφού ο πολιτισμός της Δύσης έχει ελληνικές καταβολές, η σημερινή απομίμησή του συνιστά εμμέσως και πιστότητα στα γνωρίσματα της ελληνικότητας.

Κάποιες ενδεικτικές (γι' αυτό δημοσιογραφικού και πάλι χαρακτήρα) σκιαγραφήσεις προτάσεων θα μπορούσαν να δώσουν ίσως εναργέστερη εικόνα των δυνατοτήτων αξιοποίησης, από μια ελλαδική πολιτιστική διπλωματία, του διεθνούς ενδιαφέροντος για τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό:

Η παρουσία των κειμένων κλασικών αρχαιοελληνικών συγγραφέων στη διεθνή αγορά, παρά την αυτόνομη κυκλοφοριακή-εμπορική δυναμική της, θα μπορούσε διακριτικά να παρακολουθείται και να ενισχύεται από τις κατά τόπους ελληνικές διπλωματικές Αρχές. Αν απουσιάζουν μεταφράσεις στην επιχώρια γλώσσα, να παρωθούνται και ενδεχομένως να χρηματοδοτούνται τοπικά επιστημονικά ιδρύματα και εκδότες προκειμένου να προωθηθεί ένα τέτοιο μεταφραστικό έργο. Αποτελεσματική θα ήταν και η οργανωμένη προώθηση

2. Ο όρος είναι του Κορνήλιου ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗ: βλ. *Η φανταστική θέσμιση της κοινωνίας*, Αθήνα (Εκδ. Ράππα) 1981, σελ. 245 κ.ε.

μετάφρασης και προβολής σημαντικών έργων "δευτερεύουσας βιβλιογραφίας" σχετικής με την κλασική Ελλάδα, σημερινών Ελλήνων συγγραφέων. Ακόμα και αφίσες για τον τουρισμό ή τηλεοπτικές διαφημιστικές του τουρισμού μικροταινίες (spots) θα μπορούσαν να συνδέουν τις μεγάλες μορφές του αρχαιοελληνικού κόσμου με εικόνες της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας.

Τα εκατομμύρια των επισκεπτών που φθάνουν κάθε χρόνο στην Ελλάδα για να ξεναγηθούν στα μνημεία και μουσεία της κλασικής αρχαιότητας είναι εξ ορισμού φορείς εντυπώσεων και αξιολογικών κρίσεων για τη σημασία και δυναμική της ελληνικότητας. Η ποιότητα της ξενάγησης που τους προσφέρεται και η σχετική εκλαϊκευμένη βιβλιογραφία της τουριστικής αγοράς συνιστούν δυνατότητες επηρεασμού που δεν μπορούν να αγνοούνται στον σχεδιασμό ρεαλιστικής πολιτιστικής πολιτικής.

Η παράδοση της νεοκλασικής αρχιτεκτονικής σε πάμπολλες πόλεις "προηγμένων" χωρών, έστω και αν εξαντλείται στη διακοσμητική απομίμηση του αρχαιοελληνικού πρωτοτύπου, προσφέρεται ως έρεισμα και αφετηρία συνεχούς υπόμνησης των ουσιαστών κινήτρων που διαφοροποιούν την αφετηριακή έκπληξη από τις μεταγενέστερες "μεταγραφές". Αν η άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας δεν είναι αποκλειστικότητα κάποιων κρατικών υπηρεσιών, τότε οι πανεπιστημιακές σχολές αρχιτεκτονικής και οι σχετικές επιστημονικές εταιρείες μπορούν να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διεθνή προβολή της αρχαιοελληνικής αρχιτεκτονικής ιδιαιτερότητας (άρρηκτα συνδεδεμένης με την ελληνική φιλοσοφία: κοσμολογία, οντολογία, πολιτική).

Η οργανωμένη κρατική φροντίδα θα ήταν σημαντικό να αποβλέψει στην παρουσία δειγμάτων σύγχρονης ελληνικής βιβλιογραφίας στους ειδικούς χώρους των ανά τον κόσμο μουσείων που διαθέτουν αρχαιοελληνικά εκθέματα. Μελετήματα καταξιωμένων νεοελλήνων αρχαιολόγων (του Χρήστου Τσούντα, του Χρήστου Καρούζου, του Αναστάσιου Ορλάνδου, του Σπύρου Μαρινάτου, του Μανώλη Ανδρόνικου) ή και αισθητικές θεωρήσεις της αρχαιοελληνικής τέχνης (του Δημήτρη Πικιώνη, του Παναγιώτη Μιχαήλ, του Κώστα Παπαϊωάννου) να διατίθενται στα εμπορικά περίπτερα των μουσείων σε μεταγλωττισμένες, προσιτές στον ενδιαφερόμενο επισκέπτη εκδόσεις.

Ακόμα και σε στοιχειώδη σχεδιασμό ελληνικής πολιτιστικής διπλωματίας είναι αυτονόητη η οργανωμένη και συστηματική επαφή των κρατικών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων με τα εξειδικευμένα στη μελέτη της ελληνικής αρχαιότητας ερευνητικά κέντρα, ινστιτούτα, εταιρείες και έδρες σε ακαδημίες επιστημών της αλλοδαπής. Το ίδιο και η συστηματική μετοχή ή παρακολούθηση των σχετικών επιστημονικών συνεδρίων. Για τη διεθνή κοινή γνώμη η σύνδεση του αρχαίου με τον σύγχρονο Ελληνισμό θα καταστεί προφανής όχι χάρη σε επιχειρήματα εθνικιστικής ρητορείας, αλλά μόνο με τεκμήριο σοβαρής επιστημονικής ενασχόλησης και γόνιμης ιδιαιτερότητας στην ερμηνευτική οπτική των νεοελλήνων μελετητών.

Αν το ελλαδικό κράτος θέλει να ασκεί πολιτιστική διπλωματία (αν εξαρτά, έστω σε κάποιο ποσοστό, το κύρος και την ενεργό παρουσία του στις διεθνείς σχέσεις από την αξιοποίηση της πολιτιστικής του παράδοσης), δεν μπορεί να αγνοεί την εκδοτική δραστηριότητα που τροφοδοτεί το διεθνές κοινό με τα κείμενα της αρχαιοελληνικής γραμματείας. Η επίσημη κρατική συμπεριφορά απέναντι στους εκδοτικούς οίκους που συντηρούν αυτή τη δραστηριότητα είναι ανάγκη να εκφράζει ευγνώμονα αναγνώριση και έμπρακτη τιμή. Επίσημες προσκλήσεις, τιμητικές διακρίσεις, παράσημα, όσο κι αν έχουν εθιμοτυπικό χαρακτήρα, είναι

τρόποι εναργείς για να δηλώνεται η επίγνωση της πολύτιμης προσφοράς, αλλά και για να ενισχύεται η αμεσότητα της επαφής με πρωτοβουλίες που αναπληρώνουν το ελλαδικό κράτος στην εκπλήρωση οφειλής του προς το διεθνές κοινό.

Δεν είναι καθόλου ανέφικτη (όπως έχει αποδειχθεί σε πολλές περιπτώσεις) η έμμεση αλλά σοβαρή παρέμβαση στα διδακτικά βοηθήματα (ίσως και προγράμματα) μέσης παιδείας ξένων χωρών τα σχετικά με την αρχαιοελληνική μυθολογία, ιστορία, τέχνη και φιλοσοφία. Όμως μια τέτοια παρέμβαση προϋποθέτει εργώδη σοβαρή προετοιμασία και καλλιέργεια στον ελλαδικό χώρο όχι μόνο τεχνικής και μεθόδων εκπαιδευτικής πρακτικής, αλλά και διασάφησης των πλεονεκτημάτων που προσφέρει για την ερμηνεία και σπουδή της αρχαιοελληνικής κληρονομιάς μια σύγχρονη ελληνική προσέγγισή της.

Τέλος, αντικείμενο μελέτης και αποτελεσματικών μεθοδεύσεων θα μπορούσαν να αποτελέσουν εκείνες οι θεσμικές ή ευκαιριακές δυνατότητες που θα επέτρεπαν στους ανά τον κόσμο δυνάμει φιλέλληνες (όσους επαγγελματικά ή από προσωπικό ενδιαφέρον ασχολούνται με την αρχαία Ελλάδα) να θεωρούν τη σημερινή Ελλάδα χώρο οικείο, όπου βιωματικά και πνευματικά μπορούν να ανήκουν. Η γνωστή ρήση του Ισοκράτη ότι Έλληνες είναι όσοι μετέχουν στην παιδεία την ελληνική θα μπορούσε να θεωρηθεί (με τη σημερινή νοοτροπία) ως το πλέον ιδιοφυές "επικοινωνιακό μήνυμα" της ελλαδικής διπλωματικής πρακτικής.

Σύντομη Βιογραφία

Ο Χρήστος Γιανναράς γεννήθηκε στην Αθήνα.
Σπούδασε στα Πανεπιστήμια της Αθήνας, της
Βόννης και της Σορβόνης (Παρίσι).
Δίδαξε Φιλοσοφία, Πολιτιστική Διπλωματία και
Συγκριτική Οντολογία σε πανεπιστήμια της Γαλλίας,
της Ελβετίας, της Ελλάδας.
Επιφυλλιδογραφεί σε εφημερίδες παρεμβαίνοντας
στην πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα.

Διοίκηση Μέσω Στόχων και Μέτρησης της Αποδοτικότητας

Περίληψη Διατριβής του Τχη (ΤΧ) Μαδούρου Σπυρίδων
(1ο Βραβείο Διατριβής 9ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ)

Εισαγωγή

Η ανυπαρξία προγραμματισμού και στοχοθεσίας αποτελεί μία από τις κύριες αιτίες δυσλειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Ο συγκεντρωτισμός στη λήψη αποφάσεων, η έλλειψη επιτελικής σχεδίασης και στρατηγικής δράσης και τέλος η αντιοικονομικότητα αναγνωρίζονται ως εκφάνσεις της διοικητικής παθογένειας. Στη σύγχρονη εποχή, η ανάγκη μετάβασης σε μια Δημόσια Διοίκηση που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των πολιτών και η στροφή προς τις έννοιες της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας κρίνεται επιτακτική με τελικό σκοπό την επίτευξη μιας διοίκησης αποτελεσμάτων.

Για το σκοπό αυτό η πολιτική ηγεσία της χώρας ψήφισε το ν. 3230/2004, με τον οποίο καθιερώθηκε το σύστημα Διοίκησης μέσω Στόχων (ΔΜΣ) και η μέτρηση της αποδοτικότητας της Δημόσιας Διοίκησης (ΔΔ).

Οι Ένοπλες Δυνάμεις αν και έχουν ορισμένες σημαντικές διαφορές στην αποστολή και στον τρόπο λειτουργίας τους σε σχέση με τους λοιπούς Δημόσιους Οργανισμούς αποτελούν ένα αναπόσπαστο κομμάτι της Δημόσιας Διοίκησης. Εφαρμόζοντας εδώ και χρόνια, αρκετές από τις προβλέψεις της διοίκησης μέσω στόχων, σε στρατηγικό κυρίως επίπεδο, βρίσκονται σε

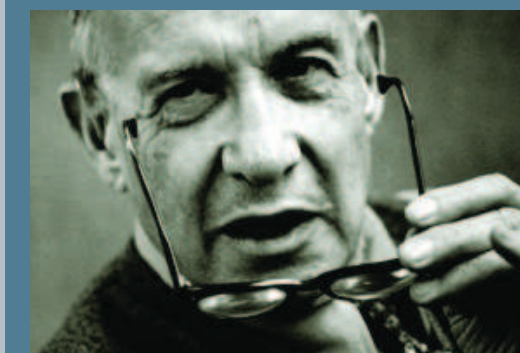
ένα πολύ υψηλό επίπεδο λειτουργίας. Ωστόσο μέσα από την περαιτέρω ενσωμάτωση του συστήματος αυτού, στο βαθμό βέβαια που αυτό είναι εφικτό, καθώς και μέσα από τη μέτρηση της αποδοτικότητας τους, οι Ένοπλες Δυνάμεις έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν ακόμα αποτελεσματικότερη διοίκηση ώστε να μεγιστοποιείται η αποδοτικότητα.

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας διατριβής, είναι να παρουσιάσει το σύστημα διοίκησης μέσω στόχων και μέτρησης της αποδοτικότητας καθώς και το βαθμό που δύναται να εφαρμοστεί στις Ελληνικές ΕΔ ώστε να συντελέσει στην περαιτέρω βελτίωση της απόδοσής τους και στη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων.

Η Κρίσιμη Έννοια του Προγραμματισμού

Σε μια εποχή αβεβαιότητας, πολυπλοκότητας και αλληλεξάρτησης, οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί αναζητούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα¹. Ένα τέτοιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα είναι ο στρατηγικός προγραμματισμός με τον οποίο επιχειρούν να προτείνουν οράματα, να ορίσουν σκοπούς, να προσδιορίσουν στόχους, να χαράξουν κατευθύνσεις και πολιτικές. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο P. Drucker: "ο προγραμματισμός είναι ότι πρέπει να γίνει σήμερα για να δικαιούμαστε το αύριο, καθώς το αύριο δεν είναι παρά το σήμερα για το οποίο φροντίσαμε χθες"².

Ο προγραμματισμός διακρίνεται στον στρατηγικό και τον τακτικό ή λειτουργικό. Ο στρατηγικός προγραμματισμός είναι η διαδικασία, μέσω της οποίας η οργάνωση διαμορφώνει την αποστολή και το όραμά της, καθορίζει τους μακροπρόθεσμους στόχους και κατανέμει τους διαθέσιμους πόρους. Ο λειτουργικός προγραμματισμός αποφασίζει τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν και τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων.

Προκειμένου ο προγραμματισμός να διαδραματίσει τον πολυσήμαντο ρόλο του, διέπεται από τις ακόλουθες αρχές³:

- α. Αρχή της χρονικής δέσμευσης, με την έννοια ότι τα προγράμματα πρέπει να δεσμεύουν τους υπεύθυνους χρονικά ως προς την υλοποίησή τους.
- β. Αρχή της ελαστικότητας, καθόσον τα προγράμματα θα πρέπει να εμπεριέχουν εναλλακτικές λύσεις ή σενάρια.
- γ. Αρχή της διόρθωσης, εφόσον το πρόγραμμα πρέπει να προσαρμόζεται στα εκάστοτε δεδομένα τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει.

Σχεδίαση και Ανάπτυξη Συστήματος Στρατηγικής Διοίκησης Οργανισμών στο Ελληνικό Δημόσιο

Ο ν. 3230/2004 αποτυπώνει την ανάγκη για μια εξωστρεφή, ανταγωνιστική διοίκηση που κρίνεται "εκ των αποτελεσμάτων", των δεικτών απόδοσης και των στόχων που η ίδια προκαθορίζει. Στο πλαίσιο σχεδίασης και ανάπτυξης ενός συστήματος Στρατηγικής Διοίκησης ακολουθούνται τα παρακάτω στάδια⁴:

- α. Κατά τους μήνες Νοέμβριο/Δεκέμβριο, ο Υπουργός ή το Όργανο Διοίκησης κάθε φορέα γνωστοποιεί και κατανέμει στις οικείες υπηρεσίες τους στρατηγικούς στόχους για το επόμενο έτος.
- β. Οι προϊστάμενοι Γενικής Δνσης ή Δνσης, προβαίνουν σε μια ανάλυση των

1. Δ. Παπούλιας, "Η στρατηγική διοίκηση επιχειρήσεων και αλλαγών", εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002, σελ. 22
2. Δ. Μπουραντάς, "Μάνατζμεντ", εκδ. Γ. Μπένου, Αθήνα 2002, σελ. 60
3. Δ. Μπουραντάς, "Μάνατζμεντ", εκδ. Γ. Μπένου, Αθήνα 2002, σελ. 60
4. ν.3230/2004, άρθρο 3, παρ. 1

ανωτέρω στρατηγικών στόχων του φορέα, ενημερώνουν σχετικά τους υπαγόμενους σε αυτούς προϊσταμένους Δνσης και ζητούν από αυτούς να προσδιορίσουν τους επί μέρους στόχους κάθε Διεύθυνσης.

γ. Οι προϊστάμενοι Δνσης σε συνεργασία με τους τμηματάρχες εξειδικεύουν και επιμερίζουν από κοινού τους στόχους της Δνσης ανά Τμήμα.

δ. Οι προϊστάμενοι Τμήματος καθορίζουν ανάλογα τη συμβολή κάθε υπαλλήλου στην επίτευξη των στόχων του Τμήματος. Κάθε στόχος αναλύεται σε συγκεκριμένες ενέργειες, των οποίων η υλοποίηση είναι χρονικά προσδιορισμένη. Κύριο χαρακτηριστικό του προτεινόμενου προτύπου ανάπτυξης

συστήματος Στρατηγικής Διοίκησης είναι η διαδραστική επικοινωνία μεταξύ των επί μέρους βημάτων.

Παρατηρούμε ότι στη φάση καθορισμού των στόχων ακολουθείται προσέγγιση "από την κορυφή προς τη βάση", δηλαδή ολοκληρώνεται η διαδικασία καθορισμού των στόχων στο ανώτερο διοικητικό επίπεδο και κατόπιν γίνεται η στοχοθεσία στο ιεραρχικά κατώτερο. Αντίθετα κατά την υλοποίηση των στόχων ακολουθείται η αντίστροφη πορεία "από τη βάση προς την κορυφή". Πρώτα εκπληρώνονται οι επιμέρους στόχοι που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένα καθήκοντα και σταδιακά οι στόχοι αυτοί συμβάλλουν στην εκπλήρωση των στρατηγικών στόχων.

Σε κάθε διοικητικό επίπεδο, οι στόχοι διαμορφώνονται και συγκεκριμενοποιούνται κατόπιν συνεργασίας και συμφωνίας μεταξύ προϊσταμένου και υφισταμένων. Στο τέλος οι στόχοι κοινοποιούνται υπό τύπου απόφασης, σε όλο το προσωπικό, έτσι ώστε όλοι να είναι ενήμεροι για το σύνολο των επιδιωκόμενων στόχων καθώς και για το χρόνο υλοποίησής τους⁵.

Στο ΥΠΕΘΑ αρμόδιο για την υλοποίηση της εν λόγω διαδικασίας είναι το Τμήμα Ανάπτυξης Πολιτικών Ποιότητας και Αποδοτικότητας στη Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού και Περιβάλλοντος της ΓΔΟΣΥ.

Η διαδικασία στρατηγικής διοίκησης έχει δύο διακριτά αλλά και αλληλεξαρτώμενα στάδια: τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της στρατηγικής.

Διαμόρφωση Στρατηγικής

1) Διαμόρφωση Οράματος

Όραμα είναι ένα σύνολο ιδανικών και πεποιθήσεων που αφορούν στο σκοπό και στις αξίες της Οργάνωσης προσδιορίζοντας έτσι, την μελλοντική κατεύθυνση στην οποία θα κινηθεί η οργάνωση.

Κατά την διαμόρφωση του οράματος για να χαρακτηριστεί αυτό αποτελεσματικό θα πρέπει να διαθέτει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά⁶:

5. ν. 3230/2004, άρθρο 3 παρ. 3

6. Εγκύκλιος ΥΠΕΣΔΔΑ/ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.5270/01.03.2007, Προϋποθέσεις Αποτελεσματικού Οράματος, σελ. 7

- α. Εύκολα μεταδόμενο και κοινοποιήσιμο (σε όλα τα επίπεδα)
- β. Κατανοητό, περιεκτικό και επικεντρωμένο
- γ. Ικανό να εμπνεύσει και να κινητοποιήσει τους εργαζομένους
- δ. Επιθυμητό (από όλους τους μετόχους)
- ε. Μετρήσιμο και εφικτό
- στ. Ευέλικτο (στην εφαρμογή του) και χρονικά προσδιορισμένο.

II) Διαμόρφωση Αποστολής

Η αποστολή προσδιορίζει τον κύριο σκοπό λειτουργίας της Δημόσιας Οργάνωσης, τον υπέρτατο λόγο ύπαρξής της όπως αυτός προκύπτει από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Συνήθως, αποτελεί τη γραπτή διατύπωση του οράματος.

Η αποστολή μιας Οργάνωσης για να είναι επιτυχημένη θα πρέπει να περιγράφεται με δύο-τρεις προτάσεις και να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις⁷:

- α. Να είναι σαφής και απλή αλλά όχι υπεραπλουστευμένη.
- β. Να εμπνέει αλλαγές, ώστε να καθίσταται δυνατή η συνεχής βελτίωση της Δημόσιας Οργάνωσης.
- γ. Να είναι μακροπρόθεσμη, ώστε να ισχύει για πολλά χρόνια.
- δ. Να είναι επικοινωνιακή, με χρήση απλής γλώσσας.

III) Χρήση της SWOT Ανάλυσης

Η διαδικασία διαμόρφωσης της στρατηγικής που θα ακολουθήσει μια Δημόσια Οργάνωση για την εκπλήρωση της αποστολής της και τη μετατροπή του οράματος της σε ένα ολοκληρωμένο σύνολο στόχων υλοποιείται μεθοδολογικά με τη χρήση της ανάλυσης S.W.O.T. (αρχικά των λέξεων Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats). Η ανάλυση S.W.O.T. είναι μια τεχνική που παραθέτει και συσχετίζει τα ενδοδιοικητικά Δυνατά και Αδύνατα Σημεία μιας Οργάνωσης απέναντι στις Ευκαιρίες και στις Απειλές που διαμορφώνονται στο εξωτερικό περιβάλλον δραστηριοποίησής της.

Στην πρώτη φάση εφαρμογής της S.W.O.T. ανάλυσης, προσδιορίζονται τα Δυνατά και τα Αδύνατα Σημεία του Οργανισμού όπως αυτά προκύπτουν από την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος του, με βάση κριτήρια όπως⁸: Ηγεσία, Σαφήνεια Οράματος/ Αποστολής, Αξίες, Ανθρώπινο Δυναμικό, Χρηματοδότηση, Θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Οργανισμού, Οργανωτική Δομή του Οργανισμού, Υλικοτεχνική Υποδομή, Διατιθέμενοι Πόροι, Διαδικασίες, Εσωτερικοί Δίαυλοι Επικοινωνίας, Συνεργασίες-Δίκτυα με ομάδες συμφερόντων.

7. Εγκύκλιος ΥΠΕΣΔΔΑ/ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.5270/01.03.2007, Προϋποθέσεις για την Επιτυχημένη Σύνταξη της αποστολής μιας Δημόσιας Οργάνωσης, σελ. 8

8. Εγκύκλιος ΥΠΕΣΔΔΑ/ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.5270/01.03.2007 σελ 10

Στη συνέχεια, προσδιορίζονται οι Ευκαιρίες και οι Απειλές ως συνάρτηση παραγόντων που διαμορφώνουν το εξωτερικό περιβάλλον του Δημόσιου Οργανισμού, με βάση τα κριτήρια: Χρηματοδοτικά Προγράμματα, Παγκοσμιοποιημένη Οικονομία, Τεχνολογικές Εξελίξεις, Απαιτήσεις-Ανάγκες "Πελατών", Δημογραφικές Μεταβολές, Κοινωνικές Συνθήκες-Τάσεις, Νομικό Πλαίσιο, Πολιτικές Συγκυρίες-Πολιτική Βούληση.

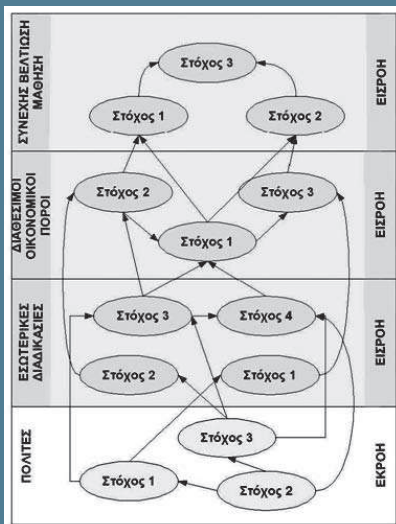
IV) Διαμόρφωση Στρατηγικών Επιλογών

Μετά τον εντοπισμό των κυριότερων Στρατηγικών Προβληματισμών, προσδιορίζονται οι βασικές κατηγορίες Στρατηγικών Επιλογών της Οργάνωσης, ως συνδυασμός των στοιχείων που προέκυψαν από την S.W.O.T. ανάλυση⁹.

- Με αφετηρία τους παραπάνω κατευθυντήριους άξονες, οι Στρατηγικές Επιλογές μιας Δημόσιας Οργάνωσης συγκεκριμενοποιούνται ως ακολούθως:
- Στρατηγικές Δυνατών Σημείων-Ευκαιριών όπου χρησιμοποιούνται τα Δυνατά Σημεία της Οργάνωσης προς εκμετάλλευση κάποιας Ευκαιρίας.
- Στρατηγικές Δυνατών Σημείων-Απειλών όπου χρησιμοποιούνται τα Δυνατά Σημεία της Οργάνωσης για τον περιορισμό/εξάλειψη κάποιας Απειλής.
- Στρατηγικές Αδύνατων Σημείων-Ευκαιριών όπου γίνεται μετατροπή-βελτίωση Αδύνατων Σημείων μέσα από την αξιοποίηση κάποιας Ευκαιρίας.
- Στρατηγικές Αδύνατων Σημείων-Απειλών όπου γίνεται περιορισμός/εξάλειψη Αδύνατων Σημείων υπό το πρίσμα ρεαλιστικών Απειλών.

Εφαρμογή της Στρατηγικής

I) Επιλογή Μεθόδου για την Εφαρμογή Στρατηγικής σε έναν Οργανισμό

Αφότου ένας Οργανισμός επιλέξει τη στρατηγική του, οφείλει να την εφαρμόσει, δηλαδή να την "ζωντανέψει" μέσα στις καθημερινές λειτουργίες του.

Η μέθοδος που επιλέχθηκε για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Στρατηγικής βασίζεται στην τεχνική Balanced Scorecard (Εξισορροπημένη Μέτρηση Απόδοσης). Πρόκειται για ένα σύστημα διοίκησης απόδοσης με βασική επιδίωξη τη σύνδεση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δραστηριοτήτων μιας Δημόσιας Οργάνωσης με το Όραμα, την Αποστολή και τη Στρατηγική της μέσω του καθορισμού μετρήσιμων και συναινετικών στόχων¹⁰.

Η τεχνική Balanced Scorecard είναι δομημένη στη βάση της μέτρησης της από-

9. Χρησιμοποιείται η μήτρα TOWS (το ακρωνύμιο SWOT αντίστροφα) προκειμένου η Οργάνωση να δημιουργήσει μια σειρά από πιθανές εναλλακτικές στρατηγικές βλ. Hunger David J., Wheelen L. Thomas, "Εισαγωγή στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ", Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2004, σελ. 115-116

10. Αναλυτική περιγραφή της μεθόδου Balanced Scorecard βλ. Δ.Μπουραντάς, "Μάνατζμεντ", εκδ. Γ. Μπένου, Αθήνα 2002, σελ. 533-539

δοσης της Οργάνωσης υπό τέσσερις οπτικές γωνίες¹¹ Πολίτες - Εσωτερικές Διαδικασίες - Μάθηση-Συνεχής Βελτίωση - Διαθέσιμοι Οικονομικοί Πόροι.

II) Εφαρμογή της Τεχνικής Balanced Scorecard

Η εφαρμογή της τεχνικής Balanced Scorecard περιλαμβάνει τρία (3) στάδια και συγκεκριμένα:

α. Τη Διατύπωση Δήλωσης Προορισμού της Δημόσιας Οργάνωσης όπου γίνεται μια σαφής και λεπτομερής περιγραφή του τι προσπαθεί να πετύχει και πως θα έχει εξελιχθεί σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο στο μέλλον.

β. Τον προσδιορισμό Στρατηγικών Στόχων ανά Οπτική Γωνία όπου γίνεται επιλογή των πιο σημαντικών δραστηριοτήτων, των οποίων η εφαρμογή εξασφαλίζει ότι η Δημόσια Οργάνωση επιτυγχάνει τη δήλωση προορισμού της.

γ. Την ανάπτυξη Χάρτη Στρατηγικών Αλληλεπιδράσεων όπου γίνεται σχηματική αναπαράσταση των στρατηγικών στόχων της Οργάνωσης κατανεμμένων στις τέσσερις οπτικές γωνίες και συνδεδεμένων μεταξύ τους.

Η πολυπλοκότητα των Δημοσίων Οργανώσεων επιβάλλει ανάλογες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και σε επίπεδο ΓΔ, Δνσεων, Τμημάτων ακόμα και ατόμων-υπαλλήλων. Το πρότυπο της τεχνικής Balanced Scorecard δεν είναι περιοριστικό. Η κάθε Δημόσια Οργάνωση, αξιολογώντας τις ιδιαίτερες ανάγκες και απαιτήσεις της, μπορεί να διαφοροποιήσει τις οπτικές γωνίες τόσο ως προς τον αριθμό όσο και ως προς το περιεχόμενο τους.

III) Καθορισμός Στόχων

Η στοχοθεσία αποτελεί πολυσήμαντη λειτουργία στο πλαίσιο εφαρμογής της τεχνικής Balanced Scorecard. Μια ταξινόμηση των στόχων στο περιβάλλον της διοίκησης έχει γίνει από τον Anthony¹², ο οποίος διακρίνει τρεις κύριες κατηγορίες:

α. Στρατηγικοί είναι οι στόχοι που "αγκαλιάζουν" όλες τις κινήσεις του οργανισμού και καθορίζουν τις γενικές επιδιώξεις του.

β. Τακτικοί είναι οι στόχοι που εξειδικεύουν τους στρατηγικούς στόχους ανά τομέα δράσης της επιχείρησης.

γ. Λειτουργικοί είναι οι στόχοι που εξειδικεύουν τους τακτικούς συνήθως σε επίπεδο που μπορεί να αναφέρεται σε ατομική ανάθεση εργασίας.

Κατά τη στοχοθεσία, τίθενται στόχοι, συγκεκριμενοποιούνται, συνδέονται με τους διατιθέμενους πόρους, καθορίζεται χρονοδιάγραμμα και αρμόδιος υλοποίησης και τέλος τίθενται δείκτες για τη μέτρηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των πραγματικών αποτελεσμάτων και των συνεπειών τους.

Η στοχοθεσία για να οδηγήσει στην αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας πρέπει να καλύπτει τον κανόνα του SMART¹³ στόχου (Specific - Measurable - Attainable/Agreeable - Realistic - Time framed). Δηλαδή, ένας στόχος πρέπει να είναι

- **Specific**-Συγκεκριμένος
- **Measurable**-Μετρήσιμος
- **Attainable**-Επιτεύξιμος
- **Realistic**-Ρεαλιστικός
- **Time-bound**-Χρονικά προσδιορισμένος

11. Εγκύκλιος ΥΠΕΣΔΔΑ/ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.5270/01.03.2007 σελ 13-14

12. Anthony, R. N. Planning and Control Systems. Boston: Harvard University Press, 1965.

13. Δ.Μπουραντάς, "Μάνατζμεντ", εκδ. Γ. Μπένου, Αθήνα 2002, σελ. 56

συγκεκριμένος, ποσοτικά μετρήσιμος, συμφωνημένος μεταξύ των μελών της ομάδας που θα εργασθούν για την επίτευξή του, ρεαλιστικός στο τι θέτει και πως μπορεί να επιτευχθεί και τέλος, χρονικά καθορισμένος με ημερομηνία λήξης για να υπάρξει αξιολόγηση και ανατροφοδότηση.

Στη σημερινή εποχή για να πετύχουμε περαιτέρω αύξηση της απόδοσης ζητείται ο κανόνας να προβλέψει έναν ΕΞΥΠΝΟΤΕΡΟ στόχο. Έτσι ο κανόνας μετατρέπεται σε SMARTER¹⁴, όπου προστίθενται η έννοια Efficacy και Reward. Δηλαδή, η στοχοθεσία πρέπει να οδηγεί σε επίτευξη αποτελεσματικότητας και εν τέλει, στην ανταμοιβή των μελών της ομάδας για το τελικό θετικό αποτέλεσμα.

IV) Καθορισμός Δεικτών Μέτρησης Αποτελεσμάτων

Σύμφωνα με το ν. 3230/2004, για την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας χρησιμοποιούνται δείκτες μέτρησης οι οποίοι χωρίζονται σε δύο κυρίως κατηγορίες τους γενικούς και τους ειδικούς.

Οι δείκτες μέτρησης αποτελεσμάτων αποτελούν κρίσιμη έννοια στη διαδικασία της στοχοθεσίας, καθώς χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν κάτι που δεν είναι άμεσα ορατό ή κατανοητό μέχρι την πλήρη ολοκλήρωσή του. Η χρήση των δεικτών μέτρησης, συμβάλλει σε αποφασιστικό βαθμό στο να προκύψουν σημαντικά συμπεράσματα για την λειτουργία του κάθε οργανισμού.

Πέραν αυτών όμως οι δείκτες ως πολύτιμα εργαλεία μάθησης αποτυπώνουν τη διοικητική πραγματικότητα και συμβάλλουν αποφασιστικά στην μετεξέλιξη των δημόσιων οργανώσεων σε μαθησιακού τύπου οργανώσεις (learning organizations) που μαθαίνουν μέσα από το ίδιο το περιβάλλον λειτουργίας τους.

Για να προκύψουν όμως πραγματικά οφέλη από ένα σύστημα μέτρησης επιδόσεων χρειάζεται να ικανοποιούνται ορισμένες αρχές όπως:

- Εγκυρότητα: Η μέτρηση δεν πρέπει να είναι ελλιπής ή "παραποιημένη".
- Αξιοπιστία: η ερμηνεία των μετρήσεων να υπόκειται σε μικρή διακύμανση λόγω υποκειμενικής κρίσης ή αξιολόγησης από διαφορετικά άτομα.
- Αποδεκτικότητα: ο βαθμός στον οποίον αποδέχονται μια μέτρηση της απόδοσης, τα άτομα που την χρησιμοποιούν.
- Χρονική ακρίβεια: οι μετρήσεις πρέπει να συλλέγονται και να χρησιμοποιούνται αμέσως για να είναι χρήσιμες για τον επόμενο σχεδιασμό ή τυχόν διορθωτικές κινήσεις.
- Ευαισθησία στο κόστος συλλογής στοιχείων: το κόστος μέτρησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τη αξιακή σημασία των αποτελεσμάτων.

V) Παρακολούθηση - Ανατροφοδότηση - Απολογισμός - Αξιολόγηση

Μια τελευταία συνιστώσα της διαδικασίας στρατηγικής διαχείρισης είναι αυτή της αξιολόγησης και του ελέγχου της στρατηγικής. Έχει εξαιρετική σημασία για έναν οργανισμό να παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα τόσο της στρα-

14. Εκπαιδευτικό Υλικό από Σεμινάριο στο ΙΝ.ΕΠ της ΕΣΔΔ, "Διοίκηση Μέσω Στόχων και Μέτρησης της Αποδοτικότητας"

τηγικής όσο και της διαδικασίας εφαρμογής αφού έτσι εντοπίζει τα προβληματικά πεδία και είτε αναθεωρεί τη στρατηγική του είτε επινοεί νέες.

Στο ν. 3230/2004 καθορίζεται ότι σε τακτά χρονικά διαστήματα, η συχνότητα των οποίων δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του τριμήνου, γίνεται έλεγχος της πορείας υλοποίησης των στόχων και αποφασίζεται τυχόν επανακαθορισμός τους ή τροποποίηση του ετήσιου χρονοδιαγράμματος υλοποίησής τους.

Η στοχοθεσία είναι μια διαρκώς ανατροφοδοτούμενη και δυναμική διαδικασία και αυτό υλοποιείται μέσω της σύνταξης Εκθέσεων Απολογισμού Δράσης και Εκθέσεων Αποτελεσμάτων για επιμέρους μετρήσεις/αξιολογήσεις¹⁵. Με τις εκθέσεις απολογισμού, εκτός από τις τυχόν αποκλίσεις, παράλληλα καταγράφονται και οι υπηρεσίες που διακρίθηκαν για την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους και τους απονέμονται ειδικά βραβεία¹⁶. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πέραν της συμμετοχής των εργαζομένων στη στοχοθεσία μια άλλη μεταβλητή στη διαδικασία της παρακίνησης είναι η προσδοκία των ανταμοιβών.

Παράδειγμα ανταπόδοσης για την επίτευξη θεθέντων στόχων και υψηλής αποδοτικότητας στη Δημόσια Διοίκηση αποτελεί η σύνδεση του μισθού με την αποδοτικότητα στη στοχοθεσία βάση του ν. 4024/2011¹⁷ με τον οποίο καθορίστηκε το ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο στο δημόσιο τομέα. Συγκεκριμένα, λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός επιτυχούς ή μη υλοποίησης της στοχοθεσίας:

- α. Για την προαγωγή ενός υπαλλήλου από βαθμό σε βαθμό.
- β. Για την επιλογή κάποιου για θέσεις ευθύνης.
- γ. Για την μισθολογική εξέλιξη.
- δ. Για την καταβολή Κινήτρου Επίτευξης Στόχων (ΚΕΣ) και Κινήτρου Επίτευξης Δημοσιονομικών Στόχων (ΚΕΔΣ).

Διαμόρφωση και Εφαρμογή Στρατηγικής Διοίκησης στις ΕΔ

Ι) Ισχύουσα Κατάσταση στις ΕΔ

Ο όρος "στρατηγική" παραπέμπει αυτόματα σε στρατιωτική ορολογία. Πρόκειται για την τέχνη της χρησιμοποίησης των στρατιωτικών δυνάμεων προς επίτευξη αποτελεσμάτων προκαθορισμένων από την πολιτική¹⁸. Ταυτόχρονα και η έννοια της Διοίκησης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία των ΕΔ.

Η Εθνική Άμυνα της Ελλάδας σχεδιάζεται και αναπτύσσεται εντός συγκεκριμένου στρατηγικού πλαισίου που εκφράζεται από¹⁹:

- Την Εθνική Στρατηγική
 - Την Πολιτική Εθνικής Άμυνας (ΠΕΑ)
 - Την Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική (ΕΘΣΣ)
- Μετά λοιπόν τη χάραξη της Εθνικής Άμυνας, ο Α/ΓΕΕΘΑ και στη συνέχεια

15. Η δομή των εκθέσεων προσδιορίζεται επακριβώς στο ν. 3230/2004 και στην εγκύκλιο του ΥΠΕΣ ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.20260/13.9.2006.

16. Άρθρο 9 του ν. 3230/2004- Αξιοποίηση αποτελεσμάτων - Βράβευση υπηρεσιών

17. ΦΕΚ Α' 226/27.11.2011 διαθέσιμος στον δικτυακό τόπο www.et.gr

18. Ιωάννης Παπανικολάου, "Προετοιμάζοντας τους Αξιωματικούς για έναν κόσμο που αλλάζει", Εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα 2010, σελ. 73

19. <http://www.mod.gr/el/component/content/article/102-stratigiki-aminas/678-stratigiki-aminas.html>

οι επιμέρους Αρχηγοί των ΓΕ εξειδικεύουν την καθορισμένη στρατηγική, παρουσιάζοντας το όραμα του στρατιωτικού οργανισμού και συντάσσοντας τις δικές τους Κατευθύνσεις Αμυντικής Σχεδίασης (ΚΑΣ). Στη συνέχεια οι κατευθύνσεις τους πρέπει να γνωστοποιούνται σε όλο το προσωπικό προκειμένου οι περαιτέρω ενέργειές τους να ικανοποιούν κάποια εκ των ΚΑΣ.

Πέραν όμως του στρατηγικού προγραμματισμού, στις ΕΔ υφίσταται ήδη και ο έλεγχος του παραγόμενου έργου. Αυτός γίνεται μέσα από την ομαδική αξιολόγηση (επιθεωρήσεις - ασκήσεις - αξιολογήσεις μονάδων - περιοδικές καταστάσεις - εκθέσεις απολογισμού κ.α.) αλλά και με την ατομική αξιολόγηση (έντυπα αξιολόγησης).

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν πως η στρατηγική διοίκηση είναι συνυφασμένη με τις ΕΔ. Ωστόσο όμως η ανάπτυξη του συστήματος αυτού γίνεται συνήθως μόνο σε στρατηγικό επίπεδο και δεν διαχέεται πλήρως μέχρι τη βάση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα πολλές φορές οι πρωτοβουλίες και οι δράσεις που αναλαμβάνονται να μην είναι πάντοτε στο μέγιστο δυνατό βαθμό συνδυασμένες με την υλοποίηση των στόχων της ιεραρχικά ανώτερης βαθμίδας.

Παράλληλα η συχνή εναλλαγή ηγεσίας, πολιτικής και στρατιωτικής, έχει ως αποτέλεσμα να εμφανίζεται ορισμένες φορές μια καθυστέρηση ή ασυνέχεια στην υλοποίηση της στρατηγικής που ακολουθείται. Δυστυχώς δεν είναι λίγες οι φορές που καταναλώθηκαν άσκοπα ανθρωπinoι και υλικοί πόροι για την πραγματοποίηση ενός στόχου ο οποίος μετά την αλλαγή κάποιου προσώπου στην αλυσίδα της ιεραρχίας ακυρώθηκε και αντικαταστάθηκε με κάποιον άλλον στόχο με εντελώς διαφορετικό προσανατολισμό. Σε αυτό συντελεί και το γεγονός ότι για τον καθορισμό στόχων υψηλού κόστους δεν γίνεται πάντα μια ανάλυση κόστους - οφέλους και μια ανάλυση κόστους - αποτελεσματικότητας προκειμένου η ανάλυση των δεδομένων να οδηγήσει σε συγκεκριμένη απόφαση ανεξαρτήτως ποιος ηγείται.

Ένας ακόμα παράγοντας που επηρεάζει το βαθμό επίτευξης των στόχων στις ΕΔ είναι ότι η κατανομή των ρόλων στο θεσμικό στρατό δεν είναι σαφής. Τα στελέχη συνήθως εκτελούν καθήκοντα που δεν ανήκουν ακριβώς στον τομέα ειδίκευσης τους, ενώ η επόμενη θέση τους δεν εξαρτάται από την προηγούμενη.

Παράλληλα στη μη επίτευξη της μέγιστης αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας συνεπικουρεί και το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές τα στελέχη δεν συμμετέχουν ουσιαστικά στον καθορισμό των στόχων. Όταν κάποιος εργάζεται διαρκώς σε ένα κλίμα διαταγών, απειλών, προθεσμιών και απαιτήσεων που δεν θεωρεί ότι μπορούν να πραγματοποιηθούν, είναι επακόλουθο μακροπρόθεσμα να έχει μειωμένη παραγωγικότητα και ποιότητα στο έργο που παράγει.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό πως αν και βρισκόμαστε σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο εκτέλεσης της αποστολής μας ωστόσο για ακόμα μεγαλύτερη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα χρειάζονται ορισμένες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των ΕΔ. Σε μια τέτοια κατεύθυνση μπορεί να μας οδηγήσει η επέκταση, στο βαθμό που είναι εφικτό, των προβλέψεων της ΔΜΣ.

II) Απαιτούμενες Αλλαγές για την Πλήρη Εναρμόνιση με το Σύστημα ΔΜΣ και για την Επίτευξη των Μέγιστων Δυνατών Αποτελεσμάτων

Ο αμερικανικός στρατός χρησιμοποιεί τον όρο "business transformation" για να περιγράψει την προσπάθειά του που σχετίζεται με τη βελτίωση της εσωτερικής λειτουργικότητας και τη μετεξέλιξή του²⁰. Χρησιμοποιεί εδώ και χρόνια την ισορροπημένη κάρτα επιδόσεων (Balanced Scorecard) για να διαδώσει σε κάθε κλιμάκιο την αποστολή, το όραμα και τους στρατηγικούς στόχους του.

Στο πλαίσιο λοιπόν της εναρμόνισης με το ν. 3230/2004 αλλά παράλληλα και με έκδηλη την ανάγκη αποτελεσματικότερης λειτουργίας των Υπηρεσιών του ΥΠΕΘΑ και βελτίωσης της αποδοτικότητας των ΕΔ, δρομολογήθηκαν και δρομολογούνται ορισμένες αλλαγές στις διαδικασίες που εφαρμόζονται.

Το Μάρτιο του 2010 καθορίστηκαν ετήσιοι γενικοί δείκτες μέτρησης αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας στο ΥΠΕΘΑ, συνολικά εκατόν έντεκα (111), σε ορισμένους τομείς πολιτικής²¹ όπως: Καινοτομία - νέες τεχνολογίες, Ανθρώπινο Δυναμικό, Εκπαίδευση - Επιμόρφωση, Μέριμνα Προσωπικού, Οικονομία, Λειτουργικό κόστος, Διοικητικές Υπηρεσίες, Ποιότητα - Αποδοτικότητα, Κοινωνική Πολιτική, Παροχή Υπηρεσιών Υγείας, Διεθνείς Σχέσεις, Αμυντική Βιομηχανία, Περιβάλλον, Υγιεινή και Ασφάλεια.

Στη συνέχεια κατόπιν σχετικής εγκυκλίου του ΥΠ.ΕΣ., το αρμόδιο τμήμα του ΥΠΕΘΑ δρομολόγησε μια σειρά εβδομαδιαίων σεμιναρίων στο αντικείμενο του νόμου. Έτσι ένας μεγάλος αριθμός "μεσαίων" στελεχών (λοχαγοί, ταγματάρχες, αντισυνταγματάρχες και αντίστοιχοι βαθμοί των άλλων κλάδων) και μονίμων υπαλλήλων, ήρθαν σε επαφή με τις προβλέψεις και τις διαδικασίες της ΔΜΣ.

Παράλληλα έχει ήδη δρομολογηθεί η διαδικασία υλοποίησης της στοχοθεσίας του ΥΠΕΘΑ για το έτος 2012 και η σύνδεση των στόχων με συγκεκριμένους πλέον δείκτες μέτρησης της αποδοτικότητας. Συγκεκριμένα με σχετικό έγγραφο²² του υπουργείου, καθορίστηκαν τα ακόλουθα:

α. Η ΔΥΓ/ΓΕΕΘΑ να προβεί σε ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό και στοχοθέτηση στους τομείς πολιτικής "Παροχή Υπηρεσιών Υγείας" και "Αγωγή - Προαγωγή Υγείας".

β. Η ΔΙΣΤΥ/Τμ.Υποδομής/ΥΠΕΘΑ/ΓΔΟΣΥ να προβεί σε ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό και στοχοθέτηση στο τομέα πολιτικής του "Περιβάλλοντος"

γ. Οι Γενικές Διευθύνσεις του ΥΠΕΘΑ να προβούν σε έκδοση αποφάσεων στοχοθεσίας, με βάση την αποστολή και τις αρμοδιότητές τους.

δ. Τα Γενικά Επιτελεία να προβούν σε έκδοση αποφάσεων στοχοθεσίας, που θα περιλαμβάνουν σαφώς καθορισμένους στόχους, τις σχεδιαζόμενες δράσεις για την επίτευξη των στόχων και κατάλληλους δείκτες προσδιορισμού της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των δράσεων αυτών για τους τομείς πολιτικής: Καινοτομία - Νέες Τεχνολογίες, Ανθρώπινο Δυναμικό, Εκπαίδευση - Επιμόρφωση, Μέριμνα Προσωπικού, Λειτουργικό Κόστος, Διοικητικές Υπηρεσίες,

20. Ιωάννης Παπανικολάου, "Προετοιμάζοντας τους Αξιωματικούς για έναν κόσμο που αλλάζει", Εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα 2010, σελ. 89

21. ΦΕΚ Β' 312/23 Μαρτίου 2010 που δημοσιεύτηκε η Φ.000/29/120686/ΚΥΑ ΥΕΣΑΗΔ - ΥΠΕΘΑ

22. Φ.000/01/80230/Σ.28/20 Ιαν 2012/ΥΠΕΘΑ/ΓΔΟΣΥ/ΔΑΔΠ/ΤΑΠΠ&Α

Κοινωνική Πολιτική, Διεθνείς Σχέσεις, Υγιεινή και Ασφάλεια.

Όπως επισημαίνεται και από το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου, το όλο εγχείρημα είναι ουσιώδους σημασίας για τα ΓΕ, καθόσον η επιτυχής ολοκλήρωση της διαδικασίας για το έτος 2012 θα αποτελέσει το μοντέλο που θα οδηγήσει σε ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό των Γενικών Επιτελείων για το έτος 2013.

Πέραν όμως των αλλαγών που έχουν δρομολογηθεί, πιστεύω ότι χρειάζεται να επέλθουν και αλλαγές στη νοοτροπία όλων των εμπλεκομένων για να υπάρξουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η ΔΜΣ δεν πρέπει να θεωρηθεί πανάκεια που αντιμετωπίζει επιτυχώς όλα τα προβλήματα διοίκησης γιατί αν δεν λειτουργήσουμε με το σωστό τρόπο μπορεί τελικά να έχουμε αρνητικά αποτελέσματα.

Καταρχήν χρειάζεται να τύχει ένθερμης υποστήριξης από την ανώτατη διοίκηση. Αν τα ανώτατα ιεραρχικά στελέχη δεν αντιληφθούν τις διαδικασίες αυτού του συστήματος και δεν αποτελέσουν θερμούς υποστηρικτές του, τότε η ανάπτυξη και πολύ περισσότερο η εφαρμογή του θα είναι πολύ δύσκολη.

Έπειτα δεν πρέπει να υπάρξει αντίδραση από τα στελέχη που εκτελούν καθήκοντα διοικητών, προϊσταμένων και γενικά κατέχουν κάποια θέση ευθύνης. Χρειάζεται να αλλάξει η νοοτροπία αρκετών στελεχών για συγκεντρωτική διοίκηση δείχνοντας έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους υφισταμένους τους ή αντίστροφα να περιμένουν όλοι από τον ηγέτη-διοικητή να γνωρίζει τα πάντα και να στηρίζονται αποκλειστικά στις εντολές του χωρίς να υπάρχει ίχνος πρωτοβουλίας. Χρειάζεται να ξεφύγουμε από την στερεότυπη σκέψη, εμπλουτίζοντας τους στόχους μας με νέες ιδέες μέσα από τη συμμετοχή των υφισταμένων. Οι σύγχρονοι αξιωματικοί διαθέτουν ποιότητα και υψηλό επίπεδο γνώσεων. Ως εκ τούτου μπορούν να βοηθήσουν στον καθορισμό υψηλότερων στόχων και κατάλληλων δεικτών μέτρησης. Όταν συμμετέχεις στον καθορισμό των στόχων έχεις το ηθικό και τη διάθεση να καταβάλλεις προσπάθεια για την επίτευξη τους. Πρέπει λοιπόν τα μεσαία διοικητικά επίπεδα να δείξουν συναίνεση και να αναπτύξουν ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Χαρακτηριστικά ο κ. Α/ΓΕΕΘΑ αναφέρει στο όραμα του: "Πάνω από όλα όμως, μια λέξη εκφράζει απόλυτα τις σχέσεις στα πλαίσια της στρατιωτικής ιδιότητας: Εμπιστοσύνη. Οι σχέσεις του προσωπικού, οι σχέσεις μεταξύ διοικούντων και διοικούμενων, οι σχέσεις μεταξύ των Κλάδων των ΕΔ πρέπει να βασίζονται στην απόλυτη εμπιστοσύνη"²³.

Μέσα λοιπόν από την εμπιστοσύνη και την αλληλοκατανόηση θα μπορέσουν να προκύψουν σωστά καθορισμένοι στόχοι. Με την εποικοδομητική συνεργασία προϊσταμένου - υφισταμένου όλοι οι επιμέρους στόχοι θα συντελούν στην επίτευξη των στόχων του ανώτερου ιεραρχικά επιπέδου ώστε να υπάρχει η μέγιστη δυνατή συνολική απόδοση και επίτευξη αποτελεσμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ορθού καθορισμού στόχων, χωρίς μάλιστα να έχει

23. Το Όραμα και οι κατευθυντήριες οδηγίες του κ. Α/ΓΕΕΘΑ παρατίθεται στο <http://www.geetha.mil.gr/media/1.vima-ell-strat-skepsis/Odhgies.pdf>

προκύψει από τις κατευθύνσεις του ν.3230/2004, αποτελεί αυτή του τμήματος πληροφορικής της ΑΔΙΣΠΟ. Μέσα από τη συνεργασία και τη συναίνεση μεταξύ της Διοίκησης και των υπεύθυνων του τμήματος και εκμεταλλευόμενοι το υψηλό επίπεδο γνώσεων των νέων αξιωματικών και τις νέες τεχνολογίες, τέθηκαν αρκετά υψηλοί στόχοι, με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Συγκεκριμένα τέθηκαν ως στόχοι:

- Η αντικατάσταση server intranet
- Η ανάπτυξη intranet portal
- Η δημιουργία e-learning site
- Η παροχή ασύρματης διαδικτυακής πρόσβασης (με χρήση προσωπικών Η/Υ) στους κοινόχρηστους χώρους της Σχολής
- Η διασύνδεση της Σχολής με το δίκτυο ΕΔΕΤ των πανεπιστημίων

Με τον τρόπο αυτό δόθηκε η δυνατότητα σε εκπαιδευτικό προσωπικό και σπουδαστές να αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τα πλεονεκτήματα της σύγχρονης τεχνολογίας στον τομέα της ενημέρωσης, της παρουσίασης, της αξιολόγησης, αλλά και της διαχείρισης μεγάλου όγκου πληροφοριών σε ηλεκτρονική μορφή, αυξάνοντας σημαντικά την αποτελεσματικότητα με μείωση του χρόνου και του κόστους στην εκπαίδευση. Μέσα από την υλοποίηση των συγκεκριμένων δράσεων του τμήματος πληροφορικής επιτεύχθηκαν οι στόχοι της ΑΔΙΣΠΟ για παροχή καλύτερης ποιοτικά εκπαίδευσης και ταυτόχρονα για μείωση των λειτουργικών δαπανών της σχολής και κατ' επέκταση ο στόχος του Α/ΓΕΕΘΑ για βελτίωση της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης των στελεχών²⁴. Αν αυτοί οι στόχοι που καθορίστηκαν είχαν συνδεθεί και με κατάλληλους δείκτες μέτρησης, για την καλύτερη παρακολούθηση της υλοποίησης τους μέχρι την ολοκλήρωση, τότε θα είχαν εφαρμοστεί πλήρως οι προβλέψεις του σχετικού νόμου για τη ΔΜΣ.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν πως για την επιτυχία του συστήματος διοίκησης μέσω στόχων στις ΕΔ θα πρέπει ο ηγέτης να μην εμπνέει το φόβο στους υφισταμένους του με την απειλή της επιβολής ποινών. Αντίθετα, θα πρέπει να τους παρακινεί για ανάληψη πρωτοβουλιών, να τους εμψυχώνει, να τους συμβουλεύει και να τους καθοδηγεί. Έτσι θα μπορούν καλόπιστα να ελέγχουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης των στόχων, να αναλύουν την εξέλιξη των δεδομένων, να αντιλαμβάνονται τις όποιες αποκλίσεις και να λαμβάνουν όπου χρειαστεί διορθωτικά μέτρα. Πρέπει όλοι να καταλάβουμε πως όταν συμμετέχεις στον καθορισμό των στόχων έχεις το ηθικό και τη διάθεση να καταβάλλεις προσπάθεια για την επίτευξη τους.

Παράλληλα μια ακόμα αλλαγή που επιβάλλεται είναι η κατανόηση των διαδικασιών που προβλέπονται από τη ΔΜΣ για την υλοποίηση της στοχοθεσίας. Συγκεκριμένα μέσα από τη S.W.O.T. ανάλυση μπορούν να εντοπίζονται τα δυνατά σημεία του στρατιωτικού οργανισμού και να χρησιμοποιούνται κατάλληλα. Ταυτόχρονα θα εντοπίζονται και οι αδυναμίες που υπάρχουν και με την επιλογή

24. Βλ. στο Όραμα και τις κατευθυντήριες οδηγίες του κ. Α/ΓΕΕΘΑ στο <http://www.geetha.mil.gr/media/1.vima-ell-strat-skepsis/Odhgies.pdf>, παρ. 13, Οι Στόχοι

κατάλληλων στρατηγικών θα μπορέσουμε να τις εξαλείψουμε. Επιπλέον με την ορθή χρήση της τεχνικής Balanced Scorecard θα μπορεί κάθε επιμέρους επίπεδο της διοικητικής αλυσίδας να κατηγοριοποιήσει τους στόχους του, να τους ιεραρχήσει και να προσδιορίσει τους κατάλληλους δείκτες μέτρησης τους. Ταυτόχρονα με τον καθορισμό αρμόδιου για την υλοποίηση της κάθε επιμέρους δράσης προωθείται η εξειδίκευση και ο επαγγελματισμός.

Γίνεται πλέον αντιληπτό πως πρέπει να είμαστε αποτελεσματικοί και να επιτυγχάνουμε στόχους. Το υπάρχον σύστημα αξιολόγησης του προσωπικού λειτουργεί αρκετές φορές ισοπεδωτικά χωρίς διαφοροποιήσεις στην απόδοση. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σχεδόν το σύνολο των στελεχών - υπαλλήλων, πλην κάποιων εξαιρέσεων, βαθμολογούνται με άριστα. Η στροφή στην αξιολόγηση του προσωπικού με βάση τη φιλοσοφία της ΔΜΣ, δηλαδή με βάση την επίτευξη των τεθέντων στόχων, θα αποτελούσε ένα σημαντικό βήμα εξυγίανσης του συστήματος αξιολόγησης. Σε συνδυασμό με ένα ειδικό

σύστημα ανταμοιβών για την επίτευξη υψηλών στόχων είτε λαμβάνοντας υπόψιν την απόδοση στη βαθμολογική εξέλιξη των στελεχών είτε με σύνδεση μισθού - αποδοτικότητας, θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε σε αύξηση της αποδοτικότητας στις ΕΔ.

Θα πρέπει όμως να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στον καθορισμό των στόχων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο κ. Α/ΓΕΝ στο όραμα του για το ΠΝ: "Οι τομείς μεταρρυθμίσεων, μέσω του συστήματος στοχοθεσίας του ΠΝ, αναλύονται περαιτέρω σε στοχευμένες δράσεις, οι οποίες είναι συγκεκριμένες, μετρήσιμες, εφικτές, ρεαλιστικές και προγραμματισμένες μέσα σε σαφή χρονοδιαγράμματα ενεργειών"²⁵. Μόνο εάν οι στόχοι διακρίνονται από τις αρχές της S.M.A.R.T στοχοθεσίας, θα μπορέσουμε να συνδυάσουμε και τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας αλλά και ένα αξιοκρατικό σύστημα αξιολόγησης. Η εγκυρότητα και η αξιοπιστία στις μετρήσεις των δεικτών θα πρέπει να αποτελέσουν για όλους μας απαραίτητες αρχές. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ακόμα και από τα λάθη μας μαθαίνουμε και γινόμαστε καλύτεροι.

Τέλος χρειάζεται να αλλάξει η νοοτροπία στη χρήση της τεχνολογίας της πληροφορικής. Μέσα από τη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων μπορεί να γίνεται γρήγορη διάχυση των απαιτούμενων πληροφοριών από το ένα διοικητικό επίπεδο στο άλλο, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται μείωση χρόνου και κόστους.

III) Ιδιαιτερότητες στην Εφαρμογή του Συστήματος ΔΜΣ στις ΕΔ

Υπάρχουν όμως και ορισμένες περιπτώσεις στις ΕΔ όπου λόγω των ιδιαιτεροτήτων που έχουν δεν είναι δυνατή η πλήρης εφαρμογή της ΔΜΣ.

Τέτοιες είναι οι περιπτώσεις που αφορούν στην κύρια λειτουργία των ΕΔ που είναι η άμυνα της χώρας και εμπεριέχουν αυστηρά επιχειρησιακά θέματα όπου η ΔΜΣ δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε όλη την έκταση της. Η πολυπλοκότητα των

25. Το όραμα του κ. Α/ΓΕΝ παρατίθεται πλήρες στο <http://www.hellenicnavy.gr/index.php/el/Αποστολή-Όραμα/όραμα.html>

καταστάσεων και οι συνεχείς και δραστικές αλλαγές του περιβάλλοντος που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενοι, απαιτεί ευελιξία στον τρόπο σκέψης και αντίδρασης, απαλλαγμένοι από τις όποιες δεσμεύσεις επίτευξης στόχων με αποκλειστική προσήλωση στην υλοποίηση της αποστολής τους.

Παράλληλα υπάρχουν και περιπτώσεις που δεν μπορούμε να μιλάμε για επίτευξη οικονομικών στόχων. Οι βασικές στρατιωτικές αποφάσεις του ΓΕΕΘΑ δεν μπορεί να είναι συμβατές με την οικονομική δομή και την ευημερία της χώρας. Η απόφαση για εξοπλιστικά προγράμματα για παράδειγμα δεν μπορεί να συμβάλει στην οικονομία της χώρας. Θα ήταν όμως σημαντική αμέλεια των καθηκόντων των ΓΕ αν άρχιζαν τις στρατιωτικές τους εκτιμήσεις με βάση τις ανάγκες της οικονομίας. Οι οικονομικές επιπτώσεις των στρατιωτικών αποφάσεων είναι ένας δευτερεύων, περιοριστικός παράγοντας αυτών των αποφάσεων και όχι η αφετηρία τους. Το Γενικό Επιτελείο, ως το θεμελιώδες όργανο ενός στρατιωτικού οργανισμού, θα πρέπει αναγκαστικά να δίνει προτεραιότητα στην στρατιωτική ασφάλεια. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η επιτήρηση της θάλασσας από το ΠΝ και οι αναχαιτίσεις της ΠΑ όπου δεν είναι δυνατόν να γίνονται "εκπτώσεις" στο βωμό της επίτευξης κάποιων στόχων οικονομικής απόδοσης. Φυσικά οι δείκτες μέτρησης για την καταγραφή στατιστικών στοιχείων (αριθμός παραβιάσεων, κόστος καυσίμων κ.α.) αποτελούν και σε αυτές τις περιπτώσεις, πολύτιμο εργαλείο για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι θα αδιαφορήσουμε πλήρως για την επίτευξη οικονομικών στόχων. Στους δύσκολους οικονομικά καιρούς που βιώνουμε υπάρχουν αρκετοί τομείς στους οποίους μπορούμε να πετύχουμε σημαντικούς οικονομικούς στόχους μέσα από τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των δαπανών και τη βελτίωση της σχέσης κόστους-οφέλους σε όλες μας τις δραστηριότητες.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

1) Γενικά συμπεράσματα

Από τα παραπάνω καταλήγουμε σε ορισμένα συμπεράσματα για τη ΔΜΣ και μέτρηση της αποδοτικότητας τόσο για την ευρύτερη ΔΔ όσο και για τις ΕΔ.

Η ΔΜΣ αποτελεί χρήσιμο εργαλείο στρατηγικού προγραμματισμού, το οποίο περιλαμβάνει κρίσιμες λειτουργίες, όπως ο προγραμματισμός, η στοχοθεσία, η κατανομή ευθυνών και αρμοδιοτήτων, η υποκίνηση του προσωπικού και τέλος, ο έλεγχος, η ανάληψη διορθωτικών μέτρων και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Στη σύγχρονη εποχή, όπου οι πόροι είναι περιορισμένοι και η αλόγιστη χρήση τους κρίνεται απαγορευτική, η σημασία των εννοιών αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα στη Δημόσια Διοίκηση αποκτά ιδιαίτερη σπουδαιότητα.

Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις ως αναπόσπαστο κομμάτι της Δημόσιας Διοίκησης χρειάζεται να ενσωματώσουν το σύστημα της ΔΜΣ στον υφιστάμενο τρόπο λειτουργίας τους, στο βαθμό που είναι εφικτό και χωρίς αυτό να επηρεάσει τις ιδιαιτερότητες που υπάρχουν. Η ΔΜΣ μπορεί να αποτελέσει ενισχυτικό παράγοντα για αποτελεσματικότερη διοίκηση και μεγιστοποίηση της απόδοσης.

Η επιτυχής εφαρμογή της μεταρρύθμισης που υλοποιείται με το νόμο προϋποθέτει ότι οι μέτοχοι της μεταρρύθμισης και ειδικότερα τα ανώτερα στελέχη κάθε δημόσιου οργανισμού διάκινται ευνοϊκά απέναντι στις όποιες αλλαγές.

Η εκπαίδευση των στελεχών στις προβλέψεις της ΔΜΣ κρίνεται επιβεβλημένη, έτσι ώστε με τη σταδιακή εξοικείωσή τους να κάνουν αποτελεσματική χρήση των σύγχρονων εργαλείων σχεδιασμού και προγραμματισμού.

Η επιτυχία του συστήματος ΔΜΣ προϋποθέτει αποσυγκέντρωση και εκχώρηση ευθυνών και αρμοδιοτήτων. Η εκχώρηση όμως μπορεί να λειτουργήσει ομαλά, μόνο αν προάγει τη συνεργασία μεταξύ προϊσταμένων - υφισταμένων.

Η θέσπιση στόχων και η συνακόλουθη συγκεκριμενοποίηση και ιεράρχησή τους αποτελεί επιτακτική ανάγκη στη δεδομένη οικονομική συγκυρία. Ακρογωνιαίος λίθος της επιτυχίας της ΔΜΣ είναι η σύνδεση των στόχων με κατάλληλους δείκτες μέτρησης. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να ελέγχεται η πρόοδος υλοποίησης της στοχοθεσίας, να γίνονται αντιληπτές οι όποιες αποκλίσεις για να γίνονται κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες για την επίτευξη των αποτελεσμάτων.

Όταν οι προσδοκίες των διοικήτων - μάντζερ είναι χαμηλές και η αποδοτικότητα των υφισταμένων τους κινείται σε χαμηλά επίπεδα. Εάν από την άλλη οι υφιστάμενοι θεωρήσουν ότι οι προσδοκίες του προϊσταμένου τους είναι μη ρεαλιστικές, δεν μπαίνουν καν στη διαδικασία να προσπαθήσουν και κατά συνέπεια η αποδοτικότητα μειώνεται. Ο κίνδυνος αυτός εξαλείφεται στο πλαίσιο εφαρμογής της ΔΜΣ μέσα από τη S.M.A.R.T στοχοθεσία.

Η επιτυχής ολοκλήρωση των διαδικασιών που έχουν δρομολογηθεί από το ΥΠΕΘΑ για την εναρμόνιση στο

σύστημα της ΔΜΣ είναι μείζονος σημασίας. Σε συνδυασμό με τις αλλαγές που εκτιμώ ότι απαιτούνται στην νοοτροπία λειτουργίας του στρατιωτικού οργανισμού θα μπορέσουμε, πέραν της τυπικής υλοποίησης των καθοριζόμενων στο ν. 3230/2004 να επιτύχουμε περαιτέρω αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα στις ελληνικές ΕΔ.

II) Προτάσεις

Υπό το πνεύμα των όσων αναπτύχθηκαν προτείνονται τα ακόλουθα:

α. Θεσμοθέτηση στις ΕΔ, ενός μακροπρόθεσμου συστήματος στοχοθεσίας με καθορισμό δεικτών μέτρησης της αποδοτικότητας πέραν του στρατηγικού επιπέδου και μέχρι όποιου επιπέδου και σε όσους τομείς είναι αυτό εφικτό, ως προϊόν διαλόγου από μηδενική βάση. Στη συνέχεια να ανακοινώνεται εγκαίρως σε

όλο το προσωπικό και με βάση αυτό να αξιολογούνται όλες οι υπηρεσίες, μονάδες και στελέχη.

β. Να αναδειχθεί στην πράξη ως το πλέον βασικό στοιχείο της επαγγελματικής επάρκειας των στελεχών, η ικανότητά τους να επιτυγχάνουν στόχους και να παράγουν αποτελέσματα. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με την προσθήκη στα έντυπα αξιολογήσεως (ατομικά έγγραφα), ειδικού πεδίου προς βαθμολόγηση του τύπου "Είναι αποτελεσματικός;".

γ. Στο πλαίσιο της εφαρμογής κατά το προσεχές διάστημα νέου ειδικού μισθολογίου για τα στελέχη των ΕΔ να γίνει σύνδεση του μισθού με την αποδοτικότητα στη στοχοθεσία, κατ' αναλογία του ν. 4024/2011, με στόχο τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα στις ΕΔ και ταυτόχρονα την άρση της αδικίας του να αμοιβονται όλοι το ίδιο ανεξάρτητα με την απόδοση τους. Παράλληλα η απόδοση των στελεχών στην επίτευξη στόχων μπορεί να συνδεθεί και με την βαθμολογική τους εξέλιξη.

δ. Να γίνει ενημέρωση της ηγεσίας των ΕΔ για τις προβλέψεις της ΔΜΣ καθώς και η επιτυχία του συστήματος στρατηγικής διοίκησης έγκειται κατά μεγάλο μέρος στο ότι η κορυφή της πυραμίδας όχι μόνο έχει κατανοήσει και έχει αποδεχτεί τις προβλέψεις του αλλά και θα τις υποστηρίξει θερμά.

ε. Να εμπλουτιστεί το αντικείμενο "Διοίκηση και Ηγεσία" που διδάσκεται στα ΑΣΕΙ αλλά και στις Σχολές Επιτελών των κλάδων, με τις προβλέψεις της ΔΜΣ με παράλληλη προσθήκη της ΔΜΣ ως αντικειμένου εκπαίδευσης υπό τύπου σεμιναρίου στην ΑΔΙΣΠΟ. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσουμε να πετύχουμε ομαλή μετάβαση στη φιλοσοφία της ΔΜΣ για μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων.

στ. Οποιοσδήποτε στόχος υψηλού κόστους τίθεται από την ηγεσία θα πρέπει πρώτα να ελέγχεται στο πλαίσιο μιας ανάλυσης κόστους - οφέλους και μιας ανάλυσης κόστους - αποτελεσματικότητας προκειμένου η όποια απόφαση να προκύπτει αντικειμενικά μετά από την πλήρη ανάλυση των δεδομένων.

ζ. Κατασκευή βάσεων δεδομένων και Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Συστημάτων, ώστε να επιτυγχάνουμε την άμεση ενημέρωση των ιεραρχικά προϊστάμενων για την πρόοδο των στόχων, την έγκαιρη παρέμβαση για διορθωτικές κινήσεις και γενικά την αποτελεσματικότερη διαχρονικά παρακολούθηση της πορείας του οργανισμού.

Βιβλιογραφία

Βιβλία - Άρθρα

- α. Peter F. Drucher, "Το Μάνατζμεντ στην Πράξη", Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2001.
- β. Hunger David J., Wheelen L. Thomas, "Εισαγωγή στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ", Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2004.
- γ. R. Noe, J. Hollenbeck, B. Gerhart, P. Wright, "Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων", Τόμος Α', Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006.
- δ. R. Noe, J. Hollenbeck, B. Gerhart, P. Wright, "Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων", Τόμος Β', Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007.
- ε. Νάνσυ Παπαλεξανδρή - Δημήτρης Μπουραντάς, "Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων", Εκδόσεις Γ. Μπένου, 2002)
- στ. Δημήτρης Μπουραντάς, "Ηγεσία, ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας", Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 2005
- ζ. Δ. Μπουραντάς, "Μάνατζμεντ", Εκδόσεις Γ.Μπένου, Αθήνα 2002
- η. Ιωάννης Παπανικολάου, "Προετοιμάζοντας τους Αξιωματικούς για έναν κόσμο που αλλάζει", Εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα 2010
- θ. Δ. Παπούλιας, "Η στρατηγική διοίκηση επιχειρήσεων και αλλαγών", Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2002
- ι. Anthony R. N., Planning and Control Systems. Boston: Harvard University Press, 1965
- ια. ΙΝ. ΕΠ της ΕΣΔΔ, Εκπαιδευτικό υλικό από Σεμινάριο "Διοίκηση Μέσω Στόχων και Μέτρησης της Αποδοτικότητας", Αθήνα Οκτώβριος 2010

Κυβερνητικά Έγγραφα

- α. ν. 3230/2004, "Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 44 Α'/11-02 - 2004).
- β. ν. 4024/2011, "Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012 - 2015" (ΦΕΚ 226 Α'/27-11 -2011).
- γ. Υπ' αριθμ. ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.26397/27.12.2005 Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

(ΥΠΕΣΔΔΑ), "Καθιέρωση Συστήματος Διοίκησης με Στόχους (ν. 3230/2004) - Μεθοδολογία Στοχοθεσίας"

δ. Υπ' αριθμ. ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.7323/05.04.2006 Εγκύκλιος του ΥΠΕΣΔΔΑ, "Μεθοδολογία καθορισμού Δεικτών Μέτρησης της Αποτελεσματικότητας και Αποδοτικότητας της Διοίκησης"

ε. Υπ' αριθμ. ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.20260/13.9.2006 Εγκύκλιος του ΥΠΕΣΔΔΑ "Σύνταξη και υποβολή Εκθέσεων Απολογισμού Δράσης και Εκθέσεων Αποτελεσμάτων επιμέρους αξιολογήσεων/μετρήσεων (ν.3230/2004)"

στ. Υπ' αριθμ. ΔΙΠΑ/Φ.4/οικ.5270/01.03.2007 Εγκύκλιος του ΥΠΕΣΔΔΑ, "Ανάπτυξη Συστήματος Στρατηγικής Διοίκησης"

ζ. Υπ' αριθμ. ΔΙΠΑ /Φ.10/οικ. 2813/23.01.2008 Εγκύκλιος του ΥΠΕΣΔΔΑ, "Καθορισμός Δεικτών Μέτρησης Αποτελεσματικότητας και Αποδοτικότητας".

η. Υπ' αριθμ. ΔΙΠΑ /Φ.10/οικ. 26250/30.09.2008 Εγκύκλιος του ΥΠΕΣΔΔΑ, "Επιμόρφωση Υπαλλήλων σε θέματα Στοχοθεσίας, Μέτρησης Αποτελεσματικότητας/Αποδοτικότητας και Κοινού Πλαισίου Αξιολόγησης".

Στρατιωτικά Εγχειρίδια - Κανονισμοί - Δόγματα

α. ΕΕ 181-1 "Διοίκηση και Ηγεσία"

β. ΣΚ 31-20 "Δόγμα Διαμόρφωσης Ηγετών του Στρατού Ξηράς"

Δικτυακοί Τόποι

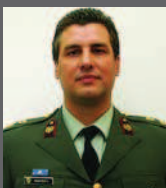
α. www.gsra.gr Διαδρομή: Δημόσια Διοίκηση/Εκσυγχρονισμός/Διεύθυνση Ποιότητας & Αποδοτικότητας

β. www.mod.gr

γ. www.geetha.mil.gr

δ. www.hellenicnavy.gr

ε. www.et.gr

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Τχης (ΤΧ) Σπυρίδων Μαδούρος αποφοίτησε από τη ΣΣΕ το 1995 ως Ανθυπολοχαγός Τεχνικού. Έχει αποφοιτήσει επιτυχώς από όλα τα Σχολεία που προβλέπονται από το βαθμό και την ειδικότητά του. Είναι διπλωματούχος Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Υπολογιστών του ΕΜΠ καθώς και κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στα "Τεχνοοικονομικά Συστήματα". Έχει υπηρετήσει σε διάφορες θέσεις του Τεχνικού Σώματος,

τμηματάρχης του γραφείου προδιαγραφών του ΓΕΣ καθώς και επιτελής στο ΥΠΕΘΑ/ΓΔΑΕΕ με αντικείμενο την κατάρτιση Κύριων Συμβάσεων καθώς και την παρακολούθηση FMS Cases, για θέματα ΠΒ και Αεράμυνας. Είναι παντρεμένος και έχει δύο γιους 13 και 10 ετών.

Εμφάνιση, Αίτια, Εξέλιξη του Θρησκευτικού Φονταμενταλισμού και Επιρροή του στις Διεθνείς Σχέσεις (Παγκοσμιοποίηση - Τρομοκρατία)

Περίληψη Διατριβής του Τχη (ΜΧ) Κωστογλούδη Κωνσταντίνου
(2ο Βραβείο Διατριβής 9ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ)

Εισαγωγή

Λίγα ζητήματα έχουν απασχολήσει τόσο τις διεθνείς σχέσεις στη μεταψυχροπολεμική εποχή και λίγα φαινόμενα έχουν πέσει θύμα τόσων παρανοήσεων, όσο αυτό του θρησκευτικού φονταμενταλισμού. Οι παρανοήσεις αυτές αποτελούν συχνά, προϊόν της αδυναμίας της δυτικής σκέψης και των κοινωνικών της επιστημών να προσεγγίσουν με ειλικρίνεια και ακεραιότητα, φαινόμενα που, ίσως, αντιστρατεύονται την αντίληψη περί προόδου του Διαφωτισμού.

Στο κείμενο που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι αιτίες και οι διάφορες μορφές του φονταμενταλισμού. Στη συνέχεια γίνεται ένας συσχετισμός

του φονταμενταλισμού με την παγκοσμιοποίηση και τη διεθνή τρομοκρατία, ειδικά την τρομοκρατία που πηγάζει από το θρησκευτικό φανατισμό και προτείνονται τρόποι για την αντιμετώπιση της Ισλαμικής Θρησκευτικής Τρομοκρατίας. Τέλος, προτείνεται ένας τρόπος κατευνασμού του φαινομένου του φονταμενταλισμού μέσω του διαθρησκειακού διαλόγου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Α": Θρησκευτικός Φονταμενταλισμός

Εμφάνιση Φονταμενταλισμού

Η προέλευση του όρου: Ο όρος "φονταμενταλισμός" επινοήθηκε το 1920 από τον Αμερικανό ιεροκήρυκα Κέρτις Λη Ρόουζ, για να περιγράψει το κίνημα εναντίον της νεωτερικότητας (μοντερνισμού) που είχε αναπτυχθεί στους κόλπους του αμερικανικού προτεσταντισμού από τα τέλη του 19ου αιώνα. Ο Κέρτις Λη Ρόουζ είχε εμπνευστεί τον όρο από μία σειρά φυλλαδίων με τον τίτλο "Τα θεμέλια της Πίστης" (Fundamentals of the faith), τα οποία είχαν αρχίσει να εκδίδουν δέκα χρόνια νωρίτερα οι Πρεσβυτεριανοί του Πρίνστον.

Τα χαρακτηριστικά του φονταμενταλισμού: Οι περισσότεροι φονταμενταλιστές πιστεύουν στην απόλυτη και κατά γράμμα προσήλωση στα δόγματα της θρησκείας τους, που απορρέουν από τα ιερά κείμενα. Κατά την άποψή τους, το κείμενο είναι θεόπνευστο, τέλειο και αλάθητο. Γι' αυτό συχνά επιδιώκουν να επιβληθούν στην κοινωνία νόμοι και αρχές σύμφωνες μ' αυτό το κείμενο.

Τα αίτια του φονταμενταλισμού: Μία από τις σημαντικότερες απειλές κατά της θρησκείας σήμερα, που αποτελεί και έναν κύριο λόγο για την έξαρση του φονταμενταλισμού παγκοσμίως, είναι η κοσμικότητα¹ της κοινωνίας (η χειραφέτηση, δηλαδή, της κοινωνίας από τη θρησκευτική εξουσία). Κάποιοι άνθρωποι, που με δυσaráσκεια έβλεπαν την κοινωνία τους να απομακρύνεται από τις παραδοσιακές θρησκευτικές αξίες, σχημάτισαν φονταμενταλιστικά κινήματα, για να αντιδράσουν στο φαινόμενο αυτό. Όμως, ενώ ο φονταμενταλισμός γεννήθηκε μέσα σε αυστηρά θρησκευτικό πεδίο, πολύ γρήγορα μεταπήδησε στο πολιτικό πεδίο και σε κοσμικά ζητήματα όπως οι σχέσεις κράτους - κοινωνίας.

Υπάρχουν όμως και πιο πρακτικοί, αλλά πολύ σημαντικοί παράγοντες που οδήγησαν στην ανάπτυξη του φονταμενταλισμού, όπως η αποικιοκρατία και ο δυτικός ιμπεριαλισμός. Στις δεκαετίες 1950-60, σαν "αλυσιδωτή αντίδραση", οι χώρες της Μέσης Ανατολής και της αφρικανικής Μεσογείου επαναστατούν και κερδίζουν την ανεξαρτησία τους από τους αποικιοκράτες (Αγγλους, Γάλλους κλπ). Η ιδεολογία του παναραβισμού, ενσαρκωμένη στο πρόσωπο ηρωικών και φιλόδοξων

ηγετών, όπως ο Αμπντέλ Νάσερ της Αιγύπτου, απέτυχε να ανατρέψει την de facto κατάσταση εις βάρος του αραβικού στοιχείου. Η πολύπλευρη εξάρτησή τους από την αμερικανική αγορά, οδήγησε τα αραβικά κράτη να υποταχθούν στην νεο-αποικιακή αμερικανική κυριαρχία. Έτσι, έγινε όλο και πιο επείγον το αίτημα μιας εθνικής ανασύνταξης κι ενός εθνικού επαναπροσδιορισμού. Ένα πρόσφορο μέσο ήταν η επιστροφή στην παράδοση και μια σημαντική παράμετρος αυτής της παράδοσης είναι βέβαια η θρησκεία. Σε μία τέτοιας κλίμακας γενίκευση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο φονταμενταλισμός είναι ένας καθυστερημένος εθνικισμός.

Μορφές Φονταμενταλισμού

Εβραϊκός Φονταμενταλισμός: Μία από τις κύριες θέσεις του κινήματος των εβραίων φονταμενταλιστών ήταν η πίστη ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε αποκλειστικά για τους Εβραίους και ότι όλοι οι μη Εβραίοι είχαν "σατανικές ψυχές". Ο ραβίνος Κουκ ο Πρεσβύτερος, ο πατέρας του θρησκευτικού σιωνισμού, είχε πει χαρακτηριστικά: "Η διαφορά ανάμεσα σε μια εβραϊκή ψυχή και στις ψυχές των μη Εβραίων, είναι μεγαλύτερη από τη διαφορά μιας ανθρώπινης ψυχής από τις ψυχές των ζώων"².

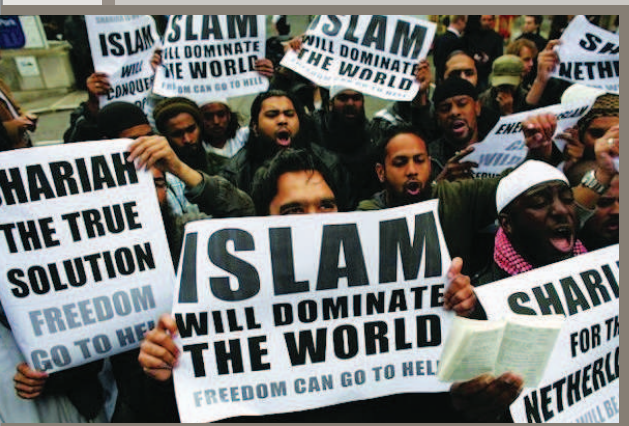
Ο Χριστιανικός Φονταμενταλισμός στον Προτεσταντισμό: Οι πρώτες δύο δεκαετίες του 20ού αιώνα σφραγίστηκαν από την επικράτηση φιλελεύθερων και αναθεωρητικών τάσεων στους κόλπους του δυτικού Χριστιανισμού. Ως αντίδραση

1. Με τη στενή του όρου έννοια, η κοσμικότητα είναι θεσμική και σηματοδοτεί τον χωρισμό κράτους και Εκκλησίας. Ευρύτερα, με τον όρο κοσμικότητα σηματοδοτείται η ένταση του θρησκευτικού αισθήματος μιας κοινωνίας.

2. Alex Woolf, "Φονταμενταλισμός", Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2004, σελ. 47.

σ' αυτές τις τάσεις εμφανίστηκε μια ομάδα θεολόγων και κληρικών από διάφορα μεγάλα προτεσταντικά κέντρα των ΗΠΑ, η οποία αποφάσισε να επαναφέρει τα θεμελιώδη δόγματα του Χριστιανισμού. Με τον καιρό, γύρω από το αμερικανικό φονταμενταλιστικό κίνημα συσπειρώθηκαν όλες οι δυνάμεις της συντήρησης και της αντίδρασης, υπερτονίστηκε η υπεροχή της λευκής φυλής και διώχθηκαν οι κοινωνικές και φυλετικές μειονότητες³.

Φονταμενταλισμός στον Καθολικισμό και την Ορθοδοξία: Ορισμένοι δυτικοί θεολόγοι διατείνονται ότι οι πιο σημαντικές φονταμενταλιστικές κρίσεις στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία συνδέονται αρχικά με τη διαμαρτύρηση του Λούθηρου, αργότερα με την απόσχιση των Παλαιοκαθολικών⁴ και τελευταία, μετά την Β' Βατικανή Σύνοδο (Ρώμη 1962-65), με την απομάκρυνση και καταδίκη του Επισκόπου Lefebvre⁵. Αντίστοιχα, στην Ορθόδοξη Ελληνική Εκκλησία φονταμενταλιστική κρίση χαρακτηρίζεται η διαφοροποίηση των Παλαιοημερολογιτών, ενώ σοβαρότερες αποκλίσεις εντοπίζονται στην κρίση της Ρωσικής Εκκλησίας, με το σχίσμα των "Παλαιών Πιστών"⁶.

Ισλαμικός Φονταμενταλισμός: Οι ισλαμιστές, οι φονταμελιστές του Ισλάμ, επιθυμούν να επιστρέψουν στην αυθεντική μορφή της θρησκείας τους, στη μορφή δηλαδή που αυτή είχε στο ξεκίνημά της, ερμηνεύουν κατά γράμμα το Κοράνιο και θέλουν να επιβάλουν το νόμο του, τη Σαρία, στις ισλαμικές κοινωνίες. Τα φονταμενταλιστικά ισλαμιστικά ρεύματα εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες, με χαρακτηριστικότερη, την πίστη τους στη διαφθορά των κοινωνιών Δυτικού τύπου.

Ινδουιστικός Φονταμενταλισμός:

Ως φονταμενταλιστές στον ινδουισμό, χαρακτηρίζονται όσοι δείχνουν μικρότερη ανοχή προς τις άλλες θρησκείες. Ο ινδουιστικός φονταμενταλισμός γνώρισε έξαρση στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Τότε πολλοί ινδουιστές αντέδρασαν στην πολιτική της εκκοσμίκευσης που ακολουθούσαν οι ινδικές κυβερνήσεις για την υπεράσπιση των θρησκευτικών μειονοτήτων και έθεσαν ως στόχο τους τη δημιουργία ενός γνήσιου ινδουιστικού έθνους.

3. Ακραία περίπτωση η εμφάνιση της οργάνωσης Κου Κλουξ Κλαν στις ΗΠΑ το 1915.

4. Η Παλαιοκαθολική Εκκλησία αποτελεί κοινότητα χριστιανικών εκκλησιών, οι οποίες αποσχίστηκαν από την Καθολική Εκκλησία στη δεκαετία του 1870 εξαιτίας της καθιέρωσης του δόγματος του αλάθητου του Πάπα, από την Α' Βατικανή Σύνοδο.

5. Το 1970 ο Αρχιεπίσκοπος Marcel Lefebvre ίδρυσε την "Κοινωνία του Αγίου Πίου, μία διεθνή παραδοσιοκρατική οργάνωση, για να εκφράσει την αντίθεσή του με τη Β' Βατικανή Σύνοδο, την οποία χαρακτήρισε ως προϊόν συνωμοσίας των σιωνιστών και των κομμουνιστών. Ο Lefebvre αφορίστηκε το 1988, όταν χειροτόνησε τρεις επισκόπους χωρίς την έγκριση της Αγίας Έδρας. (Jean-Pierre Moisset, "Ιστορία του Καθολικισμού", Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2011, σελ. 466).

6. Οι Παλαιοί Πιστοί διαχωρίστηκαν μετά το 1666-1667 από την επίσημη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία, ως διαμαρτυρία ενάντια στις εκκλησιαστικές μεταρρυθμίσεις που εισήγαγε ο Πατριάρχης Νίκων.

Βουδιστικός Φονταμενταλισμός: Ο βουδισμός είναι θρησκεία που χαρακτηρίζεται από πραότητα και διδάσκει την καλοσύνη και την ευσπλαχνία προς τους συνανθρώπους. Ωστόσο, στον 20ό αιώνα εμφανίστηκε μια πολύ αυστηρή μορφή του βουδισμού, που αναπτύχθηκε κυρίως στο Μπουτάν των ανατολικών Ιμαλαΐων και στη Σρι Λάνκα, η οποία επιδίωκε την ενίσχυση της εξουσίας των πολιτικών καθεστώτων και την ενδυνάμωση της εθνικής ταυτότητας.

Σιχικός Φονταμενταλισμός: Ο σιχικός φονταμενταλισμός παρουσιάστηκε το 1981 κυρίως ως αντίδραση στις επιθέσεις που δέχτηκε η σιχική κοινότητα στην Ινδία. Το κίνημα καθοδηγούσε ο Μπιντρανουάλε (Jarnail Singh Bhindranwale), ένας σιχ ιερέας, ο οποίος ασκούσε πιέσεις στην ινδική κυβέρνηση για τη δημιουργία ανεξάρτητου σιχικού κράτους. Ο Μπιντρανουάλε δικαιολόγησε τη χρήση βίας λέγοντας: "Για έναν σιχ είναι αμαρτία να έχει στην κατοχή του όπλο και να σκοτώσει κάποιον - είναι όμως ακόμα μεγαλύτερη αμαρτία να έχει όπλο και να μην αποζητά δικαιοσύνη".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Β": Ισλαμικός Φονταμενταλισμός - Παγκόσμια Απειλή

Η σημερινή ισλαμοφοβική αντίληψη, κατά κύριο λόγο του Δυτικού Κόσμου, συνδέει το Ισλάμ με την έλλειψη ηθικών αξιών, πολιτισμού και κουλτούρας, με μια θρησκεία φανατικών που διέπονται από αντιδυτικά αισθήματα. Μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, πολλαπλασιάστηκαν οι "αναλύσεις" που εξηγούν την τρομοκρατία ως ισλαμική, σύμφωνα με τις οποίες το Ισλάμ παράγει τρομοκρατία, επειδή δήθεν υπάρχει κάτι το ιδιαίτερο στα ιερά του κείμενα ή στον ισλαμικό πολιτισμό εν γένει που επιδοκιμάζει τη βία ακόμα και εναντίον αθώων αμάχων⁷.

Ο Ισλαμικός Φονταμενταλισμός Σήμερα:

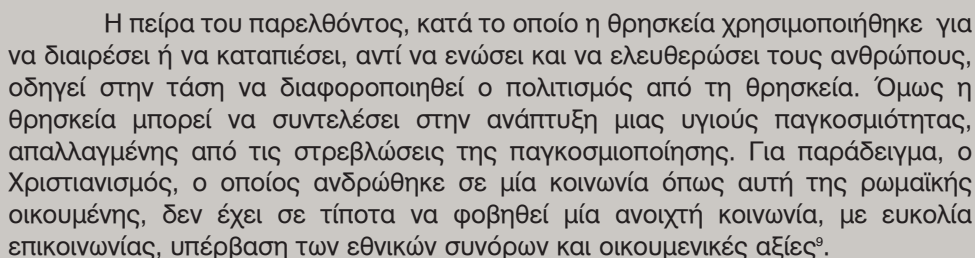
Η έξαρση της σύγχρονης ισλαμικής μαχητικότητας κρύβει αίτια όπως οι πολιτικές και οικονομικές αποτυχίες των αραβικών κυβερνήσεων στη μετα-αποικιακή περίοδο, το παλαιστινιακό ζήτημα, αλλά και τα εριστικά κείμενα που προτρέπουν σε ενεργό δράση, γραμμένα από φανατικούς ισλαμιστές όπως ο Σαγιέντ Κουτμπ. Από το 1979, ο ισλαμικός φονταμενταλισμός αποτελεί σημαντικό παράγοντα εξελίξεων σ' ολόκληρο τον κόσμο. Το Ισλάμ, ωστόσο, είναι μια ειρηνική θρησκεία. Οργανώσεις όπως η Μουσουλμανική Αδελφότητα, παρότι στο παρελθόν είχαν αναμειχθεί με την τρομοκρατία, προσπαθούν τώρα να επιτύχουν τους σκοπούς τους, αποκτώντας πολιτική δύναμη με τη συμμετοχή τους σε δημοκρατικές διαδικασίες ή με κοινωνικές επαναστάσεις στο πλαίσιο κινήματων όπως η "Αραβική Άνοιξη". Πρόσφατο παράδειγμα η Αίγυπτος, όπου μετά την πτώση του καθεστώτος Μουμπάρακ, η Μουσουλμανική Αδελφότητα επιδιώκει τη συμμετοχή της στην εξουσία. Παρ' όλα αυτά, στη αντίληψη των Δυτικών, ο ισλαμικός φονταμενταλισμός συνδέεται στενά και εξισώνεται, λανθασμένα, με την

7. Alex Woolf, "Φονταμενταλισμός", Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2004, σελ. 54.

8. Charles W. Kegley, Jr. "The New Global Terrorism, Characteristics, Causes, Controls - Bernard Lewis, The Roots of Muslim Rage", Prentice Hall, New Jersey 2003, σελ. 192.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Γ": Φονταμενταλισμός και Παγκοσμιοποίηση

Η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης όμως δε φαίνεται να είναι άσχετη και με τις εκδηλώσεις φονταμενταλισμού που παρατηρούνται τόσο στο Ισλάμ όσο και σε άλλες θρησκείες. Για τον κόσμο του Ισλάμ, η αντίσταση στην παγκοσμιοποίηση ταυτίζεται με την αντίσταση ενάντια στον δυτικό ιμπεριαλισμό, που κατά καιρούς έχει συντρίψει και τραυματίσει ανεπανόρθωτα όχι μόνο τα εθνικά όνειρα των αραβικών λαών, αλλά και την ίδια την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και υπόστασή τους.

Στον παγκοσμιοποιημένο μας κόσμο, υπό την ισχυρότατη ώθηση οικονομικών, τεχνολογικών, πολιτιστικών αλλά και κοινωνικοπολιτικών αλλαγών, όλο και περισσότερο υπερβαίνονται τα σύνορα και οι τοπικοί διαχωρισμοί και υποχωρούν οι τοπικές και εθνικές παραδόσεις προς όφελος του κοσμοπολιτισμού. Αυτή η απώλεια όμως της παράδοσης, της θρησκευτικής και εθνικής ταυτότητας, θεωρήθηκε από πολλούς ως μία αιτία της ανόδου και της διάδοσης του φονταμενταλισμού.

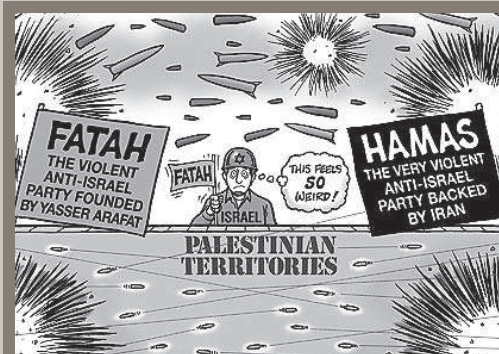
Αποτελεί ωστόσο, αιρετική άποψη του γράφοντος, ότι η πνευματική ηγεσία όλων των θρησκειών, οφείλει να αξιοποιηθεί για την προβολή της σημασίας της

9. Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος, "Ισλάμ και Φονταμενταλισμός - Ορθοδοξία και Παγκοσμιοποίηση", Εκδόσεις ΙΝΔΙΚΤΟΣ, Αθήνα 2004, σελ. 36.

ειρηνικής συνύπαρξης των λαών, μίας έννοιας που ενυπάρχει στα θετικά γονίδια όλων των δογμάτων, όχι μόνο σε τοπικό πλαίσιο, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, αφού η προοπτική της παγκοσμιοποίησης, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε αξιολόγησή της, αποτελεί μία νέα πραγματικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Δ": Φονταμενταλισμός και Τρομοκρατία

Η τρομοκρατία με αποκλειστικά θρησκευτικά κίνητρα είναι δύσκολο να εντοπιστεί, καθώς συνήθως η θρησκευτική "βάση" συνδυάζεται με κίνητρα ρατσιστικά, αντικυβερνητικά ή ακόμη και πολιτικά. Ένα γεγονός θρησκευτικής τρομοκρατίας μπορεί να θεωρηθεί η δολοφονία του πρωθυπουργού του Ισραήλ Γιτζάκ Ράμπιν (Νοέμβριος 1995) από ένα φανατικό Εβραίο, τον Γιγκάλ Αμίρ, ο οποίος μετά τη σύλληψή του δήλωσε ότι έδρασε μόνος του με βάση εντολές απ' το Θεό¹⁰. Άλλο παράδειγμα

είναι οι επιθέσεις της Αλ Κάιντα ή οι επιθέσεις Παλαιστίνιων Καμικάζι (Ταξιαρχίες των Μαρτύρων του Αλ Άκσα)¹¹ στο Ισραήλ, οι οποίες έχουν βέβαια κι άλλα κίνητρα (π.χ. απελευθέρωση της Παλαιστίνης), σαφέστατα όμως έχουν θρησκευτική βάση, καθώς όπως ισχυρίζονται αντλούν τη δύναμή τους από τον Αλλάχ. Άλλο παράδειγμα είναι η δράση του Ιρλανδικού Δημοκρατικού Στρατού (Irish Republican Army - IRA)¹², ο οποίος επιδίωκε καθαρά πολιτικούς στόχους, αλλά ο αγώνας του είχε και θρησκευτική χροιά. Επίσης, θρησκευτική τρομοκρατία μπορεί να θεωρηθεί, κατά μία έννοια, η βομβιστική επίθεση στο Alfred P. Murrah Federal Building, στο κέντρο της Οκλαχόμα την 19 Απρ 1995, καθώς ο δράστης Τίμοθι ΜακΒέι (Timothy McVeigh) ασπαζόταν τις ιδέες μίας χριστιανικής αίρεσης, της "Χριστιανικής Ταυτότητας" (Christian Identity)¹³, η οποία είχε παραπλήσια ιδεολογία με την Κου Κλουξ Κλαν. Τέλος, άλλη μία περίπτωση, είναι αυτή της ιαπωνικής θρησκευτικής οργάνωσης "Υψιστη Αλήθεια" (Aum-Shinrikyo) του Σόκο Ασαχάρα, που διέσπειρε το αέριο Σαρίν στο μετρό του Τόκιο στις 20 Μαρτίου 1995¹⁴.

Κορυφαίο γεγονός αυτής της δράσης ήταν ασφαλώς η επίθεση, που κατά τα φαινόμενα, οργανώθηκε και εκτελέστηκε από την Αλ Κάιντα, την οργάνωση του

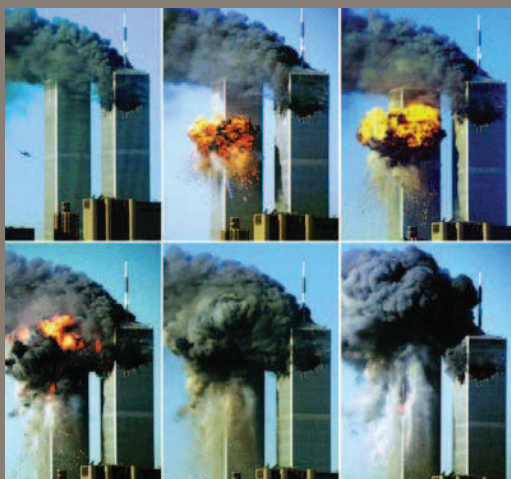
10. Mark Juergensmeyer, "Terror in the mind of God", University of California Press, Los Angeles 2003, σελ. 45 & Alex Woolf, "Φονταμενταλισμός", Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2004, σελ. 48.

11. Την 17 Φεβ 2002, δύο παλαιστίνιοι καμικάζι, προσπάθησαν χωρίς επιτυχία να εισέλθουν σε βάση του ισραηλινού στρατού στην πόλη Χαντέρα. Οι καμικάζι ήταν μέλη της οργάνωσης "οι Ταξιαρχίες των Μαρτύρων του Αλ Ακσά", μια ένοπλη ομάδα που πρόσκειται στην Φατάχ.

12. Παραστρατιωτική οργάνωση, ρωμαιοκαθολικών θρησκευτικών πεποιθήσεων. Ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 1919 και επιδίωκε την ανεξαρτησία της Βορείου Ιρλανδίας από το Βρετανικό ζυγό.

13. Mark Juergensmeyer, "Terror in the mind of God", University of California Press, Los Angeles 2003, σελ. 31.

14. Mark Juergensmeyer, "Terror in the mind of God", University of California Press, Los Angeles 2003, σελ. 106.

Σαουδάραβα πολυεκατομμυριούχου Οσάμα Μπιν Λάντεν, στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου (World Trade Center) στη Ν. Υόρκη και στο αμερικανικό Πεντάγωνο στην Ουάσινγκτον, στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001.

Ο πρώτος ορισμός που δόθηκε στη δημοσιότητα από ειδική κυβερνητική επιτροπή των ΗΠΑ ανάλυσης του φαινομένου της τρομοκρατίας προβλέπει ότι η τρομοκρατία είναι ουσιαστικά μια τακτική, μια μορφή πολιτικού πολέμου που έχει ως σκοπό να επιτύχει πολιτικά αποτελέσματα. Ένας άλλος ορισμός που χρησιμοποιεί το υπουργείο Εξωτερικών των

ΗΠΑ αναφέρει: Ο όρος τρομοκρατία σημαίνει προυπολογισμένη βία με πολιτικά πιστεύω, που σκοπό έχει επιθέσεις κατά άμαχων πολιτών ή άλλων στόχων εκ μέρους παρανόμων και συνωμοτικών ομάδων οι οποίες επιδιώκουν να επηρεάσουν ένα κοινό. Τέλος ένας τρίτος ορισμός δίνεται από το FBI: Τρομοκρατία είναι η παράνομη άσκηση βίας κατά ατόμων ή περιουσίας με σκοπό τη διάβρωση ή φθορά μιας κυβέρνησης, αμάχου πληθυσμού ή τμημάτων τους με στόχο την ανάπτυξη πολιτικών και κοινωνικών σκοπών. Λόγω κυρίως της ενοπλής δράσης των Βορειοϊρλανδών μέσω του IRA και τις ακρότητες του Βρετανικού στρατού κατοχής τον Μάρτιο του 2000, η Αγγλική κυβέρνηση προώθησε έναν νέο αντιτρομοκρατικό νόμο με μια νέα προσέγγιση, καθώς θεωρεί ότι τρομοκρατία είναι: ... η απειλή ή η χρήση βίας για λόγους προώθησης πολιτικής, θρησκευτικής ή ιδεολογικής υπόθεσης, καθώς και οι βίαιες ενέργειες κατά ατόμων ή περιουσιών, ιδιωτικών ή δημοσίων¹⁵.

Παρατηρούμε ότι μόνο οι Βρετανοί αναφέρουν τη λέξη "θρησκευτική" κι αυτό εξαιτίας της ιδιαιτερότητας του IRA. Οι ΗΠΑ σε κανέναν από τους ορισμούς που χρησιμοποιούν δεν αναφέρουν λέξεις όπως θρησκεία, θρησκευτικός, φονταμενταλισμός, Ισλάμ κλπ. Παρόλο που επιδιώκουν να πείσουν την διεθνή κοινή γνώμη ότι βρίσκονται σε πόλεμο με τον ισλαμικό φονταμενταλισμό, τον οποίο ταυτίζουν με τη διεθνή τρομοκρατία, στην ακαδημαϊκή τους προσέγγιση θεωρούν την τρομοκρατία ως φαινόμενο με καθαρά πολιτικές αιτίες και διαστάσεις. Η ειρωνία είναι πως μάλλον έχουν δίκιο.

Ισλάμ και Τρομοκρατία

Μεταξύ των μουσουλμάνων δεν υπάρχει μια ενιαία στάση έναντι της τρομοκρατίας. Μια μεγάλη ομάδα υποστηρίζει την άποψη, ότι οι πράξεις αυτές ανταποκρίνονται στην εντολή του τζιχάντ. Υπάρχουν, ασφαλώς, κορανικά εδάφια που παροτρύνουν σε μαχητική σύγκρουση με τους άπιστους. Διακεκριμένοι Μουσουλμάνοι στοχαστές πάντως, καταδικάζουν τη μέθοδο της τρομοκρατίας και τονίζουν ότι

15. Μαίρη Μπόση, "Περί του Ορισμού της Τρομοκρατίας", Εκδόσεις Τραυλός, Αθήνα 2000, σελ. 73-82.

αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως τζιχάντ¹⁶. Ταυτόχρονα όμως ζητούν επίμονα να καταδικαστεί και η τρομοκρατία που ασκείται από μη μουσουλμάνους με διάφορες μεθόδους σε άλλα μέτωπα (π.χ. στη Γάζα). Ιδιαίτερα επιμένουν για τη λύση του παλαιστινιακού προβλήματος.

Ο δυτικός κόσμος κυριαρχείται σε μεγάλο βαθμό από μεγάλη άγνοια για τους Μουσουλμάνους, τις παραδόσεις τους, τον τρόπο ζωής τους και, κυρίως, τις αντιλήψεις τους για τα φαινόμενα των διεθνών σχέσεων. Ακόμη και οι ακραίες μορφές βίας των ισλαμιστών, δε δικαιολογούνται με την ίδια ερμηνεία που δίνεται σε πολλές παρόμοιες μορφές βίας, που εκδηλώνονται στον δυτικό κόσμο. Αυτό υποδηλώνει βαθιά άγνοια του ενός πολιτισμού ως προς τον άλλο, ηθελημένη ή τυχαία. Έτσι, ο δυτικός κόσμος δεν μπόρεσε, δεν μπορεί ή δε θέλει να ξεχωρίσει μεταξύ τους τις διάφορες μουσουλμανικές ή ισλαμικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στη Μέση Ανατολή, χαρακτηρίζοντας αυτές συλλήβδην "τρομοκρατικές" ή "εξτρεμιστικές". Αντιπροσωπευτικές τέτοιες οργανώσεις, είναι οι παρακάτω:

Χεζμπολάχ (Hizbullah, "Το Κόμμα του Θεού"): Δημιουργήθηκε ως μια ριζοσπαστική πρωτοβουλία τις παραμονές της ισραηλινής εισβολής στο Λίβανο το 1982. Επιδόθηκε σε αντάρτικες επιθέσεις, κρατήσεις ομήρων και τρομοκρατικές ενέργειες εναντίον της Δυτικής εμπλοκής στη Μέση Ανατολή καθώς και εναντίον κρατών ή προσώπων της περιοχής που θεωρούσε υποστηρικτές των δυτικών συμφερόντων. Έχει αμφισβητηθεί το κατά πόσον μπορούν να ονομαστούν ή όχι αυτές οι επιθέσεις τρομοκρατικές, από τη στιγμή μάλιστα που αποτελούσαν απαντήσεις σε επίθεση, με συγκεκριμένο στόχο και δηλωμένο εχθρό. Για του λόγου το αληθές, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν κατατάσσει την Χεζμπολάχ στη λίστα με τις τρομοκρατικές οργανώσεις, ενώ η τελευταία αποτελεί μέρος της κυβέρνησης του Λιβάνου, από τις 13 Ιουνίου 2011.

Μουσουλμανική Αδελφότητα: Η Μουσουλμανική Αδελφότητα είναι ένα μεταρρυθμιστικό Ισλαμικό κίνημα το οποίο ιδρύθηκε στην Αίγυπτο το 1928 από τον Χασάν αλ-Μπάνα. Η προσπάθεια των "Αδελφών", εστιάστηκε στην κρίση ταυτότητας των Μουσουλμάνων, που ήταν αποτέλεσμα της αποικιοκρατίας και στη στροφή στο παρελθόν για την αποκάλυψη του χαμένου τους εαυτού. Μετά την ήττα των αραβικών κρατών στον πόλεμο του 1967, το ριζοσπαστικό Ισλάμ άρχισε να ελκύει πολλούς Άραβες, κυρίως εκφραζόμενο μέσω του ιδεολογικού ρεύματος της Μουσουλμανικής Αδελφότητας.

Χαμάς (Hamas): "Κίνημα Ισλαμικής Αντίστασης". Δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1980 ως ισλαμική οργάνωση κοινωνικής πρόνοιας στη Λωρίδα της Γάζας και ως εκ τούτου επετράπη και ενθαρρύνθηκε αρχικά από την ισραηλινή στρατιωτική

16. Ο πρώην μεγάλος μωφτής της Αιγύπτου Μουχάμαντ Σαγιέντ Τανταούι, διευθυντής του Αλ Άζχαρ, το Μάρτιο του 1996 καταδίκασε έντονα τους δράστες τρομοκρατικών πράξεων. Αρνείται να θεωρούνται οι καμικάζι μάρτυρες αν σκοτώνουν αθώους, γυναίκες και παιδιά.

διοίκηση που την έβλεπε ως μια εναλλακτική στην PLO¹⁷. Η Χαμάς είναι η πλέον πολυάριθμη, η καλύτερα οργανωμένη και η λιγότερο φανατική από θρησκευτική άποψη σε σύγκριση με τις υπόλοιπες. Έγινε γρήγορα πολύ δραστήρια στη μάχη ενάντια στην ισραηλινή κατοχή μεγάλου μέρους των παλαιστινιακών εδαφών. Κατατάσσεται στη λίστα των τρομοκρατικών οργανώσεων από πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Φατάχ (Fatah): Δημιουργήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1950 από τον Γιάσερ Αραφάτ (Yasser Arafat). Η οργάνωση αυτή αποτελεί τον στρατιωτικό κορμό της PLO. Μεταξύ των άλλων στοιχείων που τη διακρίνουν από τις άλλες παλαιστινιακές οργανώσεις, είναι ο αμιγώς παλαιστινιακός της χαρακτήρας. Αποτελεί το σύμβολο του παλαιστινιακού αγώνα. Από τους κόλπους της Φατάχ, γεννήθηκε ο "Μαύρος Σεπτέμβρης"¹⁸, ο οποίος προκάλεσε διεθνές σοκ με την ομηρία και την εν ψυχρώ δολοφονία εννέα Ισραηλινών αθλητών κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μονάχου το 1972.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Ε": Αντιμετώπιση της Ισλαμικής Θρησκευτικής Τρομοκρατίας

Οι τρομοκρατικές ενέργειες που προέρχονται από θρησκευτικές εξτρεμιστικές ομάδες, έχουν το "άρωμα" διαφόρων θρησκειών. Ωστόσο, στα υπόλοιπα δόγματα, πλην του Ισλάμ, είναι κατά βάση μεμονωμένες, πολύ πιο σπάνιες και έχουν κυρίως πολιτική χροιά. Αντίθετα, οι ενέργειες αυτές που προέρχονται από ριζοσπαστικές ισλαμιστικές ομάδες, είναι μαζικές, πιο οργανωμένες και χαρακτηρίζονται από έντονα θρησκευτικά κίνητρα, σε τέτοιο βαθμό μάλιστα, που να θεωρείται σήμερα στη Δύση, ότι το Ισλάμ έχει κηρύξει Ιερό Πόλεμο εναντίον των "απίστων". Εξηγήσαμε βέβαια παραπάνω, για ποιους λόγους δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Δεν μπορούμε όμως να αρνηθούμε, πως η τρομοκρατία που έχει τις ιδεολογικές της ρίζες στον ισλαμικό φονταμενταλισμό, δεν αποτελεί απειλή για τη διεθνή ασφάλεια, ανεξάρτητα από τα συμφέροντα που υπηρετεί. Σε συλλογικό επίπεδο λοιπόν, εκεί θα πρέπει να στραφούν οι προσπάθειες του δυτικού κόσμου.

Σήμερα το Ισλάμ έχει μια αυξανόμενη παρουσία στο δυτικό κόσμο. Υπάρχουν περίπου είκοσι εκατομμύρια μουσουλμάνοι στην Ευρώπη, Ασιάτες και Αφρικανοί, Άραβες και Τούρκοι, που καλύπτουν όλο το φάσμα πιθανών θρησκευτικών στάσεων, από την αδιαφορία μέχρι τον φανατισμό. Ποικίλλει επίσης ο βαθμός ενσωμάτωσής τους, που εξαρτάται από παράγοντες αντικειμενικούς, όπως η γενιά ή το επάγγελμα, και υποκειμενικούς, όπως η προσωπική

17. Η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης γνωστή διεθνώς ως PLO (Palestine Liberation Organization), ιδρύθηκε το 1964 από τον Αραβικό Σύνδεσμο, με σκοπό να ενώσει τις διάφορες παλαιστινιακές ομάδες αντίστασης ενάντια στην ισραηλινή κατοχή της αραβικής Παλαιστίνης. Το 1969, πρόεδρος της PLO εκλέχτηκε ο Γιάσερ Αραφάτ.

18. Ο "Μαύρος Σεπτέμβρης" γεννήθηκε μετά την έξωση των Παλαιστινίων προσφύγων από την Ιορδανία τον Σεπτέμβριο του 1970.

επιθυμία για συγχώνευση με το περιβάλλον ή, αντίθετα, για τη διατήρηση μιας ισχυρής πολιτιστικής ταυτότητας. Οι Μουσουλμάνοι στη Δύση πρέπει να προσπαθήσουν να προσαρμοστούν στους κανόνες της κοινωνίας στην οποία ζουν και οι μη μουσουλμανικές πλειονότητες πρέπει επίσης να αποδεχτούν και να προσαρμοστούν στην παρουσία των Μουσουλμάνων ανάμεσά τους.

Η σχέση ανάμεσα στην ενσωμάτωση των Μουσουλμάνων στις δυτικές κοινωνίες και τον ισλαμισμό ή τον επαναστατικό φονταμενταλισμό, είναι προφανής. Η αποτυχία της Δύσης να ενσωματώσει, δηλαδή να δώσει περιεχόμενο στην υπηκοότητα εκατομμυρίων αποξενωμένων πολιτών, γεννά αναγκαστικά δυσaréσκεια και διαιρεί την κοινωνία. Η ενσωμάτωση φυσικά, απαιτεί ομοφωνία και των δύο πλευρών. Απαιτεί την αποδοχή από κοινού, αξιών και αρχών που να εξασφαλίζουν την ειρηνική συνύπαρξη, αξιών οικουμενικών και όχι "δυτικών" ή μη. Απαιτεί αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας. Εξάλλου, η ανάμειξη και ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων μεταξύ ομάδων, κοινοτήτων, εθνών, όχι μόνο είναι επιθυμητή γιατί εμπλουτίζει όλες τις πλευρές, αλλά αποτελεί και πραγματικότητα αιώνων. Κανένας πολιτισμός δεν δημιουργήθηκε από παρθενογένεση!

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η καλύτερη μέθοδος αντιμετώπισης των προβλημάτων. Οι μετριοπαθείς Μουσουλμάνοι θα υπερσχύσουν τελικά των εξτρεμιστών. Οι Μουσουλμάνοι σέβονται τους νόμους, το νόμο του Θεού και των ανθρώπων, σε περιόδους ειρήνης και πολέμου. Τον ίδιο σεβασμό έχουν και για τη δικαιοσύνη και πιστεύουν ότι πρόκειται για βιοτική ανάγκη που πρέπει να διέπει τις ανθρώπινες πράξεις. Αυτές οι αξίες του Ισλάμ είναι απόλυτα συμβατές με τις αξίες που αναδύθηκαν μέσα από τον ευρωπαϊκό Διαφωτισμό και αποτελούν τα θεμέλια του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τις παραπάνω σκέψεις είναι ότι η στρατηγική αντιμετώπισης των φανατικών πρέπει να είναι διμέτωπη: έμπρακτη αποφασιστική δράση εναντίον της τρομοκρατίας και παράλληλη κινητοποίηση στο πολιτικό επίπεδο για την επίλυση των προβλημάτων που χρησιμοποιούν ως πρόσχημα οι τρομοκράτες. Το μεγαλύτερο πρόβλημα, ίσως, βρίσκεται στην πρόκληση να ορίσουμε ξεκάθαρα το τι σημαίνει τρομοκρατία με έναν τέτοιο τρόπο που να διασφαλίσουμε στη συνέχεια τη συμφωνία για γενική συγκεντρωτική δράση. Σε ομιλία του στο Sharm El Sheikh το 1996, ο πρώην βασιλιάς της Ιορδανίας, Χουσεΐν, είπε λόγια που αρμόζουν εξαιρετικά στις σημερινές περιστάσεις: *"Για να εξαλείψουμε την τρομοκρατία, πρέπει να καθιερώσουμε ένα διεθνή μηχανισμό για συνεργασία και αλληλοκατανόηση. Πρέπει αυτός ο μηχανισμός να περιλαμβάνει όλες τις χώρες, ώστε καμία να μη θεωρεί τον εαυτό της παρία, ...για το καλό της κοινής ασφάλειας και του ανθρωπισμού"*¹⁹. Αυτή η απαίτηση θα πρέπει να αφυπνίσει συνειδήσεις και να ανοίξει συζήτηση, όχι μόνο μεταξύ των ανησυχούντων πολιτών, αλλά και των εφesuχαζόντων πολιτικών. Πριν είναι πολύ αργά.

19. Ελ Χασάν Μπιν Ταλάλ, "Το Διεθνές Δίκαιο είναι δέσμιο της πολιτικής θέλησης", Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Αφιέρωμα, 29 Ιαν 2002.

Σύνοψη - Συμπεράσματα

Είναι αλήθεια ότι η μουσουλμανική θρησκεία από τη γέννησή της είχε έντονο κοσμικό προσανατολισμό, αφού ο ιδρυτής της, Μωάμεθ, δεν ήταν μόνο προφήτης, αλλά και πολιτικός ηγέτης της αναπτυσσόμενης μουσουλμανικής κοινότητας. Σε αυτό, το Ισλάμ διαφέρει από τον Χριστιανισμό, αφού ο Χριστός ουδέποτε άσκησε πολιτική εξουσία. Προσομοιάζει, ωστόσο, με τον Ιουδαϊσμό, ο οποίος αναγνωρίζει το Νόμο ως ρυθμιστή της ανθρώπινης καθημερινότητας. Οι ομοιότητες όμως, είναι πολύ περισσότερες από τις διαφορές, αφού και οι τρεις θρησκείες εκκινούν από μία κοινή αβρααμική παράδοση, η οποία αναπτύχθηκε σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, αυτή της Μέσης Ανατολής. Επομένως, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον μας στις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες όπου κυρίως παρατηρείται το φαινόμενο, η εξήγηση για το φονταμενταλισμό θα πρέπει να αναζητηθεί στο εγγύτερο παρά στο απώτερο παρελθόν, αφού οι παραδόσεις, ακόμα και οι θρησκευτικές, εξελίσσονται μέσα στο χρόνο και μεταβάλλονται ανάλογα με τις γύρω συνθήκες.

Ο φονταμενταλισμός είναι πολύπλοκο και πολύμορφο φαινόμενο, με μακρά ιστορία και ευρύτατη παρουσία και εκτός της Μέσης Ανατολής και του ισλαμικού κόσμου. Οι ρίζες του θα πρέπει να αναζητηθούν όχι στις όποιες υποτιθέμενες ιδιαιτερότητες της μιας ή της άλλης θρησκείας, αλλά στις συγκρούσεις και ανατροπές που προκάλεσε και συνεχίζει να προκαλεί η νεωτερικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο

φονταμενταλισμός και η πολιτικοποίηση της θρησκείας είναι φαινόμενα κυρίως πολιτικά και αφορούν σε σχέσεις εξουσίας και ελέγχου. Η διαπλοκή τους με κοσμικές ιδεολογίες, όπως ο εθνικισμός, ευνοεί την ανάδειξη και επιβολή συγκεκριμένων πολιτικο-θρησκευτικών ομάδων επάνω σε όλες τις άλλες.

Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός είναι κυρίως πολιτικός και σύγχρονος. Αναφέρεται στο παρελθόν και σε μία εξιδανικευμένη θρησκευτική παράδοση, την οποία ανασκευάζει και ερμηνεύει, προκειμένου να ελέγξει το παρόν και το μέλλον. Αξίζει να τονισθεί ότι το πολιτικό Ισλάμ, με εξαίρεση το καθεστώς του Χομεϊνί, είναι κατά κύριο λόγο δημιούργημα λαϊκών διανοουμένων και όχι κληρικών, όπως ήταν οι Jamal al Din al Afghani, Hassan al Banna, Sayyid Qutb, και Sayyid Abul Ala Mawdudi, των οποίων ο κεντρικός προβληματισμός είχε να κάνει με το ζήτημα της παρακμής και της υποταγής των μουσουλμανικών κοινωνιών στη Δύση και τη νεωτερικότητά της, είτε επρόκειτο για το Ιράν, είτε την Αίγυπτο ή το Πακιστάν.

Ο φονταμενταλισμός είναι φαινόμενο παγκόσμιο και δεν περιορίζεται στον ισλαμικό κόσμο, όπως θέλουν πολλοί να πιστεύουν. Ο ευαγγελικός χριστιανισμός στις ΗΠΑ, ο εθνικιστικός ινδουισμός στην Ινδία, ο ρεβιζιονιστικός σιωνισμός στο Ισραήλ, οι Σίίτες μουλάδες στο Ιράν, η Χεζμπολάχ στο Λίβανο, η Χαμάς στην Παλαιστίνη, οι Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν, οι Μουσουλμάνοι Αδελφοί στην Αίγυπτο, έχουν πολλές κοινές αφετηρίες, αλλά και διαφορετικούς προορισμούς. Όλα αυτά τα κινήματα έχουν διαφορετικές συμπεριφορές και είναι λάθος να ομαδοποιούνται συλλήβδην, χωρίς αναφορά στις ιδιομορφίες τους και στις τοπικές συνθήκες. Η

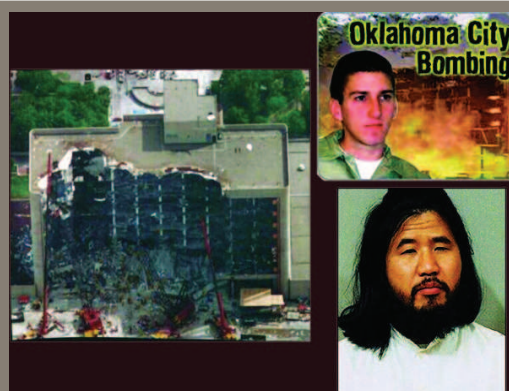
πολιτικοποιημένη θρησκεία δεν είναι απαραίτητα φανατική, μισαλλόδοξη και βίαιη. Μπορεί να είναι μετριοπαθής, μεταρρυθμιστική και δημοκρατική.

Ειδικότερα, κατά την εξέταση του ισλαμικού φονταμενταλισμού, το ερώτημα που γεννάται είναι αν υπάρχουν μετριοπαθείς Μουσουλμάνοι και αν ναι ποιοι είναι αυτοί. Μια πρώτη απάντηση είναι ότι μετριοπαθείς Μουσουλμάνοι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αυτοί που δεν ανήκουν στις διάφορες τάσεις του ριζοσπαστικού Ισλάμ. Σίγουρα οι μετριοπαθείς Μουσουλμάνοι αποτελούν τη μεγάλη σιωπηλή πλειοψηφία των Μουσουλμάνων είτε αυτοί είναι Σουνίτες είτε Σιίτες. Με τους εκπροσώπους των μετριοπαθών Μουσουλμάνων, θα πρέπει να συνεργαστούν οι Δυτικές κυβερνήσεις προκειμένου να επιτύχουν την ειρηνική ενσωμάτωση των Μουσουλμάνων στις Δυτικές κοινωνίες. Ο λόγος είναι απλός, οι Δυτικές αξίες του Διαφωτισμού, της ανοχής στη διαφορετικότητα, της ανεξιθρησκίας, της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ασύμβατες με τις αξίες που πρεσβεύει το ριζοσπαστικό Ισλάμ, παρακλάδι του οποίου αποτελεί και το Πολιτικό Ισλάμ, κύριου εκφραστή του ισλαμικού φονταμενταλισμού.

Οι τρομοκρατικές ισλαμιστικές επιθέσεις έδωσαν συγχρόνως νέα ώθηση στις επαφές μεταξύ διανοουμένων των διαφόρων θρησκειών, με σκοπό το διαθρησκευτικό διάλογο. Αντί για σύγκρουση των πολιτισμών, το ζητούμενο σήμερα είναι ο διάλογος των πολιτισμών, η προσπάθεια για την αρμονική τους συνύπαρξη. Ασφαλώς, δε διαφαίνονται πολλά περιθώρια για διάλογο σε θεολογικά ζητήματα. Υπάρχουν όμως πανανθρώπινα προβλήματα, όπως η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η ειρήνη, η συμφιλίωση μεταξύ των εθνών, η οικονομική ανάπτυξη, η διεθνής δικαιοσύνη, τα ναρκωτικά, που μπορούν να γίνουν αντικείμενο κοινών αναζητήσεων. Ο διάλογος είναι προτιμότερος από τη σιωπή, μέσα στην οποία καλλιεργείται η καχυποψία και συχνά το μίσος.

Στον προηγούμενο αιώνα, πολλές από τις καταπιεζόμενες κοινωνικές ομάδες προσανατολίστηκαν προς το κομμουνιστικό σύστημα που είχε ταυτιστεί με τον ιστορικό υλισμό. Σήμερα εμφανίζεται ένας άλλος πόλος έλξης για εκείνους που κινούνται στα όρια της εξαθλίωσης, ιδίως στην Ασία και την Αφρική: Ένα δυναμικό πολιτικό Ισλάμ, που χρησιμοποιεί τη θρησκευτική πίστη χωρίς να διστάζει να χρησιμοποιήσει τις πιο ακραίες μεθόδους. Ιδιαίτερα, τα κράτη και οι λαοί που ανήκουν στον εκ παραδόσεως χριστιανικό κόσμο οφείλουν να γίνουν πιο συνεπείς στα θέματα της δικαιοσύνης και της φτώχειας στην οικουμένη. Σε ένα μεγάλο μέρος του ισλαμικού κόσμου δεσπάζει η βεβαιότητα ότι η Δύση έχει φερθεί και εξακολουθεί να φέρεται άδικα. Αυτή η αίσθηση της αδικίας προκαλεί οργή, αγανάκτηση, διάθεση εκδικήσεως. Αλλά και οι Μουσουλμάνοι οφείλουν να καταλάβουν ότι οι τζιχαντιστές αποτελούν και γι' αυτούς ηθικό και πολιτικό πρόβλημα. Η αναστάτωση και η απειλή θα συνεχίζονται εφόσον οι ισλαμικές κοινωνίες δεν πάψουν να χαρακτηρίζουν τις δολοφονικές ενέργειες των βομβιστών αυτοκτονίας, ως "μαρτυρικές".

Ολοκληρώνοντας, θα πρέπει να τονίσουμε, ότι η διεθνής κοινότητα,

με ομοφωνία, μέσω των όποιων Οργανισμών και δυνατοτήτων διαθέτει, οφείλει να καταδιώξει και να τιμωρήσει τους τρομοκράτες σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, που πρέπει να πάψει να είναι δέσμιο πολιτικών βουλήσεων, ώστε να επικρατήσουν η ελευθερία, η δικαιοσύνη και η ασφάλεια. Οφείλει να αντισταθεί στη χρησιμοποίηση της θρησκείας για πολεμικές συγκρούσεις και για τη στήριξη της τρομοκρατίας. "Η τρομοκρατία δεν μπορεί να εκπροσωπεί κανέναν πολιτισμό. Συνιστά την άρνηση του πολιτισμού και την επάνοδο στη νοοτροπία της ζούγκλας. Κάθε μορφή βίας στο όνομα της θρησκείας βιάζει την ίδια τη θρησκεία. Μία τέτοια στάση βεβαίως, προϋποθέτει συνεχή καλλιέργεια της θρησκευτικής συνειδήσεως, που ενεργοποιεί τις ευγενέστερες προσωπικές δυνάμεις και στηρίζει την κοινωνική αλληλεγγύη και τις προσπάθειες για παγκόσμια ειρήνη. Διότι κανένας πόλεμος δεν είναι ιερός. Η ειρήνη μόνο είναι ιερή"¹⁹.

Βιβλιογραφία

Βιβλία

1. Φώτης Τερζάκης, "Ανορθολογισμός, φονταμενταλισμός και Θρησκευτική Αναβίωση: Τα Χρώματα της Σκακιέρας", Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2007.
2. Δημήτρης Καιρίδης, "Η Αμερικάνικη Εξωτερική Πολιτική και η Συντηρητική Αντεπανάσταση - Ο Μπους, η Τρομοκρατία, το Ιράκ και το Ισλάμ", Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Μάρτιος 2008.
3. Steven Runciman, "Η Βυζαντινή Θεοκρατία", Εκδόσεις Δόμος, Αθήνα 1991.
4. Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος, "Ισλάμ και Φονταμενταλισμός - Ορθοδοξία και Παγκοσμιοποίηση", Εκδόσεις ΙΝΔΙΚΤΟΣ, Αθήνα 2004.
5. Jean-Pierre Moisset, "Ιστορία του Καθολικισμού", Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2011.
6. Κωνσταντίνος Τσοπάνης, "Μωάμεθ, Ο Ιδρυτής του Ισλάμ", Εκδόσεις Περι-σκόπιο, Αθήνα 2007.
7. Φανή Δασκαλοπούλου-Λιβαδά, "Τρομοκρατία: Νεότερες Εξελίξεις στο Διεθνές Δίκαιο", Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1998.
8. Washington Irving, "Μωάμεθ", Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 1988.
9. Elie Barnavi, "Φονικές Θρησκείες", Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2007.
10. Alex Woolf, "Φονταμενταλισμός", Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2004.
11. Μαίρη Μπόση, "Ελλάδα και Τρομοκρατία", Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1996.
12. Μαίρη Μπόση, "Περί του Ορισμού της Τρομοκρατίας", Εκδόσεις Τραυλός, Αθήνα 2000.
13. "ΤΟ ΙΕΡΟ ΚΟΡΑΝΙΟ και η Μετάφραση των Εννοιών Του στην Ελληνική Γλώσσα", Συγκρότημα του Βασιλιά Φαχντ, Μεδίνα, Έτος 1421 Εγίρας (2000μΧ).
14. Loretta Napoleoni, "Modern Jihad, Tracing the Dollars behind the Terror Networks", (Ελλην: Οικονομία του Τρόμου, ο Νέος Ιερός Πόλεμος, μετφρ. Ερρίκος Μπαρτζινόπουλος, Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα 2005).
15. Gilles Kepel, "Jihad, The Trail of Political Islam", Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 2003.
16. Mark Juergensmeyer, "Terror in the mind of God", University of California Press, Los Angeles 2003.
17. Karen Armstrong, "The Battle for God, a History of Fundamentalism", Ballantine Books, New York 2000.
18. John L. Esposito, "The Islamic Threat, Myth or Reality", Oxford University Press,
19. Ελ Χασάν Μπιν Ταλάλ, "Το Διεθνές Δίκαιο είναι δέσμιο της πολιτικής θέλησης", Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Αφιέρωμα, 29 Ιαν 2002.

New York 1999.

19. Charles W. Kegley, Jr. "The New Global Terrorism, Characteristics, Causes, Controls", Prentice Hall, New Jersey 2003.

20. Paul Szuscikiewicz, "Terror in ancient Greece and the Roman Republic, Encyclopedia of World Terrorism", Sharpe Reference, USA 1997.

21. Wael B. Hallaq, "Was the Gate of Ijtihad Closed?", International Journal of Middle East Studies, Mar. 1984.

Άρθρα

1. Πατριάρχης Αρμενίων Αράμ Κεσισιάν, "Η Μάστιγα της Βίας Πρέπει να Εκριζωθεί", ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Αφιέρωμα - 29/01/2002.

2. Αναστάσιος Αρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου και Πάσης Αλβανίας, "ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ", Ομιλία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, 17 Ιουν 2010.

3. Κυριάκος Θ. Νικολάου-Πατραγάς, "Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ", Faculty of Turkish Studies and Modern Asian Studies National and Kapodistrian University of Athens, Μαΐ 2011.

4. Αντχος Κλεάνθης Κυριακίδης, Άρθρο: "Στρατηγική Σκέψη", ΑΔΙΣΠΟ 2012.

5. Colonel Brian M. Drinkwine, "THE SERPENT IN OUR GARDEN: AL-QA'IDA AND THE LONG WAR", U.S. ARMY WAR COLLEGE, 2009.

6. Daniel J. Jahn, "RELIGION AND TERRORISM, Violence and the Sacred in the 21st Century", The Pacem Foundation, 2006.

7. Ekkart Zimmermann, "Globalization and Terrorism", Dresden University of Technology, 2009.

8. Riaz Hassan, "Globalization's Challenge to Islam, How to Create One Islamic Community in a Diverse World", Yale Global, 17 April 2003.

9. Stephen C. Pelletiere, "A THEORY OF FUNDAMENTALISM: AN INQUIRY INTO THE ORIGIN AND DEVELOPMENT OF THE MOVEMENT", U.S. ARMY WAR COLLEGE, 1995.

Διαδίκτυο

1. Άρθρο, "Παγκοσμιοποίηση", Διαδίκτυο: <http://el.wikipedia.org/wiki/Παγκοσμιοποίηση>, 12 Μαρ 2012.

2. Άρθρο, "Τρομοκρατία", Διαδίκτυο: <http://el.wikipedia.org/wiki/Τρομοκρατία>, 12 Μαρ 2012.

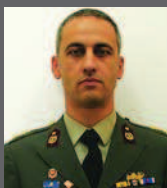
3. TheFreeDictionary, Διαδίκτυο: <http://el.thefreedictionary.com/τρομοκρατία>, 12 Μαρ 2012.

4. Άρθρο, Διαδίκτυο: http://en.wikipedia.org/wiki/Jarnail_Singh_Bhindranwale, 12 Μαρ 2012.

5. Πατριάρχης Μόσχας Νίκων, Διαδίκτυο: http://el.wikipedia.org/wiki/Πατριάρχης_Μόσχας_Νίκων, 12 Μαρ 2012.

6. "Χαντίθ", Διαδίκτυο <http://el.wikipedia.org/wiki/Χαντίθ>, 12 Μαρ 2012.

7. "φετφάς", Διαδίκτυο: <http://el.wiktionary.org/wiki/φετφάς>, 02 Απρ 2012.

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Τχης (ΜΧ) Κωνσταντίνος Κωστογλούδης αποφοίτησε την ΣΣΕ το 1990, ως Ανθυπολοχαγός Μηχανικού. Έχει φοιτήσει επιτυχώς σε όλα τα Σχολεία που προβλέπονται από το βαθμό και την ειδικότητά του. Το 2001 αποφοίτησε με Άριστα από τη Σχολή των ΗΠΑ, Engineer Captain Career Course, ενώ το 2004 αποφοίτησε με Άριστα από τη ΣΤΕΑΜΧ. Έχει υπηρετήσει σε διάφορες θέσεις σε Μονάδες Εκστρατείας και Τεχνικές Υπηρεσίες του ΕΣ. Την περίοδο 2006 - 2009 υπηρέτησε ως Επιτελής στο Διασυμμαχικό Στρατηγείο του NATO στη Νεάπολη Ιταλίας (JFC South Naples). Είναι έγγαμος και έχει τέσσερα τέκνα.

Περίληψη Διατριβής του Αντχου Σπυρίδωνος Πολλάτου ΠΝ
(3ο Βραβείο Διατριβής 9ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ)

Η πειρατεία δεν αποτελεί μια ρομαντική ανάμνηση των προηγούμενων αιώνων. Είναι ένα σύγχρονο πρόβλημα για την ασφάλεια της διεθνούς ναυσιπλοΐας. Ενώ γενικά υπήρχε η πεποίθηση ότι αυτή η μορφή χρήσης βίας στη θάλασσα είχε εξαληφθεί και συνιστούσε πεδίο ενασχόλησης της ιστορικής επιστήμης, στις μέρες μας υφίσταται αναζοπύρωση και έξαρση του φαινομένου¹.

Η επανεμφάνιση της πειρατείας ως απειλής για την παγκόσμια ναυτιλία έθεσε σε δοκιμασία το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο καταπολέμησής της, αλλά και δημιούργησε ένα νέο πεδίο παγκόσμιας συνεργασίας στην προσπάθεια

1. Πλατιάς Χαράλαμπος, "Πειρατεία και Ένοπλη Ληστεία στη Θάλασσα: Σε αναζήτηση μιας ευρωπαϊκής πολιτικής για την ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας", Συλλογικό έργο Ασφάλεια και Πειρατεία στην Ανοικτή Θάλασσα, επ. Στ Περράκης - Γρ. Τσάλτας, Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2006, σελ 87-88

2. Alisha Ryu, <http://www.voanews.com/english/news/Pirate-Attacks-Somalia-Nearly-Double-81513422.html>, 14 Ιανουαρίου 2010, πρόσβαση στον ιστοχώρο 25 Απριλίου 2012

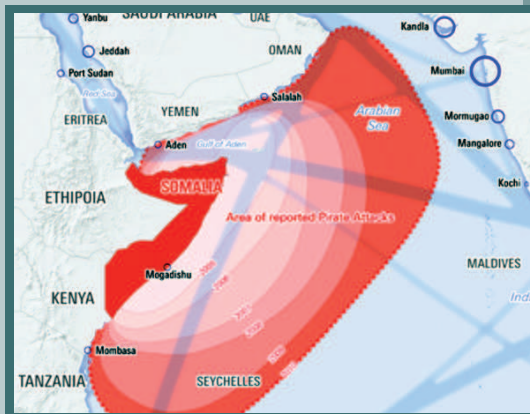
αντιμετώπισης του φαινομένου. Ειδικά, η έξαρση του φαινομένου στην περιοχή του κόλπου του Άντεν και στον Δυτικό Ινδικό Ωκεανό και ο μεγάλος αντίκτυπος των πειρατικών επιθέσεων έστρεψε το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας στην αναγκαιότητα εξεύρεσης λύσεων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών³.

Σκοπός

Σκοπός της παρούσης διατριβής είναι να εξεταστεί το υφιστάμενο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου για την πειρατεία και την αντιμετώπισή της, στο Κέρασ της Αφρικής, με παραπομπές στο Εθνικό Δίκαιο, να αναφερθούν οι σύγχρονες εξελίξεις στην αντιμετώπιση του, να εξεταστούν σημεία προβληματισμού όπως έχουν προκύψει από την εφαρμογή του εν λόγω νομικού πλαισίου και τέλος να παρουσιαστούν διαφαινόμενες προοπτικές και προτάσεις.

Το Φαινόμενο της Πειρατείας στο Κέρασ της Αφρικής

Η περιοχή δράσης των πειρατών είναι εξαιρετικά μεγάλη (ξεπερνάει την συνολική έκταση της Ευρώπης). Στην υπό εξέταση περιοχή και ειδικότερα κατά μήκος της βόρειας και της ανατολικής ακτογραμμής της Σομαλίας, δραστηριοποιούνται διάφορες πειρατικές ομάδες, οργανωμένες με βάση κυρίως το φυλετικό κριτήριο. Στην έκθεση του ΓΓ/ΟΗΕ το Μάρτιο του 2009 αναγνωρίζονται δύο βασικά πειρατικά δίκτυα. Το πρώτο με έδρα την περιοχή του Eyl (στη Puntland) και το δεύτερο στην περιοχή του Harardheere (στη Mudug)⁴.

Το βασικότερο κίνητρο για τους πειρατές είναι τα τεράστια οφέλη από την είσπραξη των λύτρων, τα οποία αντισταθμίζουν κατά πολύ τους κινδύνους που αυτοί αντιμετωπίζουν. Παράλληλα η παρατεταμένη ακυβερνησία που μαστίζει τη Σομαλία τις δυο τελευταίες δεκαετίες, μετά την ανατροπή του Προέδρου Barre από τους αντιπάλους του, έχει βυθίσει τη χώρα στην αναρχία, την παρανομία και τις συγκρούσεις μεταξύ των συμμοριών με συνέπεια την ανυπαρξία επαρκούς αστυνόμευσης των χωρικών υδάτων της χώρας και την δημιουργία ιδιαίτερα ευνοϊκών συνθηκών για την έξαρση παράνομων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης και της πειρατείας.

Η αύξηση των περιστατικών πειρατείας στα στενά του Aden έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα οικονομικού, πολιτικού και ανθρωπιστικού

3. Σέργης Παναγιώτης, "Νομική και Επιχειρησιακή Διάσταση Επιχείρησης "ΑΤΑΛΑΝΤΑ" - Ελληνική Συμμετοχή", Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

4. Σέργης Παναγιώτης, "Νομική και Επιχειρησιακή Διάσταση Επιχείρησης "ΑΤΑΛΑΝΤΑ" - Ελληνική Συμμετοχή", Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, η πειρατεία διαταράσσει τη διεθνή ναυσιπλοΐα σε ένα άκρως νευραλγικό σημείο θαλάσσιας οδού προκαλώντας τεράστιες οικονομικές απώλειες στα κράτη σημαίας των εμπορικών πλοίων, στις ναυτιλιακές εταιρείες και στα παράκτια κράτη της περιοχής. Επίσης διαταράσσεται η ανθρωπιστική βοήθεια που αποστέλλεται στη Σομαλία μέσω πλοίων στο πλαίσιο του Διεθνούς Επισιτιστικού Προγράμματος του ΟΗΕ.

Για την αντιμετώπιση και πάταξη του φαινομένου της ναυτιλιακής πειρατείας έχει αναπτυχθεί μια πρωτοφανούς έκτασης πολυεθνική δράση η οποία εμπλέκει επιχειρησιακά διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ, ο ΙΜΟ, το ΝΑΤΟ και η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και μεγάλες δυνάμεις όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία και η Ιαπωνία. Οι πρωτοβουλίες της διεθνούς κοινότητας, για την αντιμετώπιση του φαινομένου της πειρατείας στο κέρασ της Αφρικής, διακρίνονται σε τρία επίπεδα: το στρατηγικό/πολιτικό, το επιχειρησιακό και το τακτικό. Ενδεικτικά, παρατίθενται εν συντομία οι παρακάτω βασικότερες πρωτοβουλίες:

α. Στρατηγικό/Πολιτικό Επίπεδο

ΟΗΕ: Τα Ηνωμένα Έθνη εστίασαν αρχικά στην αντιμετώπιση των περιστατικών πειρατείας που διατάρασσαν την απρόσκοπτη μεταφορά της ανθρωπιστικής βοήθειας προς τη Σομαλία (World Food Program - WFP). Ωστόσο, σταδιακά οι αποφάσεις διέυρυναν το χαρακτήρα της διεθνούς δράσης. Οι αποφάσεις που ψηφίστηκαν ομόφωνα από το Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ/ΟΗΕ) το 2008 (1816, 1838, 1846 και η Απόφαση 1851)⁵ εκδόθηκαν σύμφωνα με το κεφάλαιο VII που αφορά στην χρήση ένοπλων μέσων για την διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας⁶.

ΙΜΟ: Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (International Maritime Organization - IMO), ως το αρμόδιο για

ναυτιλιακά θέματα όργανο του ΟΗΕ, κατέχει την σημαντικότερη θέση για τις πρωτοβουλίες παρουσίασης της μάστιγας της πειρατείας και του συντονισμού για την αξιολόγηση των μέτρων αντιμετώπισης του φαινομένου. Ειδικότερα, σημειώνονται η δημιουργία του Διεθνούς Γραφείου Ναυτιλίας, το 1981, η υιοθέτηση του Djibouti Code of Conduct, το 2009, η υιοθέτηση του Διεθνούς Επιτηρούμενου Διαύλου Ναυσιπλοΐας (Internationally Recommended Transit

5. Όλες οι αποφάσεις ου ΣΑ/ΟΗΕ, σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου της πειρατείας στο Κέρασ της Αφρικής, είναι αναρτημένες στη σχετική ιστοσελίδα ΟΗΕ, http://www.un.org/depts/los/piracy/piracy_documents.htm, πρόσβαση στον ιστοχώρο 5 Μαρτίου 2012

6. Μπέλλου Φωτεινή, "Η Πειρατεία υπό το πρίσμα των Διεθνών Οργανισμών", Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

Corridor - IRTC), το 2009 και η έκδοση του Οδηγού Βελτίστων Πρακτικών (Best Management Practices - BMP), με οδηγίες αυτοπροστασίας προς τα πλοία που πλέουν στην περιοχή.

β. Επιχειρησιακό Επίπεδο

NATO: Η συμβολή του NATO στην καταπολέμηση της ναυτιλιακής πειρατείας ξεκίνησε το 2008 με την επιχείρηση Allied Provider, συνεχίστηκε με την επιχείρηση Allied Protector για το διάστημα Μαρτίου-Αυγούστου 2009 και έκτοτε συνεχίζει με την επιχείρηση Ocean Shield, στη βάση των σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΕ: Η ΕΕ ακολουθώντας τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, ανέπτυξε για πρώτη φορά στην ιστορία της μια πολυεθνικού χαρακτήρα ναυτική επιχείρηση, την επιχείρηση "ATALANTA" (EUNAVFOR), στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας - ΚΠΑΑ. Η ευρωπαϊκή επιχείρηση τέθηκε σε εφαρμογή στις 8 Δεκεμβρίου 2008.

CMF - CTF 151: Επιπλέον, η CTF 151 (Combined Task Force 151), που υπάγεται στη Συνασπισμένη Ναυτική Δύναμη (Collision Maritime Force), η οποία αποτελείται από διεθνείς ναυτικές δυνάμεις, περιφρουρεί τις επικίνδυνες περιοχές και, ιδιαίτερα, τους προτεινόμενους θαλάσσιους διαδρόμους διέλευσης των πλοίων⁷.

Στα πλαίσια των σχετικών πρωτοβουλιών που ανελήφθησαν από τη ναυτιλιακή κοινότητα, κυρίαρχη θέση κατέχει η πρόληψη και η ανάπτυξη μίας σειράς αντίστοιχων μέτρων και μεθοδεύσεων. Ανάμεσα σε αυτά ξεχωρίζει η παροχή προστασίας επί των εμπορικών πλοίων, από ένοπλα τμήματα, τα οποία διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

α. Τα ένοπλα τμήματα Ειδικών Δυνάμεων (Vessel Protection Detachments - VPDs), τα οποία είναι κρατικές οντότητες, καθώς αποτελούν μέρος των Ενόπλων Δυνάμεων του κράτους που τις διαθέτει.

β. Τις ιδιωτικές ομάδες προστασίας (Private Security Teams-PSTs), που διατίθενται από ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας (Private Security Companies-PSCs).

Όσο για την εθνική συμμετοχή στην αντιμετώπιση του φαινομένου, η Ελλάδα, ως ναυτική χώρα, υποστήριξε εμπράκτως και εξ αρχής το σύνολο των σχετικών διεθνών προσπάθειών, στη βάση των οικείων διατάξεων του Διεθνούς και

7. Σταθακόπουλος, Χαράλαμπος, "Σύγχρονες Πρακτικές Αντιμετώπισης της Πειρατείας", Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

Εθνικού Δικαίου. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του NATO και της ΕΕ η Ελλάδα συμμετείχε από την έναρξη των επιχειρήσεων που παρουσιάστηκαν ανωτέρω, τόσο με μονάδες (φρεγάτες) όσο και με επιτελείς Αξιωματικούς, στα εν πλω (Τακτικά) Επιτελεία και στα Επιχειρησιακά Στρατηγεία (ξηράς). Τονίζεται ότι ο πρώτος Τακτικός Διοικητής της επιχείρησης "ΑΤΑΛΑΝΤΑ" ήταν Έλληνας, ο Αρχιπλοίαρχος Α. Παπαϊωάννου ΠΝ, επί της φρεγάτας Φ/Γ ΨΑΡΑ, από τον Δεκέμβριο του 2008 έως τον Απρίλιο του 2009. Στην παρούσα φάση (Ιούνιος 2012), λόγω της δυσχερούς δημοσιονομικής κατάστασης, η συμβολή της χώρας μας έχει περιοριστεί μόνο στην συμμετοχή επιτελών Αξιωματικών.

Νομικό Πλαίσιο του Φαινομένου της Πειρατείας

Το Διεθνές Δίκαιο ως προς την πειρατεία:

Η πειρατεία, αποτελεί πανάρχαια, ίσως και την αρχαιότερη, παραδοσιακή μορφή παράνομης πράξης στη θάλασσα. Τα θέματα που αφορούν στο φαινόμενο της πειρατείας καταλαμβάνουν ένα σημαντικό μέρος της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΣΔΘ) που υπογράφηκε το 1982 στο Montego Bay της Jamaica - (Άρθρα 100-107), υπογραμμίζοντας έτσι το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας να καταστείλει τη σύγχρονη μορφή του.

Σύμφωνα με το άρθρο 101 της Σύμβασης, πειρατεία συνιστά⁸:

α. Κάθε παράνομη πράξη βίας ή κράτησης ή διαρπαγής που διαπράττεται για ιδιωτικούς σκοπούς, από το πλήρωμα ή τους επιβάτες ιδιωτικού πλοίου ή αεροσκάφους και που κατευθύνεται στην ανοικτή θάλασσα ή σε τόπο εκτός της δικαιοδοσίας οποιουδήποτε κράτους, εναντίον άλλου πλοίου ή αεροσκάφους ή εναντίον προσώπων ή περιουσιακών στοιχείων πάνω στο πλοίο ή στο αεροσκάφος αυτό.

β. Κάθε πράξη εκούσιας συμμετοχής στην λειτουργία ενός πλοίου ή αεροσκάφους, εν γνώσει των γεγονότων που το καθιστούν πειρατικό.

γ. Κάθε πράξη υποκίνησης ή σκόπιμης διευκόλυνσης πράξεως που συνιστά πειρατεία, ως ανωτέρω υποπαραγράφους.

Η πράξη της πειρατείας θεωρείται αξιόποινη και κολάσιμη σε διεθνές επίπεδο (*jure gentium*), ενώ το διεθνές δίκαιο ως προς τη πειρατεία, αναγνωρίζει "οικουμενική δικαιοδοσία" (*universal jurisdiction*), δηλαδή αρμοδιότητα όλων των κρατών. Στην περίπτωση της "οικουμενικής δικαιοδοσίας", τα κράτη αναλαμβάνουν να καταστείλουν τα εγκλήματα αυτά, ανεξάρτητα αν υπάρχει ή όχι συγκεκριμένος σύνδεσμος με την εθνική έννομη τάξη. Συγκεκριμένα, στην Ανοικτή Θάλασσα

8. Σιούσουρας Πέτρος, "Νομικό Πλαίσιο Αντιμετώπισης της Πειρατείας υπό το Πρίσμα του Διεθνούς Δικαίου", Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

κανένα κράτος δεν μπορεί να ασκήσει κυριαρχική εξουσία. Ως εκ τούτου, άσκηση εξουσίας σε ένα εμπορικό πλοίο θα μπορούσε να ασκήσει μόνο πλοίο του κράτους της σημαίας και τούτο με συγκεκριμένους όρους. Μόνο στις περιπτώσεις νηοψίας, συνεχούς καταδίωξης και πειρατείας η ΣΔΘ δίνει τη δυνατότητα σε πολεμικά πλοία να ασκούν δικαιοδοσία, ως εξαιρέσεις από την αρχή της δικαιοδοσίας του κράτους σημαίας⁹.

Για εκατοντάδες χρόνια, ο πειρατής αντιμετωπίζεται ως εχθρός της ανθρωπότητας (*hostis humanis generis*), και έχει ένα ειδικό νομικό καθεστώς το οποίο οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους. Πρώτον, οι πειρατές, θέτουν σε κίνδυνο το διεθνές εμπόριο, αφού δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ της εθνικότητας των στόχων, λειτουργώντας επιβαρυντικά για τη διεθνή οικονομία¹⁰. Δεύτερον σύμφωνα με τον ορισμό της πειρατείας, οι πράξεις των πειρατών δεν υιοθετούνται και δεν μπορούν να καταλογιστούν σε κάποιο κράτος, ούτε και στη χώρα τους.

Σημειώνεται ότι, οι πράξεις της πειρατείας και της ένοπλης ληστείας αποτελούν διαφορετικές εκφάνσεις του ίδιου φαινομένου. Η βασική τους διαφορά αφορά στη θαλάσσια περιοχή στην οποία εκδηλώνονται. Ειδικότερα, πράξη πειρατείας νοείται μόνο στην Ανοικτή Θάλασσα ή σε Περιοχή εκτός της δικαιοδοσίας οιοδήποτε Κράτους και επάγεται "οικουμενική δικαιοδοσία". Αντίθετα, η ένοπλη ληστεία είναι η "πειρατεία" στην Χωρική Θάλασσα ενός Κράτους. Για την καταστολή της αποκλειστικά αρμόδιο είναι το παράκτιο Κράτος¹¹.

Το Διεθνές Δίκαιο ως προς την καταπολέμηση της πειρατείας

Η καταπολέμηση της πειρατείας συγκαταλέγεται στις επιχειρήσεις θαλάσσιας ασφάλειας. Το άρθρο 110 της ΣΔΘ αποτελεί το βασικό έναυσμα για την εκτέλεση μιας επιχείρησης θαλάσσιας ασφάλειας, κατοχυρώνοντας έτσι τη νομιμότητα μιας επιχείρησης κατά της πειρατείας. Επιπρόσθετα, η νομιμοποίηση των επιχειρήσεων κατά της πειρατείας είναι δυνατή κατόπιν εξουσιοδότησεως με διεθνή εντολή μέσω αποφάσεων του ΣΑ/ΟΗΕ.

Όσο για τη συνεργασία μεταξύ των κρατών, στο πλαίσιο μονίμων ή και *ad hoc* συμμαχιών, αυτή επιβάλλεται από το άρθρο 100 της ΣΔΘ. Το εν λόγω άρθρο

9. Σιούσουρας Πέτρος, "Νομικό Πλαίσιο Αντιμετώπισης της Πειρατείας υπό το Πρίσμα του Διεθνούς Δικαίου", Δημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

10. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

11. Σιοτρόπου Ευαγγελία, "Νομικές Παράμετροι Επιχειρήσεων Ελέγχου των Πλοίων στη Θάλασσα", Διάλεξη ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 2011

ορίζει ότι όλα τα κράτη πρέπει να συνεργάζονται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, για την καταστολή της πειρατείας στην ανοικτή θάλασσα ή σε οποιοδήποτε άλλο μέρος που βρίσκεται έξω από τη δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους. Ειδικότερα, για την περίπτωση της Σομαλίας, το Συμβούλιο Ασφαλείας παροτρύνει όλα τα κράτη να συνεργασθούν μεταξύ τους, με τον ΙΜΟ και με τους σχετικούς περιφερειακούς οργανισμούς για την καταπολέμηση της πειρατείας (ΣΑ/ΟΗΕ 1816).

Εφόσον ένα κράτος προβεί στη νόμιμη άσκηση του δικαιώματός του για επέμβαση και καταστολή πειρατείας, τότε το κράτος μπορεί: να συλλάβει τα πρόσωπα που εμπλέκονται με την πειρατεία, να κατάσχει το πειρατικό πλοίο, ή/και να κατάσχει τα περιουσιακά τους στοιχεία επί του πλοίου, σύμφωνα με τα άρθρα 105, 106 και 107 της ΣΔΘ. Η κατάσχεση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί αποκλειστικά και μόνον από πολεμικά πλοία ή και από πλοία που εκτελούν δημόσια υπηρεσία (107 ΣΔΘ)¹².

Όσον αφορά στα θέματα νηοψίας και έρευνας ενός πλοίου, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, το δικαίωμα νηοψίας είναι δικαίωμα που ασκείται νόμιμα σε περίοδο εμπόλεμης κατάστασης και κατ' επέκταση προϋποθέτει νομικό καθεστώς πολέμου. Σε καιρό ειρήνης νόμιμα μπορούν να τελεστούν ορισμένες πράξεις εξουσίας, σε διεθνή ύδατα, εναντίον αλλοδαπού εμπορικού πλοίου ύποπτου για ορισμένα αδικήματα, και κάτω από

σαφώς καθορισμένες προϋποθέσεις. Έτσι, ένα πολεμικό πλοίο μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα της επίσκεψης (right of visit) και ελέγχου της σημαίας, κατά ύποπτου αλλοδαπού πλοίου, πράξη που περιλαμβάνει ακριβώς τις ίδιες ενέργειες με τη νηοψία. Ειδικότερα, το άρθρο 110 της Σύμβασης του 1982 προβλέπει 5 περιπτώσεις κατά τις οποίες πολεμικά πλοία έχουν το δικαίωμα της επίσκεψης σε ένα εμπορικό πλοίο, ξένης σημαίας. Ειδικότερα, η διενέργεια ελέγχου επί ξένου εμπορικού προϋποθέτει την ύπαρξη βάσιμων λόγων υποψίας (reasonable ground for suspecting) ότι το πλοίο: επιδίδεται σε πειρατεία, σε δουλεμπόριο, σε παράνομες εκπομπές, δεν έχει εθνικότητα ή γεννιούνται αμφιβολίες ως προς την εθνικότητά του. Το ίδιο το κράτος σημαίας του πολεμικού πλοίου αποφασίζει εάν θα ασκήσει το δικαίωμα αυτό¹³.

Το Εθνικό Δίκαιο ως προς την πειρατεία

Η εθνική μας νομοθεσία περιλαμβάνει το αδίκημα της πειρατείας σε διάφορα νομοθετήματά της όπως είναι¹⁴:

12. Σιοτρόπου Ευαγγελία, "Νομικές Παράμετροι Επιχειρήσεων Ελέγχου των Πλοίων στη Θάλασσα", Διάλεξη ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 2011

13. Κλάδη-Ευσταθοπούλου Μαριάνθη, "Νηοψία και Συνεχής Καταδίωξη στην Ανοικτή Θάλασσα: Σύγχρονη Νομική Προσέγγιση", Συλλογικό έργο Ασφάλεια και Πειρατεία στην Ανοικτή Θάλασσα, επ. Στ. Περράκης - Γρ. Τσάλτας, Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2006, σελ 80

14. Σιοτρόπου Ευαγγελία, "Νομικές Παράμετροι Επιχειρήσεων Ελέγχου των Πλοίων στη Θάλασσα", Διάλεξη ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 2011

α. Ο Κώδικας Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (ΝΔ. 187/1973, ΦΕΚ. Α' 261/3-10-1973), Μέρος Ε' "Ποινικές και Πειθαρχικές Διατάξεις", Κεφάλαιο Β' "Ειδικά Ναυτικά Εγκλήματα", Άρθρο 185 "Πειρατεία" (ποιινή καθείρξεως).

β. Ο Ποινικός Κώδικας

- Άρθρο 7 "Εγκλήματα αλλοδαπών που τελέστηκαν στην αλλοδαπή".
- Άρθρο 8 "Εγκλήματα που τελούνται στην αλλοδαπή που τιμωρούνται πάντοτε κατά τους ελληνικούς νόμους".

γ. Οι Διατάξεις του Πολεμικού Ναυτικού, (πολύ πριν εκδηλωθεί σε τέτοια ένταση το φαινόμενο της πειρατείας), έχουν προβλέψει την περίπτωση που το Ελληνικό κράτος αποφάσιζε να ασκήσει το δικαίωμα που του παρέχει το άρθρο 110 της ΣΔΘ για την επέμβαση και την καταστολή εκδηλωθείσας πειρατείας (Διατάξεις Πολεμικού Ναυτικού - Προεδρικό Διάταγμα 210 ΦΕΚ 89 Α'/28 Μαΐου 1993, Άρθρο 0825).

Σημεία Προβληματισμού - Προοπτικές

Στη συνέχεια θα εξεταστούν επιμέρους θέματα και σημεία προβληματισμού, όπως έχουν προκύψει από την εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας κατά την καταπολέμηση της Πειρατείας στο Κέρας της Αφρικής.

Περιοχές ευθύνης και αρμοδιότητες δράσης

Καθώς η Σομαλία δεν είναι σε θέση να ελέγξει οποιαδήποτε δραστηριότητα στις ακτές της, λόγω της κατάστασης που περιγράφηκε ανωτέρω, η Μεταβατική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση (Transitional Federal Government - TFG), αναγνωρίζοντας την αδυναμία της, με επιστολή της στον ΓΓ του ΟΗΕ έχει εκχωρήσει προσωρινά την κυριαρχία της στην διεθνή κοινότητα. Έτσι, ακολούθησαν οι αποφάσεις του ΣΑ/ΟΗΕ 1816 και 1846, σύμφωνα με τις οποίες μπορεί να αναληφθεί δράση ξένων ναυτικών δυνάμεων στα χωρικά ύδατα της Σομαλίας, αλλά μόνο "σε συνεργασία" με την κυβέρνηση.

Ο χειρισμός του ΣΑ εκτιμάται ως αποτελεσματικός σε γενικές γραμμές. Όμως από νομικής πλευράς δημιούργησε κάποια συζήτηση διότι θεωρήθηκε ότι επεκτείνει το αδίκημα της πειρατείας και στα χωρικά ύδατα, έστω και ενός κράτους υπό κατάρρευση, γεγονός που αντίκειται στον ορισμό. Ιδιαίτερα η Κίνα προειδοποίησε ότι οι αποφάσεις 1816 και 1838 δεν πρέπει να θεωρηθούν ως προηγούμενο (αν και ήταν θετική στην προσέγγιση του ΣΑ)¹⁵.

15. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

Στρατιωτική επέμβαση στην ακτή

Η επέκταση μίας στρατιωτικής επέμβασης στην ακτή, επί Σομαλικού εδάφους, στα καταφύγια των πειρατών, θεωρητικά επιτρέπεται σύμφωνα με την απόφαση 1851, της 16 Δεκεμβρίου 2008, του ΣΑ/ΟΗΕ. Μετά την έκδοση του ψηφίσματος, ξεκίνησε η κριτική σχετικά με τη χρήση ένοπλης βίας καθώς αυτή δεν

μπορεί να χρησιμοποιηθεί προληπτικά. Επίσης, τέτοιου είδους δράση μπορεί να προκαλέσει σημαντικές απώλειες στον άμαχο πληθυσμό, λόγω της δυσκολίας διακρίσεως μεταξύ των πειρατών και των αμάχων, γεγονός που αποτρέπει τα κράτη να δράσουν αποφασιστικά¹⁶. Αξίζει να τονισθεί το γεγονός ότι, αν και, αυτό το ενδεχόμενο εκτιμάτο ως απίθανο, τελικά την 15 Μαΐου 2012 πραγματοποιήθηκε επιχείρηση εναντίον πειρατικών βάσεων ανεφοδιασμού στις σομαλικές ακτές, από Ε/Π της EUNAVFOR στο πλαίσιο της Επιχείρησης "ATALANTA". Η Επιχείρηση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με σχετική απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ, της 23 Μαρτίου 2012 στηριζόμενη στην ανωτέρω απόφαση 1851 του ΣΑ/ΟΗΕ και με τη σύμφωνη γνώμη της TFG. Σύμφωνα με την επίσημη ανακοίνωση της ΕΕ, δεν υπήρξαν θύματα ή τραυματίες από την εν λόγω επιχείρηση¹⁷.

Χρήση ένοπλης βίας - Κανόνες Εμπλοκής

Κατά τη διεξαγωγή επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της πειρατείας, είναι λογικό ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένοπλη βία, ιδίως κατά την διάρκεια μίας ενδεχόμενης καταδίωξης, αποτροπής ή καταστολής μίας πειρατικής πράξης. Το διεθνές εθιμικό δίκαιο προβλέπει τις βασικές αρχές που διέπουν την χρήση βίας όταν αυτή απαιτείται να χρησιμοποιηθεί για να σταματήσει και να συλληφθεί (νόμιμα) ένα πλοίο στην ανοικτή θάλασσα¹⁸. Στις περιπτώσεις οργανωμένων αποστολών (NATO, ΕΕ) κατά της πειρατείας εκδίδονται συγκεκριμένοι Κανόνες Εμπλοκής (Rules of Engagement) οι οποίοι καθορίζουν πότε, πώς και πού θα χρησιμοποιείται βία ώστε να επιτευχθεί η αποστολή ενώ είναι βασισμένοι στην αρχή της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. Σε περίπτωση θανάτου ή σοβαρού τραυματισμού, για λόγους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και για ανθρωπιστικούς λόγους, στις δυτικές δυνάμεις, επιβάλλεται η διεξαγωγή σχετικής δικαστικής έρευνας.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η χώρα μας δέχεται την χρήση βίας μόνο για την περίπτωση που απειλείται ανθρώπινη ζωή. Η θέση αυτή είναι επίσημα εκφρασμένη

16. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

17. <http://www.eunavfor.eu/2012/05/eu-naval-force-delivers-blow-against-somali-pirates-on-shoreline/>, 15 Μαΐου 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 16 Μαΐου 2012

18. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

με κατάλληλους περιορισμούς (caveats), οι οποίοι έχουν τεθεί στους Οργανισμούς και στις Συμμαχίες στις αντίστοιχες Επιχειρήσεις των οποίων συμμετέχουμε με πολεμικές μονάδες (ATALANTA, OCEAN SHIELD) και εφαρμόζονται από τα ελληνικά πολεμικά πλοία ανάλογα.

Σύλληψη - Κράτηση - Έκδοση συλληφθέντων

Η εξάσκηση της οικουμενικής δικαιοδοσίας για την δίωξη της πειρατείας είναι νομικά σαφής και ξεκάθαρη. Όπως αναφέρθηκε, κάθε χώρα μπορεί να διώξει οποιονδήποτε πειρατή συλλάβει (105 ΣΔΘ), ενώ το Συμβούλιο Ασφαλείας, στα ψηφίσματά του για την πειρατεία στην Σομαλία, υπογραμμίζει και εμμένει στην οικουμενική δικαιοδοσία που παρέχεται από την ΣΔΘ.

Εν τούτοις, πρακτικά σε ελάχιστες περιπτώσεις έχει εφαρμοστεί. Ενδεικτικά, οι βασικότεροι λόγοι που έχουν οδηγήσει σε αυτή την κατάσταση είναι η έλλειψη πολιτικής βούλησης πολλών κρατών να ασκήσουν ποινική δίωξη, η έλλειψη της αναγκαίας εθνικής νομοθεσίας, από πολλά κράτη, για εκδίκαση υποθέσεων πειρατείας, η δυσκολία της επιτυχούς τεκμηρίωσης και υποστήριξης μίας τέτοιας δίωξης, (δυσχαίρειες στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων - καταστροφή των αποδεικτικών στοιχείων από τους πειρατές πριν από κάθε έρευνα) και οι δυσχέρειες για να εξασφαλιστούν οι προφορικές μαρτυρίες του πληρώματος καθώς και οι τεράστιες δαπάνες και ο πολύτιμος χρόνος που απαιτούνται, ώστε το πλήρωμα να μπορέσει να παραστεί στη δίκη¹⁹.

Το χειρότερο είναι ότι από την ακολουθούμενη πρακτική δημιουργείται και στις δύο πλευρές (ιδιαίτερα όμως στους ίδιους τους πειρατές) τόσο το αίσθημα της ατιμωρισίας όσο και η εντύπωση ότι υπάρχει έλλειψη πολιτικής βούλησης να οδηγηθούν οι συλληφθέντες ενώπιον της δικαιοσύνης. Αυτό με την σειρά του έχει ως αποτέλεσμα, από τη μία πλευρά οι πειρατές να συνεχίζουν τη δράση τους χωρίς ενδοιασμούς και αναστολές, από την άλλη πλευρά, τα πληρώματα των πολεμικών πλοίων να αποφεύγουν την σύλληψη των πειρατών, αφού όλοι γνωρίζουν ότι τελικά οι ύποπτοι δεν θα δικαστούν.

Έκδοση & Δίωξη των πειρατών σε Αφρικανικές χώρες

Ως αντιστάθμισμα των ανωτέρω προβλημάτων, σε πολλές περιπτώσεις, επιλέγεται όπως οι συλληφθέντες να παραδίδονται σε κράτη της περιοχής. Η Κένυα και οι Σεϋχέλλες είναι δύο χώρες της περιοχής που είναι διατεθειμένες να

19. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

αναλάβουν τη δίωξη των πειρατών. Το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ηνωμένες Πολιτείες και από τον Μάιο του 2009 η ΕΕ, όλες υπέγραψαν μνημόνια συνεργασίας με την Κένυα τα οποία προβλέπουν ότι οι πειρατές που θα συλλαμβάνονται από τις δυνάμεις τους θα μεταφέρονται εκεί για να δικαστούν.

Η Κένυα διαθέτει το πιο ανεπτυγμένο δικαστικό και ποινικό σύστημα, ερευνητικές διαδικασίες και διοικητική υποστήριξη. Επίσης, η Κένυα έχει επιλεγεί λόγω εγγύτητας (μεγαλύτερης σε σχέση με τις Σεϋχέλλες) αλλά και προθυμίας να αναλάβει το έργο της δίωξης των πειρατών. Παρ' όλα αυτά όμως, και στην Κένυα οι δυνατότητές της για αντιμετώπιση είναι ιδιαίτερα περιορισμένες και υφίστανται στοιχειώδεις ελλείψεις ώστε να αποδοθεί δικαιοσύνη στους Σομαλούς πειρατές²⁰.

Κατάσχεση πλοίων - υλικών

Η περίπτωση κατάσχεσης πλοίων και περιουσιακών στοιχείων προβλέπεται από το άρθρο 107 της ΣΔΘ, όπως αναλύθηκε ανωτέρω. Σε περίπτωση όμως, που η κατάσχεση γίνει χωρίς να υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να την αποδεικνύουν, το κράτος το οποίο προέβη στην κατάσχεση ευθύνεται έναντι του κράτους του οποίου τη σημαία φέρει το κατασχεθέν πλοίο για κάθε

απώλεια ή ζημία που προκλήθηκε εξαιτίας της αδικαιολόγητης κατάσχεσης (106 ΣΔΘ). Η ευθύνη αυτή μεταφράζεται στη συνέχεια σε υποχρέωση του κράτους που πραγματοποίησε την κατάσχεση να αποκαταστήσει κάθε απώλεια ή ζημία που προκλήθηκε από την κατάσχεση αυτή απέναντι στο κράτος εθνικότητας του πλοίου²¹.

Νηοψία - δικαίωμα επίσκεψης / ελέγχου της σημαίας

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ένα πολεμικό πλοίο μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα της επίσκεψης και ελέγχου της σημαίας, επί ξένου εμπορικού υπό την προϋπόθεση ύπαρξης βάσιμων λόγων υποψίας (reasonable ground for suspecting) ότι το πλοίο επιδίδεται σε πειρατεία. Αν όμως, οι υπόνοιες τελικά δεν θεμελιωθούν, και με την προϋπόθεση ότι το πλοίο του οποίου ανακόπηκε ο πλους δεν διέπραξε ενέργειες που να δικαιολογούν τις υποψίες αυτές, το κράτος της σημαίας του πολεμικού οφείλει αποζημίωση για κάθε απώλεια ή ζημία που προξένησε στο πλοίο.²²

20. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

21. Τσάλτας Γρηγόρης, "Ο ορισμός της πειρατείας μέσα από τη Σύμβαση του Μοντέγκο Μπαίου (1982)", Συλλογικό έργο Ασφάλεια και Πειρατεία στην Ανοικτή Θάλασσα, επ. Στ Περράκης - Γρ. Τσάλτας, Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2006, σελ 56-57

22. Κλάδη-Ευσταθοπούλου Μαριάνθη, "Νηοψία και Συνεχής Καταδίωξη στην Ανοικτή Θάλασσα: Σύγχρονη Νομική Προσέγγιση", Συλλογικό έργο Ασφάλεια και Πειρατεία στην Ανοικτή Θάλασσα, επ. Στ Περράκης - Γρ. Τσάλτας, Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2006, σελ 81

Αυτοπροστασία εμπορικών πλοίων - επιβίβαση ενόπλων τμημάτων.
Τελευταία, ολοένα και περισσότερες ναυτιλιακές εταιρείες χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες εταιρειών ιδιωτικής ασφάλειας (Private Security Companies - PSCs) για την επαύξηση της ασφάλειας των πλοίων τους. Η παρουσία των εν λόγω εταιρειών επί εμπορικών πλοίων έχει αποδειχθεί στην πράξη ιδιαίτερα αποτελεσματική, μειώνοντας κατακόρυφα τα ποσοστά επιτυχίας των πειρατικών επιθέσεων. Η πράξη έχει αποδείξει ότι τα περισσότερα από τα πλοία που έπεσαν θύματα πειρατείας δεν διέθεταν ένοπλη προστασία.

Παρ' όλα αυτά όμως, η χρήση των εταιρειών ιδιωτικής ασφάλειας έχει εγείρει σημαντικά θέματα προς συζήτηση, με σοβαρές νομικές και πολιτικές προεκτάσεις, όπως τα παρακάτω:

α. Οι ιδιωτικές εταιρείες ασφάλειας δεν έχουν κανένα επίσημο καθεστώς σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Τα μέτρα που λαμβάνονται και οι πρακτικές που εφαρμόζονται από κάθε εταιρεία είναι αυθαίρετα²³.

β. Η χρήση οπλισμένων ταχύπλοων που έχουν μισθωθεί από την ιδιοκτήτρια εταιρεία εγείρει μία σειρά νομικών ζητημάτων, τα οποία περιπλέκονται όταν το σκάφος συνοδεύει έχει διαφορετική σημαία από το σκάφος που προστατεύει, καθώς η ένοπλη συνοδεία αποτελεί νομικά μέρος του πλοίου που προστατεύει.

γ. Ιδιαίτερα σοβαρό είναι και το ζήτημα χρήσης θανατηφόρας βίας. Η χρήση βίας από τις ΕΔ καθορίζεται από εγκεκριμένους Κανόνες Εμπλοκής, βασισμένοι στην λογική ότι αυτή επιτρέπεται μόνο σε περιπτώσεις αυτοάμυνας και μόνο αν απειλείται άμεσα η ζωή (ως υπέρτατο νομικό αγαθό), ενώ δεσμεύονται από το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο αλλά και από το εσωτερικό ποινικό και πειθαρχικό Δίκαιο. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν συμβαίνει με τις ιδιωτικές εταιρείες, οι οποίες δεν είναι κρατικά όργανα και είναι έτοιμες να χρησιμοποιήσουν θανατηφόρο βία για την προστασία της περιουσίας (ως νομικό αγαθό).

Σε εθνικό επίπεδο, αν και δεν προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία η επιβίβαση ενόπλων τμημάτων επί εμπορικών πλοίων για προστασία, στην παρούσα φάση βρίσκεται υπό επεξεργασία σχετικό νομοσχέδιο για την αντιμετώπιση της πειρατείας στα ποντοπόρα πλοία, το οποίο μεταξύ άλλων προβλέπει την παρουσία ενόπλων φρουρών πάνω σε πλοία. Το εν λόγω νομοσχέδιο έχει εγκριθεί από το υπουργικό συμβούλιο²⁴ και τελεί υπό συζήτηση στην αρμόδια κοινοβουλευτική ομάδα²⁵. Σημειώνεται ότι η Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών χαρακτήρισε αναγκαίο συμπληρωματικό μέτρο τη χρήση ενόπλων φρουρών επί των πλοίων, ενώ αντιθέτως

23. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

24. Ethnos.gr, <http://gr.news.yahoo.com.html>, 14 Φεβ 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 14 Φεβ 2012

25. <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231182993>, 22 Φεβ 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 22 Φεβ 2012

η Πανελλήνια Ναυτική Ομοσπονδία αλλά και οι Ενώσεις Πλοιάρχων, έχουν εκφράσει επίσημα την κάθετη διαφωνία τους με το ανωτέρω σχέδιο νόμου²⁶.

Συμπεράσματα

Η νέα απειλή της διεθνούς ναυτιλιακής πειρατείας εμφανίστηκε μεταψυχροπολεμικά κυρίως ως αποτέλεσμα της "ανάδειξης" αποτυχημένων κρατών τα οποία αδυνατούν να ελέγξουν τα σύνορά τους αλλά και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά εγκληματικές ενέργειες στο έδαφός τους. Το φαινόμενο της ναυτιλιακής πειρατείας στην περιοχή του Αden και στα ανοικτά της Σομαλίας είναι συνάρτηση της απουσίας διακυβέρνησης στη Σομαλία.

Επειδή, η ασφάλεια της ναυσιπλοΐας στην περιοχή έχει διασαλευτεί σε ιδιαίτερα ανησυχητικό βαθμό με τεράστιες οικονομικές επιπτώσεις, η διεθνής κοινότητα αντέδρασε ενεργοποιώντας μια πρωτοφανούς έκτασης συλλογική δράση ναυτικού χαρακτήρα, εμπλέκοντας τόσο διεθνή θεσμικά όργανα όσο και μεγάλες δυνάμεις.

Εν τούτοις όμως αποκαλύφθηκαν και αδυναμίες για ουσιαστική νομική αντιμετώπιση του φαινομένου (αποφυγή δικαστικής αντιμετώπισης της πειρατείας με άσκηση του εθνικού χαρακτήρα της οικουμενικής δικαιοδοσίας).

Ίσως το πλέον ισχυρό αποτρεπτικό μέσο είναι η σύλληψη και η καταδίκη των πειρατών. Αν και το διεθνές δίκαιο, τόσο το συμβατικό όσο και το εθιμικό, δίδει το δικαίωμα παγκόσμιας δικαιοδοσίας στα κράτη αναφορικά με το έγκλημα της πειρατείας, σε ορισμένες περιπτώσεις προβάλλονται από ορισμένα κράτη κωλύματα ως προς την δυνατότητα άσκησης ποινικής διώξεως κατά των πειρατών, ενώ σε κάποιες άλλες τα κράτη είναι απρόθυμα να συλλάβουν και να

καταδικάσουν τους πειρατές. Η απροθυμία σύλληψης έχει οδηγήσει στην πρακτική της απελευθέρωσης των πειρατών αμέσως μετά τον αφοπλισμό τους, με αποτέλεσμα εντός σύντομου χρονικού διαστήματος να ξαναβρίσκονται επί το έργον²⁷.

Από την άλλη πλευρά, η χρήση των ιδιωτικών ένοπλων φρουρών ασφαλείας (PSTs) επί εμπορικών πλοίων, έχει αποδειχθεί στην πράξη ιδιαίτερα αποτελεσματική, μειώνοντας κατακόρυφα τα ποσοστά επιτυχίας των πειρατικών επιθέσεων. Το ζήτημα, όμως, της χρήσης ιδιωτικών εταιριών ασφαλείας (PSCs) εγείρει πολλά νομικά ζητήματα. Εν τούτοις, εκτιμάται ότι όσο η απειλή της πειρατείας παραμένει ορατή, οι ιδιωτικές εταιρείες ασφαλείας θα εξακολουθήσουν να παίζουν σημαντικό ρόλο.

26. Ethnos.gr, <http://gr.news.yahoo.com.html>, 14 Φεβ 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 14 Φεβ 2012

27. Σέργης Παναγιώτης, "Νομική και Επιχειρησιακή Διάσταση Επιχείρησης "ΑΤΑΛΑΝΤΑ" - Ελληνική Συμμετοχή", Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

Αναλυτές υποστηρίζουν ότι όσο οι επικρατούσες συνθήκες στη Σομαλία καθιστούν την επιβίωση δύσκολη, η πειρατεία αναμένεται να συνεχιστεί και στο μέλλον, δεδομένου ότι τα τεράστια οφέλη για τους πειρατές αντισταθμίζουν κατά πολύ τους κινδύνους που αυτοί αντιμετωπίζουν. Η δράση των πειρατών μπορεί να περιορίζεται μέχρι κάποιο σημείο, λόγω των διεθνών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί και λόγω της συντονισμένης και αποτελεσματικής δράσης των ναυτικών δυνάμεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Παρ' όλα αυτά όμως, το φαινόμενο της πειρατείας δεν μπορεί να εξαληφθεί πλήρως, όσο τα βαθύτερα και ισχυρότερα αίτια για την έξαρση του φαινομένου, τα οποία σχετίζονται με την χαώδη κατάσταση στη Σομαλία παραμένουν (ακυβερνησία, αστάθεια, φτώχεια, διαφθορά και οργανωμένο έγκλημα).

Προτάσεις

Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμάται ότι, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εξάλειψη του πειρατικού κινδύνου, θεωρείται η αποκατάσταση συνθηκών ομαλότητας στη Σομαλία. Δεν είναι τυχαίο ότι η προτεραιότητα της Διεθνούς Κοινότητας δίδεται και στον τομέα αυτό με πρωτοβουλίες που στηρίζονται από τον ΙΜΟ αλλά και την ΕΕ. Ειδικότερα, εκτιμάται ότι απαιτείται η πολιτική βούληση της διεθνούς κοινότητας για την ανοικοδόμηση, την επαναφορά της σταθερότητας και τη στήριξη της Σομαλίας²⁸.

Στη συνέχεια και κυρίως από νομικής απόψεως, ίσως το πλέον ισχυρό αποτρεπτικό μέσο είναι έμπρακτη τιμωρία των πειρατών, που σημαίνει η σύλληψη και η καταδίκη τους. Σε αυτή την κατεύθυνση εκτιμάται ότι μπορεί να συμβάλουν οι παρακάτω δράσεις²⁹:

α. Η διεθνής κοινότητα να εστιάσει στα προβλήματα που έχουν σχέση με την άσκηση διώξεων των πειρατών από τα κράτη σε εθνικό επίπεδο και να επιδειχθεί μεγαλύτερη προθυμία για άσκηση διώξεων από εθνικά συστήματα απόδοσης δικαιοσύνης σε άλλα κράτη.

β. Η διεθνής κοινότητα να συνεχίσει την υποστήριξη της Κένυας (αλλά και των άλλων χωρών της περιοχής) στην βελτίωση των δικανικών της υποδομών και της οργάνωσης του δικαστικού και του σωφρονιστικού συστήματος ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες δυνατότητες για την άσκηση ποινικής διώξεως έως και φυλακίσεως των πειρατών και την ορθή απόδοση δικαιοσύνης.

γ. Τα κράτη να εξετάσουν θετικά την ευρύτερη εφαρμογή του ψηφίσματος 1851 του ΣΑ/ΟΗΕ, με το οποίο προτείνεται η επιβίβαση στα πολεμικά πλοία ομάδων Ship Riders, δηλαδή αξιωματικών

28. Δρούργος Αθανάσιος, "Οι ευρύτερες διαστάσεις της πειρατείας και οι επιπτώσεις τους στη διεθνή ασφάλεια", Άρθρο, Περιοδικό Αμυντικά Θέματα, Μάιος 2009, τεύχος 269 σελ 32-40

29. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

(law enforcement officials) από τρίτες χώρες που είναι πρόθυμες να συλλάβουν και να δικάσουν τους πειρατές³⁰.

δ. Η ναυτιλιακή κοινότητα, που είναι η κατ' εξοχήν θιγόμενη από την πειρατεία, να υποστηρίξει την δικαστική διαδικασία με το να ενθαρρύνει την συμμετοχή σε αυτή των μαρτύρων (π.χ. κάλυψη των εξόδων πλοίαρχων ή μελών του πληρώματος).

Σχετικά με τις ιδιωτικές εταιρείες ασφάλειας επί των εμπορικών πλοίων εκτιμάται ότι μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και με λιγότερες αμφισβητήσεις από ότι λειτουργούν μέχρι σήμερα, υπό την προϋπόθεση να ληφθούν ορισμένα μέτρα, από τη διεθνή κοινότητα. Ενδεικτικά προτείνονται τα παρακάτω³¹:

α. Να αναπτυχθεί το απαιτούμενο νομικό πλαίσιο λειτουργίας αυτών των εταιρειών, το οποίο να καθορίζει το νομικό καθεστώς των εταιρειών και του προσωπικού τους, τα νομικά ζητήματα που αφορούν τους κανόνες εμπλοκής για τους ένοπλους φρουρούς αλλά και για τα ιδιωτικά οπλισμένα ταχύπλοα, θέματα δικαστικής δικαιοδοσίας, ασφαλιστικά ζητήματα και άλλα συναφή θέματα.

β. Να δημιουργηθεί ένα σύστημα πιστοποίησης των εταιρειών αυτών, με

το οποίο θα εξασφαλίζεται το επιθυμητό ελάχιστο επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών και θα πιστοποιείται η νομιμότητα λειτουργίας της εταιρείας.

γ. Να συμφωνηθεί ένα βασικό πλαίσιο κοινά αποδεκτών κανόνων ώστε να είναι εφικτός ο συνδυασμός των (ασύμβατων τις περισσότερες φορές) νομικών πλαισίων που ισχύουν στις διαφορετικές χώρες και τα κράτη-σημαίais.

Μία άλλη μεθόδευση, η οποία έχει αποδειχθεί αποτελεσματική και συμβάλει στην μείωση της πειρατικής δραστηριότητας, είναι ο αποκλεισμός των πειρατικών βάσεων επί των ακτών της Σομαλίας, από ναυτικές δυνάμεις. Η εν λόγω πρακτική έχει εφαρμοσθεί επιτυχώς, από τις ναυτικές δυνάμεις που επιχειρούν στην περιοχή χωρίς να εγείρει νομικά ζητήματα. Εκτιμάται ότι δεν πρέπει να παραβλέπεται η εν λόγω δράση, αλλά τουναντίον να επιδιώκεται σε κάθε ευκαιρία, και πάντα εντός του υφιστάμενου νομικού πλαισίου.

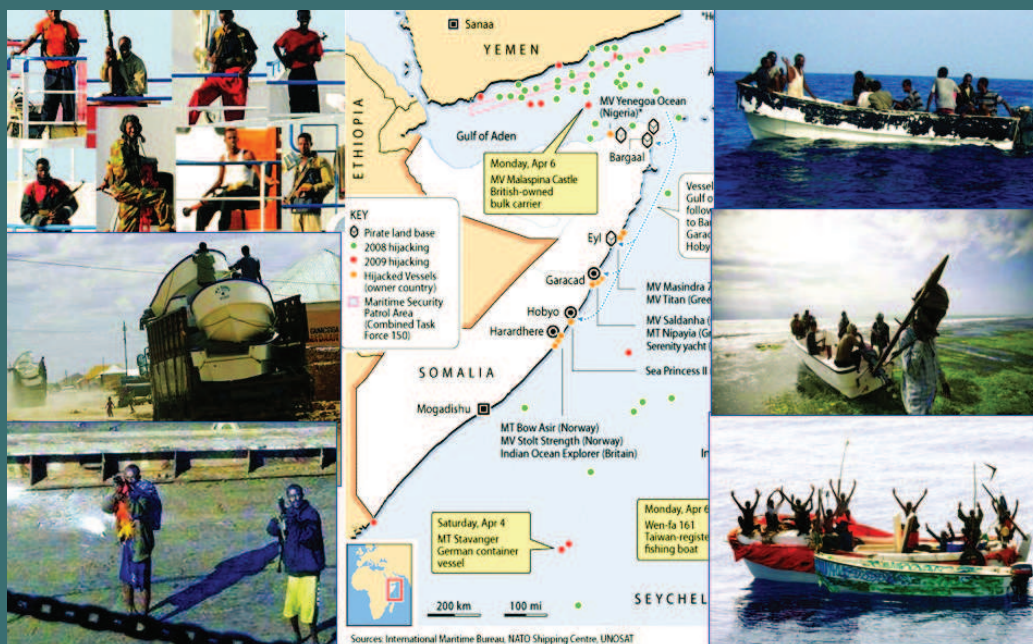
30. Σέργης Παναγιώτης, "Νομική και Επιχειρησιακή Διάσταση Επιχείρησης "ΑΤΑΛΑΝΤΑ" - Ελληνική Συμμετοχή", Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009

31. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

Επίλογος

Είναι γεγονός ότι οι θάλασσες και οι ωκεανοί αποτέλεσαν ανέκαθεν έναν κατεξοχήν προνομιακό χώρο ανάπτυξης παράνομων πράξεων, λόγω της αποδοχής της παντελούς έλλειψης άσκησης κρατικής κυριαρχίας. Η συνεργασία των κρατών στην πρόληψη και εξάλειψη της πειρατείας, αν και προβλέπεται στη Σύμβαση του Montego Bay, δεν αποτέλεσε για πολλά χρόνια προτεραιότητα των κρατών. Η ανησυχητική, όμως, αύξηση επεισοδίων ειδικά στο Κέρας της Αφρικής, οδήγησε τη διεθνή κοινότητα να αναλάβει συντονισμένες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του φαινομένου που εξελίχθηκε σε εφιάλτη για τη ναυτιλιακή κοινότητα.

Σε κάθε περίπτωση, η εμπειρία δείχνει ότι πέρα από την κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας σε επίπεδο μέτρων πρόληψης καθώς και τις δυνατότητες ποινικής καταστολής, ιδίως μέσα από την άσκηση οικουμενικής δικαιοδοσίας, η σοβαρή αντιμετώπιση του ζητήματος της πειρατείας απαιτεί την εξασφάλιση πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας και ομαλής λειτουργίας των κρατών στη θαλάσσια περιοχή των οποίων εκδηλώνεται το πρόβλημα, και εν προκειμένω της Σομαλίας. Χωρίς αυτά, πειρατές-θρύλοι θα στοιχειώνουν τις θάλασσες και τους ωκεανούς, μακριά από την ασφάλεια που παρέχει το διεθνές δίκαιο για τα πλοία στην ανοιχτή θάλασσα³².

32. Μαρούδα Ντανιέλλα Μαρία, "ΗΠειρατεία ως Διεθνές Έγκλημα", Συλλογικό έργο Ασφάλεια και Πειρατεία στην Ανοικτή Θάλασσα, επ. Στ. Περράκης - Γρ. Τσάλτας, Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2006, σελ 49

Βιβλιογραφία

Βιβλία - Εγκυκλοπαίδειες

1. Βαμβούκος Αθανάσιος, "Το Σύγχρονο Δίκαιο της Θάλασσας", Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα, 1985
2. Συλλογικό έργο "Ασφάλεια και Πειρατεία στην Ανοικτή Θάλασσα", επ. Στ. Περράκης - Γρ. Τσάλτας, Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2006
3. Κοντούλης Ιωάννης, "Η πειρατεία κατά το διεθνές δίκαιο: Σύγχρονες εξελίξεις προβλήματα και προοπτικές", ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010
4. Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ με θέμα "Λαθρομετανάστευση και Πειρατεία ως απειλές της Διεθνούς και Περιφερειακής Ασφάλειας", Νοέμβριος 2009
5. CC-IMB Piracy and Armed Robbery Against Ships - Annual Report 1 January - 31 December 2009.

Περιοδικός τύπος

1. Δρούγος Αθανάσιος, "Οι ευρύτερες διαστάσεις της πειρατείας και οι επιπτώσεις τους στη διεθνή ασφάλεια", Άρθρο, Περιοδικό Αμυντικά Θέματα, Μάιος 2009, τεύχος 269 σελ 32-40
2. Μίχας Ζαχαρίας, "Απειλή από τη θάλασσα για τη διεθνή οικονομική σταθερότητα: Πειρατεία", Άρθρο, Περιοδικό Στρατηγική, Φεβρουάριος 2006, τεύχος 137 σελ 70
3. Kontorovich Eugene, *International Legal Responses to Piracy off the Coast of Somalia*, February 6, 2009

Διαδίκτυο

1. Καραγεώργος Λάμπρος, Πειρατεία: Ξεμπλοκάρει η ρύθμιση περί ενόπλων στα πλοία, Άρθρο, Εφημερίδα Η Ναυτεμπορική, 20/10/2011, (<http://www.naftemporiki.gr/news/cstory.asp?id=2076188>), πρόσβαση στον ιστοχώρο την 20/10/2011
2. Σχέδιο Νόμου: Ένοπλοι φρουροί στα πλοία για την πάταξη της πειρατείας, Άρθρο, Εφημερίδα Το Έθνος, 24/11/2011, (<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63566141>), πρόσβαση στον ιστοχώρο την 24/11/2011
3. Chapsos Ioannis, *From Human to Maritime Security: The Implications and Cost of Piracy*, (<http://www.rieas.gr/images/ichapsos5.pdf>) πρόσβαση στον ιστοχώρο την 1/12/2011
4. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12214905>, 18 Ιανουαρίου 2011, πρόσβαση στον ιστοχώρο 25 Απριλίου 2012
5. <http://www.icc-ccs.org/piracy-reporting-centre/piracynewsfigures>, 23 Απριλίου 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 25 Απριλίου 2012
6. <http://www.georgakopoulos.org/work/non-fiction-story/pirates/> 10 Οκτωβρίου 2009, πρόσβαση στον ιστοχώρο 5 Μαρτίου 2012
7. Ιστοσελίδα ΥΠΕΞ, <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/kat-apolemisi-peirateias.html>, 22 Ιουλίου 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 5 Μαρτίου 2012
8. Ιστοσελίδα ΚΕΝΑΠ, http://www.hellenicnavy.gr/nmiotc/fastConnections/index_en.htm, πρόσβαση στον ιστοχώρο την 1/12/2011
9. Ιστοσελίδα ΟΗΕ, Αποφάσεις σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου της πειρατείας στο Κέρας της Αφρικής, http://www.un.org/depts/los/piracy/piracy_documents.htm, πρόσβαση στον ιστοχώρο 5 Μαρτίου 2012

10. Ιστοσελίδα EUNAVFOR, <http://www.eunavfor.eu/wp-content/uploads/2012/01/2012-01-17-EUNAVFOR-Media-Brochure.pdf>, 17 Ιανουαρίου 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 25 Απριλίου 2012

11. Ιστοσελίδα EUNAVFOR, <http://www.eunavfor.eu/2012/05/eu-naval-force-delivers-blow-against-somali-pirates-on-shoreline/>, 15 Μαΐου 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 16 Μαΐου 2012

12. Μπέης Ε. Κώστας, "Η ουσία του Δικαίου - Το Θετικό Δίκαιο", <http://www.kostas-beys.gr/articles.php?s=3&mid=1096&mnu=1&id=1186>, 26 Απριλίου 2012, πρόσβαση στον ιστοχώρο 26 Απριλίου 2012.

Λοιπές Πηγές

1. Σιοτρόπου Ευαγγελία, "Νομικές Παράμετροι Επιχειρήσεων Ελέγχου των Πλοίων στη Θάλασσα", Διάλεξη ΑΔΙΣΠΟ, Νοέμβριος 2011

Βιογραφικό Σημείωμα

Ο Αντιπλοίαρχος ΠΝ Πολλάτος Σπυρίδων εισήλθε στη ΣΝΔ το 1987 και αποφοίτησε το 1991, ως Μάχιμος Σημαιοφόρος. Έχει υπηρετήσει σε μονάδες επιφανείας του Στόλου (Φ/Γ - Κ/Φ) και ως Κυβερνήτης στην Κ/Φ ΝΑΥΜΑΧΟΣ. Επιπλέον, έχει υπηρετήσει στο ΓΕΝ, ως επιτελής στη Διεύθυνση Πολιτικής (ΓΕΝ/Α1). Έχει παρακολουθήσει όλα τα προβλεπόμενα σταδιοδρομικά σχολεία για το βαθμό που φέρει και είναι κάτοχος Master of

Science in Operations Research από το πανεπιστήμιο NPS των ΗΠΑ. Ομιλεί την Αγγλική, είναι έγγαμος και έχει τρεις κόρες.

Δραστηριότητες ΑΔΙΣΠΟ

Οι Α/ΓΕΕΘΑ, Α/ΓΕΣ, Α/ΓΕΝ και Α/ΓΕΑ στην ΑΔΙΣΠΟ

Στο πλαίσιο παρουσίασης της επιτελικής μελέτης που είχε ανατεθεί από το ΓΕΕΘΑ στην ΑΔΙΣΠΟ, επισκέφθηκε τη Σχολή ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ συνοδευόμενος από τους Αρχηγούς ΓΕΣ, ΓΕΝ, ΓΕΑ, από επιτελείς των τριών κλάδων και από τον Διοικητή Γ΄ΣΣ/ΝΔC-GR.

Η παρουσίαση πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα ενημέρωσης της ΑΔΙΣΠΟ. Κατόπιν ακολούθησε επίδοση αναμνηστικών δώρων από το Διοικητή της Σχολής προς τους Αρχηγούς των Επιτελείων.

Αποφοίτηση 9ης ΕΣ ΑΔΙΣΠΟ

Στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου παρουσία του κ. Α/ΓΕΕΘΑ Στρατηγού Μιχαήλ Κωσταράκου, των Πολιτικών, Θρησκευτικών και Στρατιωτικών Αρχών, πραγματοποιήθηκε η τελετή αποφοίτησεως των Αξιωματικών Σπουδαστών της 9ης Εκπαιδευτικής Σειράς.

Ο Α/ΓΕΕΘΑ απένειμε τα πτυχία στους νέους Αξιωματικούς Επιτελείς.

Ακολούθησε δεξίωση αποφοίτησης της 9ης Εκπαιδευτικής Σειράς καθώς και αναμνηστική φωτογραφία με τους επίτιμους καλεσμένους τη Διοίκηση και τους τελειόφοιτους σπουδαστές.

Παράδοση-Παραλαβή Διοικήσεως ΑΔΙΣΠΟ

Στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου πραγματοποιήθηκε η τελετή παράδοσης της Διοικήσεως της Σχολής, από τον Ταξίαρχο Δημήτριο Κουτρουμάνη στον παραλαμβάνοντα Διοικητή Υποπτέραρχο (Ι) Θεόδωρο Μπόμπο.

Στην τελετή παρευρέθη ο κ. Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Αντιστράτηγος Μιχαήλ Κωσταράκος, καθώς και Θρησκευτικές, Στρατιωτικές, Πολιτικές Αρχές.

Παρουσίαση 10ης Εκπαιδευτικής Σειράς - Αγιασμός

3 Σεπτεμβρίου 2012

Τη Δευτέρα 3 Σεπτεμβρίου 2012, παρουσιάστηκαν στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) οι σπουδαστές της 10ης Εκπαιδευτικής Σειράς (ΕΣ), της οποίας η εκπαιδευτική περίοδος θα διαρκέσει δέκα μήνες.

Στο πλαίσιο έναρξης των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων της νέας ΕΣ, τελέστηκε αγιασμός παρουσία όλου του προσωπικού της Σχολής και ακολούθως ο Διοικητής της Σχολής, Υποπτέραρχος (Ι) Θεόδωρος Μπόμπος καλωσόρισε τους σπουδαστές.

Γενέθλια ημέρα ΑΔΙΣΠΟ

Τη Δευτέρα 1η Οκτωβρίου 2012, πραγματοποιήθηκε στην Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου, η τελετή γενέθλιας ημέρας της ΑΔΙΣΠΟ (9η επέτειος).

Στην τελετή παρευρέθη ο κ. Υπαρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας, Αντιναύαρχος Ευάγγελος Αποστολάκης ΠΝ, οι Θρησκευτικές, Στρατιωτικές και Πολιτικές Αρχές, καθώς και οι Διατελέσαντες Διοικητές της Σχολής.

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 2012

Τη Δευτέρα 22 και Τρίτη 23 Οκτωβρίου 2012, πραγματοποιήθηκε στη Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Θεσσαλονίκης Διημερίδα, με θέμα: **"100 Χρόνια από την Έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων και την Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης"**, η οποία διοργανώθηκε από την Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) σε συνεργασία με το ΑΠΘ και το Πανεπιστήμιο "ΜΑΚΕΔΟ-

NIA". Στη Διημερίδα παρευρέθηκε και απήυθυνε χαιρετισμό ο ΥΦΕΘΑ κ. Δημήτριος Ελευσινιώτης.

Ακόμη τη Διημερίδα παρακολούθησαν Θρησκευτικές, Πολιτικές, Στρατιωτικές Αρχές, προσωπικότητες της Ακαδημαϊκής κοινότητας, σύνδεσμοι, επιστημονικοί συνεργάτες, δημοσιογράφοι, καθώς και οι σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ και φοιτητές Πανεπιστημίων της Πόλης.

Ο ΥΦΕΘΑ στην ΑΔΙΣΠΟ

Την Παρασκευή 19 Οκτωβρίου 2012, ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Δημήτριος Ελευσινιώτης επισκέφθηκε την ΑΔΙΣΠΟ και πραγματοποίησε ομιλία στους σπουδαστές, με την οποία ανέπτυξε θέματα που αφορούν το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και τις Ένοπλες Δυνάμεις. Μετά την ομιλία του ο κ. Υφυπουργός απάντησε σε ερωτήσεις των σπουδαστών.

Επισκέψεις-Διαλέξεις

Διάλεξη στο αμφιθέατρο της ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Τσουφλίδη Ελευθέριο Αναπληρωτή Καθηγητή Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, με θέμα: Ιστορία Οικονομικών Θεωριών.

Διαλέξεις στρατηγικών θεμάτων στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Κουσκουβέλη Ηλία Καθηγητή Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. Συγκεκριμένα παρουσιάστηκαν τα θέματα: Θεωρίες Στρατηγικής: Θουκυδίδης - Πελοποννησιακός Πόλεμος, Σύγχρονες Στρατηγικές Σκέψεις, Θεωρία Λήψης Απόφασης, Θεωρία Παιγνίων.

Διαλέξεις στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Μάζη Ιωάννη Καθηγητή Πανεπιστημίου ΑΘΗΝΩΝ με θέματα: Εισαγωγή στη Γεωπολιτική (Έννοιες, Σημασίες, Σχολές σκέψης, Εφαρμογές και Επιστημολογική παρουσίαση και κριτική της θεωρίας) και Μεθοδολογία Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από την κ. Νάσκου - Περράκη Παρασκευή Καθηγήτρια Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ με θέμα: Εισαγωγή στο Σύγχρονο Διεθνές Δίκαιο.

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον Ιερομόναχο Αθανάσιο της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας με θέμα: Στρατός και Μοναχισμός: Ομοιότητες και διαφορές.

Διαλέξεις στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Λίτσα Σπύρο Επίκουρο Καθηγητή Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ με θέματα: Θεωρίες Στρατηγικής Clausewitz Εξέταση Πολιτικής και Πολέμου - Θεωρίες Στρατηγικής SunTzu, Θεωρίες Στρατηγικής: Αεροπορική Ναυτική Ισχύς. DOUHET-MITCHELL-DE SEVERSY-MAHAN-CORBET, ο Πόλεμος και τα Αίτιά του (Δίκαιος Πόλεμος - Ιμπεριαλισμός - Συστημικός - Μαρξιστική Θεώρηση) και το Έθνος Κράτος στο Διεθνές Σύστημα - Στρατηγική Κρατών στο Διεθνές Σύστημα.

Διαλέξεις στην ΑΔΙΣΠΟ, από την κ. Μπέλλου Φωτεινή Επίκουρο Καθηγήτρια Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ με θέματα: Εξέλιξη της Επιστήμης των Διεθνών Σχέσεων, Βασικές Ανταγωνιστικές Θεωρίες (Ρεαλισμός - Φιλελευθερισμός - Μαρξισμός) και Επιμέρους Βασικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων (Κλασικός Ρεαλισμός - Νεορεαλισμός - Δομικός - Ιδεαλισμός - Πλουραλισμός κλπ).

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Γιανναρά Χρήστο Ομότιμο Καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου με θέμα: Επικοινωνία και Πολιτιστική Διπλωματία.

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Χατζηκωνσταντίνου Κωνσταντίνο Καθηγητή ΑΠΘ με θέμα: Ανθρωπιστικό Δίκαιο (Ειρηνική Επίλυση των Διαφορών Προσφυγή στην Ένοπλη Βία Διεθνής Ευθύνη κλπ) Εφαρμογές του Ανθρωπιστικού Δικαίου στις σύγχρονες Συγκρούσεις.

Χρήση:

- 1) Εξήγηση οικονομικών συμβάντων
- 2) Σχηματισμός οικονομικής πολιτικής

Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ με θέμα: Εισαγωγή στη Μακροοικονομία.

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Φουντά Στυλιανό Καθηγητή

Διεθνή οικονομικά
Ευρωπαϊκά Οικονομικά
Ανταγωνισμός
Θεωρία Παγνύων...
Η διαφορά ακόμη μέσω της Μικροοικονομίας
εμφανίζεται

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Μάδρα Δημήτριο Αναπληρωτή Καθηγητή ΑΠΘ με θέμα: Εισαγωγή στη Μικροοικονομία.

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Μικρογιαννάκη Εμμανουήλ Καθηγητή Πανεπιστημίου ΑΘΗΝΩΝ με θέμα: Περί Ηγεσίας.

Διαλέξεις στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Καραμπελιά Γεράσιμο Αναπληρωτή Καθηγητή ΠΑΝΤΕΙΟΥ Πανεπιστημίου με θέματα: Στρατός Ισλάμ και Πολιτική Εξουσία στην Τουρκία - ΝΑ Ευρώπη και Ιδιωτικοί Στρατοί.

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον κ. Βοσκόπουλο Γεώργιο
Επίκουρο Καθηγητή Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ με θέμα:
Ελληνική Κυβέρνηση και Εθνικά Συμφέροντα - Εξωτερική
Πολιτική ή (Ελληνική Εξωτερική Πολιτική στον 21ο Αιώνα
Προοπτικές - Προκλήσεις).

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από τον
κ. Σφέτα Σπυρίδων
Αναπληρωτή Καθηγητή ΑΠΘ
με θέμα: Βαλκάνια και ΝΑ
Μεσόγειος.

Διάλεξη στην ΑΔΙΣΠΟ, από την
κ. Πλατσίδου Μαρία
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
με θέμα: Συναισθηματική
Νοημοσύνη.

Άσκηση: ΤΑΣ “Χειρισμός Κρίσεων” <<Τ-101>>

Σκοπός της διεξαγωγής της Άσκησης, είναι η εξάσκηση των σπουδαστών της 10ης Εκπαιδευτικής Σειράς της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου, στον τρόπο αντιμετώπισης μιας κατάστασης έντασης - κρίσης, σε επίπεδο ΓΕΕΘΑ, ακολουθώντας την προβλεπόμενη διαδικασία από το Σύστημα Χειρισμού Κρίσεων.

Οι σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ, στις αίθουσες της Σχολής, όπου και πραγματοποιήθηκε η Άσκηση, από τις 24 έως και τις 28 Σεπτεμβρίου 2012.

Επισκόπηση Μηνός Οκτωβρίου

Την Παρασκευή 2 Νοεμβρίου 2012 η Έδρα Ασφάλειας και Στρατηγικής διοργάνωσε στο αμφιθέατρο της ΑΔΙΣΠΟ την επισκόπηση των γεγονότων του μηνός Οκτωβρίου 2012. Η επισκόπηση διεξήχθη από σπουδαστές της 10ης σειράς σε τρεις θεματικές ενότητες (εγγύς περιβάλλον, διεθνές περιβάλλον και οικονομία-τεχνολογία). Για το σχολιασμό προσκλήθηκαν και συμμετείχαν ο καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Δημήτριος Μάρδας, ο Επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας κ. Γεώργιος Βοσκόπουλος και ο δημοσιογράφος κ. Καψάλας Δημήτριος.

Επισκέψεις ΑΔΙΣΠΟ

Στο πλαίσιο εκπαίδευσης των αλλοδαπών σπουδαστών της ΑΔΙΣΠΟ, πραγματοποιήθηκε περιήγηση στην πόλη της Θεσσαλονίκης και συγκεκριμένα στον Λευκό Πύργο και στη Μονή Βλατάδων.

ΑΔΙΣΠΟ

Αποστολή ΑΔΙΣΠΟ

Αποστολή της Σχολής είναι να παρέχει διακλαδική εκπαίδευση επιχειρησιακού και στρατηγικού επιπέδου, καθώς και επιμόρφωση σε βασικά θέματα γεωπολιτικής σε ανώτερους αξιωματικούς των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) με σκοπό την προαγωγή της ικανότητάς τους στη σχεδίαση, διεύθυνση, διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων, την κατάρτισή τους για τη στελέχωση εθνικών και συμμαχικών διακλαδικών στρατηγείων, στο εσωτερικό ή εξωτερικό και λοιπών εθνικών - συμμαχικών διεθνών θέσεων και για να τους καταστήσει ικανούς διοικητές και επιτελείς διακλαδικών στρατηγείων.

Η Σχολή λειτουργεί και ως επιστημονικός και επιτελικός φορέας στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων για θέματα διακλαδικότητας, άμυνας, ασφάλειας και γεωπολιτικής - στρατηγικής εθνικού - συμμαχικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
www.geetha.mil.gr (επικοινωνία: οργάνωση: ΑΔΙΣΠΟ)
e-mail: grammateia@adispo.auth.gr